

gemeente
HEEZE-LEENDE

PROGRAMMABEGROTING

2023-2026

Inhoud

1. Algemeen	3
<i>Aanbieding programmabegroting 2023</i>	4
<i>Leeswijzer</i>	5
<i>Financieel perspectief 2023-2026</i>	6
2. Programmaplan	8
<i>Programma 1: Dienstverlening en bestuur</i>	9
<i>Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren</i>	15
<i>Programma 3: Samen leven en participeren</i>	27
3. Paragrafen	38
<i>Paragraaf lokale heffingen</i>	39
<i>Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing</i>	44
<i>Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen</i>	51
<i>Paragraaf financiering</i>	55
<i>Paragraaf bedrijfsvoering</i>	57
<i>Paragraaf verbonden partijen</i>	62
<i>Paragraaf grondbeleid</i>	71
4. Financiële begroting	76
<i>Recapitulatie baten en lasten</i>	77
<i>Uitgangspunten</i>	77
<i>Overzicht incidentele baten en lasten</i>	78
<i>Overzicht structurele mutaties reserves</i>	80
<i>Overzicht en toelichting reserves</i>	81
<i>Overzicht en toelichting voorzieningen</i>	85
<i>Geprognoseerde balans</i>	87
Bijlagen	88
<i>Investeringsplanning 2023-2026</i>	89
<i>Beleidsindicatoren</i>	90
<i>Specificatie baten en lasten per taakveld 2023-2026</i>	92
<i>Portefeuilleverdeling college</i>	93

1. Algemeen

Aanbieding programmabegroting 2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de programmabegroting van de gemeente Heeze-Leende voor de periode 2023-2026. Een begroting voor een nieuwe raad die een begin heeft gemaakt met een raadsbreed opgesteld programma dat op belangrijke punten afwijkt van het ons vertrouwde systeem van coalitie vs. oppositie. De opzet is nú dat het college voor de volledige raad aan het werk is i.p.v. voor de coalitie. Dit vraagt iets van de raad, van het college, van de burgemeester en van de griffie en deze begroting is een eerste proeve van bekwaamheid daarvan.

Deze begroting is op basis van de begroting 2022, bestuursrapportage en de kadernota 2023 én met inachtneming van het raadsprogramma van de nieuwe raad tot stand gekomen. De ambities die u in het raadsprogramma heeft verwoord, hebben wij naar ons beste vermogen verwerkt in de voorliggende begroting. Als college stellen we aan de hand van het raadsprogramma en deze begroting een college uitvoeringsprogramma (CUP) op waarin we in meer detail op het raadsprogramma terugkomen.

De basis voor deze programmabegroting vormt de Kadernota 2023 en de bestuursrapportage 2022. De programmabegroting is daarmee een technische uitwerking van zogenaamde autonome ontwikkelingen. We hebben daarnaast ook alle beleidsvoorstellen zoals die omschreven waren in de kadernota 2023 overgenomen.

De meerjarenbegroting 2023 is structureel in evenwicht en sluitend met een klein positief saldo. De reservepositie van Heeze-Leende is goed. Het weerstandsvermogen is uitstekend. We hebben ook onze risico's onder de loep genomen en deze ook aangescherpt. We hebben voldoende ruimte om eventuele incidentele risico's op te kunnen vangen. We willen u wel wijzen op mogelijk aankomende financieel slecht weer. Dat is dan ook de reden dat we het komend jaar onze financiële huishouding goed onder de loep nemen. We zien dat de inflatie stijgt, de rente oploopt, dit leidt mogelijk weer tot hogere kapitaallasten. Genoeg reden om goed onderzoek te doen op het gebied van financieel inzicht in onze kapitaalgoederen, het verloop van de projecten en de voortgang van de beoogde investeringen. We willen ook een beter beeld krijgen hoe degelijk onze begroting is en of onze incidentele en structurele baten en lasten goed in evenwicht zijn.

In goede samenwerking met uw raad, de ambtelijke organisatie, inwoners en via regionale samenwerking hebben wij de overtuiging dat Heeze-Leende erin blijft slagen om de beoogde doelen en resultaten te bereiken.

Het college van burgemeester en wethouders,

Leeswijzer

In het programmaplan is aangegeven wat de gemeente Heeze-Leende wil bereiken door het benoemen van de missie, de hoofddoelstellingen en de beantwoording van de vragen 'wat willen we bereiken?' en 'wat gaat we daarvoor doen?'. Er zijn drie programma's. We hebben de programmateksten geüpdatet. Als de tekst in de programma's *cursief* is afgedrukt betreft het een tekst van 2022 die nog actueel is. Als de tekst rechttop staat betreft het een voorstel dat nieuw is voor 2023. We hebben de (verplichte) beleidsindicatoren in een apart hoofdstuk opgenomen. De programma's zijn evenals in voorgaande jaren verdeeld over producten. Uiteraard wordt aangegeven wat de kosten en opbrengsten zijn van de producten binnen de programma's.

De per programma te realiseren doelen zijn in deze programmabegroting zo concreet mogelijk beschreven. Binnen de programma's zijn hierdoor inhoudelijke kaders helder en duidelijk.

De programmabegroting bestaat uit vier hoofdstukken:

1. Algemeen

In het hoofdstuk 'algemeen' is naast de aanbidding van de programmabegroting een toelichting op de financiële hoofdlijnen van de programmabegroting opgenomen. Afwijkingen ten opzichte van het meerjarenperspectief in de door uw raad vastgestelde begroting 2022 worden toegelicht.

2. Programmaplan

In het programmaplan zijn de programma's beschreven. Het omvat de inhoudelijke keuzes om de ambities te realiseren. Onder programma Dienstverlening en bestuur is tevens de verplichte informatie met betrekking tot de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien opgenomen.

3. Paragrafen

Hier wordt ingegaan op de verplichte paragrafen met betrekking tot lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid.

4. Financiële begroting

In het hoofdstuk Financiële begroting wordt een recapitulatie van de begroting weergegeven. De informatie over de gehanteerde uitgangspunten, de incidentele baten en lasten, reserves en voorzieningen alsmede de geprognosticeerde balans vormen het sluitstuk van deze begroting.

Ook bevat de programmabegroting vier bijlagen:

- Investeringsplanning
- Specificatie baten en lasten per taakveld
- Verplichte prestatie indicatoren
- Portefeuilleverdeling college

Financieel perspectief 2023-2026

Het financieel perspectief start met de Begroting 2022 inclusief de raadsbesluiten 2022 en de structurele effecten uit de Bestuursrapportage 2022. Vervolgens zijn de financiële effecten van de uitgangspunten en de Kadernota 2023-2026 in de begroting uitgewerkt en aangevuld met de uitbreiding van de formatie. Het resultaat leidt tot een positief sluitend meerjarenperspectief voor de meerjarenbegroting 2023-2026.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Saldo Begroting 2022	-	-	-	-
Correctie op onttrekking (terugdraaien dotatie besluit Kadernota)	-277	-325	-861	-861
Effect Raadsbesluiten	115	115	115	115
Structurele financiële effecten Bestuursrapportage 2022	-1	-1	-1	-1
Saldo	-163	-211	-747	-747
<i>Autonome ontwikkelingen:</i>				
1. Actualisatie personeelsbegroting	394	533	681	681
2. Indexering				139
3. Actualisatie grondexploitaties	-57	1	1	1
4. Actualisatie kapitaallasten	-108	163	416	406
5. Actualisatie lokale heffing en OZB	-184	-197	-210	-253
6. Actualisatie gemeentefonds	-2.641	-3.554	-4.100	-2.596
268 7. Actualisatie dividend en rente	-116	-146	-140	-164
8. Overige	100	69	28	114
<i>Ontwikkelingen na Kadernota</i>				
9. Beleidsontwikkelingen 2023-2026	1.948	1.236	1.214	1.219
10. Ambities raadsprogramma en ontwikkeling opgave	734	761	788	898
11. Dorpsplein Leende	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
12. De Groote Speel	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Saldo begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026	-93	-1.345	-2.069	-302

Bij saldo = - Voordeel en + Nadeel

Toelichting op hoofdlijnen

Bij de afzonderlijke programma's worden de ontwikkelingen van de begrotingscijfers 2023 ten opzichte van de actuele begroting 2022 toegelicht en kijken we terug op de eerdere besluitvorming door de raad. In onderstaande passages lichten we de overige mutaties toe die een nadere uitwerking zijn van de technische richtlijnen en de laatste ontwikkelingen over de uitkering van het gemeentefonds.

Autonome ontwikkelingen

1. Actualisatie personeelsbegroting

In de begroting 2023 is uitgegaan van een gemiddelde indexering van 3,6% overeenkomstig de Kadernota 2023. Dit in afwachting van de resultaten van de lopende onderhandelingen voor een CAO 2023.

2. Indexering

Deze mutatie betreft de actualisatie van de jaarschijf 2026 met 1,5%.

3. Actualisatie grondexploitatie

De lopende grondexploitaties en de daarbij horende onderhanden werk posities zijn geactualiseerd. Het rentepercentage waarmee in de grondexploitaties wordt gerekend, is gelijk gebleven op 1,1%.

4. Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn geactualiseerd naar aanleiding van de bijgestelde planning voor de meerjarige investeringen. Het rentepercentage waarmee wordt gerekend, is gelijk gebleven op 1,1%.

5. Actualisatie lokale heffingen en OZB

Het tarief van de rioolheffing en afvalstoffenheffing stijgt met 1,5% en blijft daarmee 100% kostendekkend. De exploitatielasten, de storting in de voorziening, de toe te rekenen BTW over exploitatie en investeringen zijn herzien. Voor meer informatie zie de paragraaf lokale heffingen. Met de verhoging van 1,5% blijven we overigens ruim onder de inflatie volgens de CPI norm.

6. Actualisatie algemene uitkering gemeentefonds

Rijk en VNG werken aan de Hervormingsagenda Jeugdzorg. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 reeds aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen. Gemeenten mogen mede ook op advies van de provincie in de jaarschijven

2024 tot en met 2026 de middelen die op de aanvullende post zijn gereserveerd meenemen in hun begroting. Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken. Zowel de aanvullende post als de besparing zijn uitgewerkt in de meerjarenbegroting.

7. Dividend en rente leningen

Betreft de actualisatie van de rente over leningen en kapitaalverstrekkingen.

8. Overige

De overige mutaties betreffen met name bijdrage aan verbonden partijen en mutaties reserves.

Ontwikkelingen na Kadernota 2023

9. Beleidsontwikkeling 2023-2026

We hebben de onontkoombare- en andere beleidsontwikkelingen zoals beschreven in de Kadernota verwerkt.

10. Ambities raadsprogramma en ontwikkelingsopgave

Om uitvoering te geven aan de opgaven en ontwikkelingen vanuit het raadsprogramma wordt er een uitbreiding van de ambtelijke organisatie gevraagd. Deze ambitie hebben we vertaald in de lijn van het raadsprogramma in de tabel hieronder. In de programma's wordt verder duiding gegeven aan de doelen waar de uitbreiding voor benodigd is. In de paragraaf bedrijfsvoering hebben we een toelichting op de uitbreiding van de formatie opgenomen.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Transitie landelijk gebied	170	176	182	208
Voldoende en passende woningen	192	199	206	235
Levendige kernen	40	42	43	49
Klimaatverandering en energietransitie	54	56	58	66
Mobiliteit	28	29	31	35
Bestendige sociale cohesie	48	50	52	59
Jeugd	65	67	69	79
Onderwijs en ontwikkeling	66	68	71	81
Welzijn en gezondheid	63	65	67	77
Dienstverlening	8	8	9	10
Saldo begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026	734	761	788	898

11. Dorpsplein Leende

In november 2021 is er een motie aangenomen voor het realiseren van een dorpsplein in Leende. Omdat dit project nog niet is gestart is ook de reikwijdte van het project nog niet bepaald. Het is op dit moment dan ook niet mogelijk een inschatting van de benodigde investering te maken; daarom is dit project als p.m. opgenomen.

12. De Grote Speel

Op initiatief van de sportclubs is de wens geuit om voor de Grote Speel in Leende een plan te ontwikkelen. Deze ontwikkeling is nog onvoldoende uitgewerkt om nu al financieel doorvertaald te worden in de meerjarenbegroting en is als p.m. opgenomen.

De gemeenteraad heeft bij vaststelling begroting 2023 op 7 november 2022 het amendement "aanpassing voorstel OZB tarief" aangenomen. Dit amendement leidt tot de volgende aanpassing van deze begroting.

Het ozb tarief (in verordening) voor 2023 stellen we als volgt vast: Woningen 0,09117% Niet-woningen – gebruiker 0,16491% Niet woningen – eigenaar 0,18612% . Het tarief OZB komt hiermee uit op gemiddeld 404 euro een stijging tov 2022 met 1,5%. Deze verhoging betekent een stijging van de raming OZB met 138.000 euro op jaarbasis voor jaarschijf 2023 en verder. Deze verhoging betekent ook een stijging van het saldo van de begroting van 138.000 voor de jaarschrijven 2023 en verder.

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Saldo begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026	-231	-1.483	-2.207	-440

2. Programmaplan

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

Opgaven

Met het vaststellen van het raadsprogramma Heeze-Leende slaat de huidige gemeenteraad een nieuwe weg in. Het raadsprogramma is gezamenlijk door alle raadsfracties opgesteld en gericht op het welzijn en toekomst van de inwoners van Heeze-Leende. Vanuit vertrouwen gaat de raad op een constructieve manier te werk, voert met elkaar de dialoog op concrete onderwerpen om vanuit die dialoog de juiste besluiten te nemen. We werken aan een organisatie, raad, college en ambtelijke organisatie die onze inwoners goed van dienst is. De afstand tussen gemeente en inwoners is klein en laagdrempelig door middel van een open en mensgerichte bestuurscultuur. We zorgen voor transparantie en open informatievoorziening en we nemen inwoners en bedrijven vroeg in het traject mee; we vergroten het draagvlak, verwerken feedback en geven duidelijkheid. Daar waar mogelijk zetten we in onze dienstverlening nét dat stapje extra.

Bestuurlijke en regionale samenwerking en de samenwerking met inwoners, instellingen en bedrijven vormen de basis voor de uitvoering van ons beleid. Dit is een belangrijke pijler van onze bestuurskracht, waardoor we goed in staat zijn om te voldoen aan de opgaves waar de gemeente voor staat. We hebben een eigen identiteit en zijn zelfstandig. Dit klinkt door in onze stem in de samenwerkingsverbanden die we zijn aangegaan of nog zullen aangaan.

Door voldoende preventieve maatregelen en een adequate handhaving zijn we een veilige gemeente. Ook het gemeentebestuur kan op een veilige en integere wijze zijn functie uitoefenen. We werken samen met diverse veiligheidspartners en onze inwoners en we hebben daarbij zowel oog voor objectieve (cijfers) als subjectieve (gevoelsmatige) veiligheid.

De gemeente voert een gezond financieel beleid. Er is een goede balans tussen inkomsten en uitgaven en financiële voordelen zetten we in voor de gemeenschap.

Hoofddoelstellingen (ambities voor deze bestuursperiode)

- In samenspraak met onze inwoners, bijv. in co-creatie, uitwerken van plannen;
- We zijn transparant in wat we doen: proactieve, volledige en transparante informatieverstrekking;
- Op niveau houden en zo mogelijk verder verbeteren van de veiligheid;
- Tegen gaan van ondermijning in het lokale bestuur;
- Financieel gezond en verantwoord beleid;
- Onderzoek naar herziening van gemeentelijke lasten en verdeling tussen rioolrecht, afvalstoffenheffing en OZB.

Producten

Het programma *Dienstverlening en bestuur* omvat de volgende producten:

Product
1.1 Bestuur
1.2 Samenwerking
1.3 Openbare orde en veiligheid
1.4 Burgerzaken
1.5 Algemene dekkingsmiddelen
1.6 Overhead
1.7 Overige baten en lasten
1.8 Vennootschapsbelasting

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1.1 Bestuur	
<p>Een integer en transparant bestuur dat rekenschap aflegt over de totstandkoming en uitvoering van het beleid en dat de raad voldoende faciliteert om zijn kader stellende en controlerende rol goed uit te voeren.</p>	<p>Het bestuur heeft een raadsprogramma en een college uitvoeringsprogramma waar in 2023 gewerkt mee zal worden. Het raadsprogramma heeft een andere insteek dan de traditionele coalitie en oppositie gedachte. Dit zal in 2023 de benodigde aandacht krijgen.</p> <p>Er worden opleidingen voor de raadsleden gefaciliteerd waar dat gewenst is. Ook het college zal opleidingen volgen waar gewenst. De lange termijnagenda heeft een doorontwikkeling van 4 jaar bij het college uitvoeringsprogramma gekregen. daardoor in de lange termijn agenda inzicht wanneer bestuurlijke onderwerpen de aandacht krijgen. Dit vergt structureel aandacht van het bestuur om de gemaakte afspraken waar nodig te muteren of bespreken qua termijn van behandeling.</p> <p><i>Het college heeft naast de reguliere vergaderingen één of twee keer per jaar een heidag waar aandacht is voor diverse onderwerpen.</i></p>
	<p>De raadszaal wordt gebruikt voor de raadsvergaderingen en voor andere overleggen. Ook worden hier de huwelijken en partnerschapsregistraties voltrokken. De raadzaal is echter zakelijk ingericht en heeft niet de juiste uitstraling, zoals die gewenst is bij een huwelijksceremonie. De inrichting, omvang van de schermen en de problematiek van het zonlicht worden ook aangepakt.</p>
<p>Inwoners worden betrokken in beleidsontwikkelingen, zodat zij tijdig hun inbreng kunnen leveren en bijdragen aan de gewenste ontwikkeling.</p>	<p>Op dit moment wordt participatie toegepast bij diverse (beleids-) ontwikkelingen en plannen. In 2023 gaan we met de raad in gesprek om burgerparticipatie nader te duiden en te onderzoeken of hierin aanvullend iets nodig is.</p>
<p>Een verrassende en klantvriendelijke dienstverlening, zoveel mogelijk digitaal.</p>	<p><i>We willen de dienstverlening verder verbeteren door:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>inzet van sturingsinformatie en procesoptimalisatie;</i> - <i>de ervaring van de inwoners regelmatig te meten en de ervaring mee te nemen in de doorontwikkeling;</i> - <i>inzet van de podcastserie om de inwoners meer duidelijkheid te geven waar de gemeente voor staat en wat die kan betekenen voor hen.</i> - <i>de website toegankelijk te maken voor alle doelgroepen.</i>
<p>Initiatieven worden in eerste instantie door de inwoners zelf genomen. Inwoners voelen zich verantwoordelijk voor de leefbaarheid, sociale samenhang en veiligheid van hun eigen buurt/wijk.</p>	<p><i>Faciliteren van de dorpsraden als klankbord van de gemeenschap (jaarlijks organisatiebudget). Met de dorpsraden wordt gezocht naar een constructieve vergadermethode waarin alle bestuurders betrokken zijn.</i></p> <p>Ondersteuning van burgerinitiatieven in een buurt of dorp, zowel fysiek als sociaal. Denk aan het organiseren van ontmoetingsactiviteiten en het (her)inrichten van de openbare ruimte.</p>
1.2 Samenwerking	
<p>Versterken sturing op samenwerking.</p>	<p><i>Om voorbereid te zijn op de toekomst is de omgevingsverkenning, waarin de externe ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven die in de komende jaren op onze inwoners en de gemeente Heeze-Leende specifiek afkomen. De onderliggende hoofdvraag is "Wat is er nodig om onze inwoners goed te blijven bedienen?" Deze ontwikkelingen en vraagstukken zijn bestuurlijk strategisch doordacht in de visie naar 2030. In 2023 worden deze vertaald naar de behoeften van de gemeenschap en taken van de gemeente, nu en in de toekomst. Dit is een belangrijke strategische bouwsteen. Naast de bestuurlijke en ambtelijke visie 2030 is het raadsprogramma een</i></p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	<p>strategische bouwsteen. Tot slot is de omgevingsvisie 2040 een derde strategische bouwsteen. Deze drie bouwstenen samen maken het mogelijk te gaan sturen en de samenwerking te versterken. Er wordt in 2023 in beeld gebracht hoe en waar we deze behoeften en taken nu hebben georganiseerd; zelfstandig en/of in samenwerkings-(verbanden), zoals de GRSA2, MRE, Veiligheidsregio, GGD, arbeidsmarktregio etc. Vanuit daar brengen we in beeld hoe we de taken voor de komende jaren kunnen organiseren, gegeven de behoeftes van onze inwoners, de bestuurlijke ambities en de onzekerheden van de toekomst.</p>
1.3 Openbare orde en veiligheid	
<p>De waardering van de subjectieve veiligheid (veiligheidsbeleving) door de inwoners van onze gemeente en de objectieve veiligheid (cijfers) minimaal op hetzelfde niveau houden.</p>	<p>Opstellen en uitvoeren van het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 en de daaraan gekoppelde prioriteiten voor 2023. Dit veiligheidsplan zal begin 2023 ter besluitvorming aan college en gemeenteraad worden voorgelegd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Voortzetting deelname aan Taskforce Brabant Zeeland en participeren in het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) als partner in de strijd tegen ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Zorgdragen voor prioritering van bestaande ondermijningsbeelden binnen het RIEC.</i> - <i>Woninginbraken aanpakken door o.a. algemene preventieadviezen en het versturen van zogenaamde besmettingsbrieven (informatie aan buurtbewoners n.a.v. woninginbraak).</i> - <i>Terugdringen van drugs gerelateerde overlast door het sluiten van panden (Wet Damocles).</i> - <i>Voorkomen misbruik overheidsvoorzieningen door integriteitsonderzoek (Wet Bibob).</i> - <i>Inzetten op intensieve samenwerking met politie, Openbaar Ministerie en andere externe partners op gebied van ondermijning, georganiseerde criminaliteit, zorg, jeugd, leefbaarheid en digitale veiligheid.</i> <p>Door een terugtrekkende beweging bij de politie zijn en komen steeds meer taken op het gebied van eiligheid en penbare orde bij de gemeente te liggen, waarbij werkzaamheden zich niet alleen in de breedte maar ook in de diepte uitbreiden. De gemeente neemt een (minimale) lokale regierol ten aanzien van eiligheid om de daartoe bestuurlijk afgesproken ambities te kunnen vervullen vanaf 2023.</p> <p><i>Per 1 juli 2020 is het intergemeentelijke Dommelstroom Interventie Team (DIT) (ca. 5 casussen per jaar) van start gegaan. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken de informatiepositie te versterken door o.a. het inmiddels afgesloten abonnement op Meld Misdaad Anoniem en het opstarten van een zogenaamd Lokaal Informatie Overleg, wat zal resulteren in een nieuwe stroom aan signalen richting gemeente. Naast een eerdere loonstijging van de kosten voor de teamleider DIT zijn in 2021 ook diens taken uitgebreid, waardoor de gezamenlijke kosten en daarmee ons aandeel daarin, stijgt.</i></p>
<p>Zorgdragen voor goede beschikbaarheid en huisvesting politie</p>	<p>In Leende wordt in 2023 een politiepost gerealiseerd aan Biesven, nabij brandweer en ambulancepost. De politie huurt deze accommodatie van de gemeente voor een periode van 15 jaar.</p>
1.4 Burgerzaken	
<p>Kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare gegevens (voldoen aan de landelijke kwaliteitseisen).</p>	<p><i>Structureel uitvoeren van kwaliteitscontroles en eventuele fouten/verschillen oplossen, zodat de kwaliteit van onze gegevens voldoet aan de wettelijke eisen die aan deze administratie worden gesteld. De BRP is een belangrijke databank voor alle overheidsdiensten.</i></p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	<p><i>Signalen en twijfels over de bewoning van een adres, die de gemeente vanuit Landelijke Aanpak Adreskwaliteit ontvangt onderzoeken en oplossen in samenwerking met netwerkpartners (politie en Dommelstroom Interventie Team).</i></p> <p><i>Een correcte BRP is van groot belang voor alle overheidsinstanties. De gemeente werkt samen met het LAA om signalen m.b.t. twijfel aangaande bewoning en adres te onderzoeken en op te lossen. Tevens wordt intensief samengewerkt met ketenpartners, zoals de politie en het DIT om adres gerelateerde fraude tegen te gaan.</i></p>
De Waterschaps- en de Provinciale Statenverkiezingen met succes afronden.	<p>Op 13,14 en 15 maart 2023 vinden voor de gemeente de volgende verkiezingen plaats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waterschapsverkiezingen • Provinciale Statenverkiezingen <p>De verkiezingen planmatig organiseren met in achtneming van eventuele richtlijnen RIVM.</p>
Waarborgen integriteit en tegengaan fraude m.b.t. paspoorten en identiteitskaarten.	Om fraude en afwijkingen m.b.t. identiteitsfraude te voorkomen, worden maatregelen ingesteld zoals functiescheiding bij het aanvragen en uitreiken van documenten en opleidingen om fraude te signaleren.
1.5 Algemene dekkingsmiddelen	
Financieel gezonde gemeente.	Voldoende financiën en duidelijke planning voor onderhoud van wegen, trottoirs en wandel- en fietspaden, op korte en lange termijn.
	Onderzoek naar herziening van de P&C tools voor transparante verslaglegging en verbeterde grafische vormgeving in afwachting van college uitvoeringsprogramma.

Investerings (projecten)

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Jaar	Bedrag	Kapitaallasten			
			Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1.1 Bestuur	2023	125		17	17	17
1.3 Integraal veiligheidsbeleid	2023	2.298		152	152	152
1.6 Gemeentehuis	2024	53			4	4
1.6 Vervoermiddelen	2024	99			12	12
Totaal			0	169	185	185

Een totaaloverzicht van de te activeren investeringen treft u aan in de bijlage *Investeringsplanning 2023-2026*.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1.1 Bestuur	1.023	1.307	1.325	1.385	1.424	1.421
1.2 Samenwerking	228	205	208	210	211	212
1.3 Openbare orde en veiligheid	1.495	1.347	1.562	1.743	1.739	1.741
1.4 Burgerzaken	517	482	633	653	671	672
1.5 Algemene dekkingsmiddelen	183	113	68	-136	-230	-248
1.6 Overhead	6.332	6.691	6.166	6.259	6.374	6.447
1.7 Overige baten en lasten	60	30	30	31	32	32
1.8 Vennootschapsbelasting	50	75	47	47	47	47
Totaal lasten	9.889	10.250	10.040	10.193	10.268	10.324
1.1 Bestuur	2	0	0	0	0	0
1.2 Samenwerking	0	0	0	0	0	0
1.3 Openbare orde en veiligheid	151	155	152	304	308	312
1.4 Burgerzaken	241	164	167	169	172	174
1.5 Algemene dekkingsmiddelen	27.132	29.464	30.417	31.821	32.926	31.478
1.6 Overhead	91	40	39	31	31	32
1.7 Overige baten en lasten	1	0	0	0	0	0
1.8 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	27.619	29.824	30.775	32.324	33.437	31.995
Saldo voor bestemming	-17.730	-19.573	-20.735	-22.132	-23.168	-21.671
1.0 Toevoegingen aan reserves	579	56	65	65	65	65
1.0 Onttrekkingen aan reserves	332	283	68	61	87	68
Saldo mutatie reserves	247	-227	-3	4	-22	-3
Saldo na bestemming programma 1	-17.483	-19.800	-20.738	-22.127	-23.190	-21.674

Bij saldo = - Voordeel en + Nadeel

Financiële impact

Het voordelig saldo na bestemming in Programma 1 Dienstverlening en bestuur stijgt met € 937.000 ten opzichte van de actuele begroting 2022 tot € 20.738.000.

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste mutaties:

a. Algemene dekkingsmiddelen

De robuuste verhoging van de algemene middelen is vooral toe te schrijven aan de hogere uitkering uit het gemeente fonds in 2023.

b. Integraal veiligheidsbeleid

Uitbreiding van het interventieteam Dommelstroom waarvoor € 57.000 beschikbaar is gesteld.

c. Bijdrage Gemeenschappelijke regeling samenwerkende A2 gemeenten (GRSA2)

De verhoging van de bijdrage aan de GRSA2 is onder andere toe te schrijven aan de actualisatie van de personeelsbegroting, indexering, vervallen taakstelling, Samenhangende objectenregistratie en E-depot zoals dat is opgenomen in de begroting van de GRSA2. Voor 2023 nemen de kosten in de bijdrage GRSA2 toe met € 212.000, 2024 en 2025 met respectievelijk € 66.000 en 2026 met € 42.000.

d. Brandweergarages

Verhuuropbrengst Kazerne Heeze bedraagt € 45.000.

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen (per saldo een bate) zijn in het volgende overzicht gespecificeerd.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	3.818	4.083	4.023	4.083	4.184	4.247
Algemene uitkering	22.995	25.215	26.158	27.493	28.488	26.987
Dividend	18	10	20	20	20	20
Saldo financieringsfunctie	119	43	149	361	463	472
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
Saldo algemene dekkingsmiddelen	26.949	29.351	30.349	31.956	33.156	31.726

Overhead

In het volgende overzicht is de opbouw van de overhead opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bedrijfsvoering	317	319	188	190	193	196
Bedrijfsvoering GRSA2	4.083	4.247	3.968	3.978	4.038	4.100
Gemeentehuis Heeze	355	444	499	502	509	511
Organisatieontwikkeling	124	110	50	50	50	50
Personeel en organisatie	1.178	1.253	1.111	1.214	1.246	1.251
Vervoermiddelen/tractie	94	127	159	133	144	145
Voorlichting	27	34	35	35	36	36
Werkplaats Heeze	154	157	157	157	158	158
Totaal lasten	6.332	6.691	6.166	6.259	6.374	6.447
Vergoeding eigen personeel	62	28	27	19	19	19
Inkomsten huisvesting	28	7	7	7	7	7
Opbrengsten facilitaire zaken	1	5	5	5	5	5
Totaal baten	91	40	39	31	31	32
Saldo overhead	6.241	6.651	6.127	6.228	6.343	6.416

In de paragraaf *Bedrijfsvoering* lichten we de belangrijkste ontwikkelingen toe.

Vennootschapsbelasting

De gemeenten zijn verplicht om vennootschapsbelasting (Vpb) te betalen over de (fiscale) winst die wordt behaald op activiteiten waarbij de gemeente wordt aangemerkt als overheidsonderneming. De gemeente is alleen overheidsonderneming op het gebied van de grondexploitatie en voor de opbrengst van de verkoop van reststromen afval. Op basis van berekeningen gebaseerd op realisatie en de prognoses van de exploitaties is de verwachte belastinglast bepaald.

Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven wordt jaarlijks een bedrag van € 30.000 in onze begroting opgenomen. Om een beroep te kunnen doen op de post onvoorziene uitgaven moet aan een aantal criteria worden voldaan, te weten:

- *Onvoorzienbaar* ten tijde van de samenstelling van de kaderbrief en/of meerjarenbegroting;
- *Onontkoombaar* op basis van wetgeving, contract of overeenkomst of een zwaarwegende politieke toezegging of belang;
- *Onuitstelbaar* tot een volgend begrotingsjaar.

Inzet van de post onvoorzien kan slechts via afzonderlijke besluitvorming door het college van B&W.

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

Opgaven

Binnen Heeze-Leende is een grote behoefte aan woningen voor starters, singles/alleenstaanden en senioren vanuit Heeze-Leende én willen we daarnaast beperkt bijdragen aan het invullen van de woningbehoefte voor nieuwkomers n.a.v. de schaa sprong van Brainport Eindhoven. Uitdaging is om een balans te vinden tussen het realiseren van nieuwe woningen én het behouden van de dorpsse karakters.

We vinden leefbare kernen in onze gemeente belangrijk. Het moet 'fijn wonen' zijn met voldoende voorzieningen in Heeze-Leende voor alle doelgroepen. Belangrijk daarvoor is dat we het doorgaand verkeer zoveel als mogelijk ontmoedigen uit alle kernen en dat we ons meer richten op vervoer per fiets en openbaar vervoer.

Het klimaat eist dat we aan de slag gaan met duurzaamheid. Wij dragen daaraan bij door initiatieven te ondersteunen en aan te dragen en werken samen met de regio. Het veranderende klimaat vereist dat we een aanpak ontwikkelen voor risicoplekken ten aanzien van wateroverlast en dat we waterberging realiseren in samenwerking met waterschap

Bij het invullen van de verantwoordelijkheden die we hebben vanuit de RES zullen we op zoek moeten naar alternatieve warmtebronnen (van het gebruik van aardgas af).

Voor het verder verduurzamen van de voedselproductie, inpassen van klimaatadaptatie & opwekken van duurzame energie en het versterken van de biodiversiteit zijn we aangewezen op ons buitengebied. Al deze aspecten vragen om een samenhangende gebiedsgerichte benadering van onder meer landbouw, natuur, milieu, kwaliteit van leefomgeving en water.

Een vitale economie zorgt voor een vitale gemeenschap. Bedrijvigheid en recreatie zorgen voor werkgelegenheid, inkomsten en levendige dorpskernen.

Hoofddoelstellingen (ambities voor deze bestuursperiode)

- Via een meerjarige strategie ruimte vinden voor woningbouw;
- Afwegingskader woningbouwinitiatieven herijken;
- Besluitvorming en realisatie ontsluiting Poortmannen-Randweg;
- Autoluw maken van de kernen;
- Wijkgerichte aanpak energiebesparing, isolatie en energieopwekking;
- Impuls geven aan uitbreiding zonne-energie op daken;
- Opstellen/uitwerken centrumvisie voor alle kernen;
- Inventarisatie en borging van beeldbepalende elementen en dorpsgezichten;
- Onderzoek naar behoefte aan centrummanagement;
- We zetten een uitvoeringsprogramma op voor de doorontwikkeling van het landelijk gebied en nemen actief deel in regionale netwerken en overlegorganen.

Producten

Het programma *Wonen, bedrijven en recreëren* omvat de volgende producten:

Product
2.1 Wonen en bouwen
2.2 Openbare ruimte
2.3 Ruimtelijke ordening
2.4 Milieu
2.5 Afval
2.6 Water
2.7 Economische zaken
2.8 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
2.1 Wonen en bouwen	
Een passend woningaanbod voor onze inwoners en nieuwkomers.	<p><i>Het uitvoeren van de maatregelen genoemd in de woonvisie.</i></p> <p><i>(Jaar)afspraken maken met woningcorporaties en bewonersorganisaties (cf. woningwet).</i></p> <p><i>Het verstrekken van startersleningen.</i></p> <p>Op basis van de provinciale prognosecijfers zouden er ca. 35 woningen gereed moeten komen. De verwachting is dat er ruim 100 (=schatting) woningen zullen worden opgeleverd in 2023.</p> <p><i>Realiseren van ca. 10 Tiny Houses in samenwerking met WoCom in Leende.</i></p> <p>Het vraagstuk van passende huisvesting, samenhangend met de schaaalprong, bedrijfsterreinen, mobiliteit, klimaat en duurzaamheid speelt in de regionale context van Brainport Eindhoven. Heeze-Leende het aanjagen van de woningbouw en de daaropvolgende uitwerkingen (bestemmingsplannen, vergunningen, toezicht en handhaving)</p>
Waarborgen en waar mogelijk verbeteren van enerzijds een (fysiek) veilige leefomgeving en anderzijds een leefbare leefomgeving conform de doelstellingen in het Uitvoerings- en handhavingsbeleid VTH Omgevingsrecht.	<p><i>Het uitvoeren van de activiteiten zoals omschreven in het uitvoeringsprogramma Vergunningen, Toezicht & Handhaving Omgevingsrecht.</i></p>
	<p>Met de in aantocht zijnde Omgevingswet (Ow) en Wet kwaliteitsborging (Wkb) voor het bouwen verminderen op termijn de (bouwtechnische) vergunningverlenende taken en vervallen de bouwleges daarvoor. De exacte impact van de Ow en Wkb is nog onduidelijk, waardoor ook om die reden flexibiliteit van belang is.</p>
	<p>Tegelijk hiermee gaat ook de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) stapsgewijs in. Hierdoor verandert dan ook de rol van de gemeente naar een minder toetsende en controlerende partij. Dit betekent dat de gemeente vanaf 2023 bij de eenvoudigere bouwwerken, minder werkzaamheden heeft en dus minder kosten/leges door kan rekenen aan de initiatiefnemers. Een eerste inschatting is dat de leges-inkomsten hierdoor in 2023 1/3e lager zullen zijn. In de daarop volgende jaren zullen de inkomsten, als de Wkb voor meer bouwwerken gaat gelden, verder teruglopen; wellicht tot 1/2e van het huidige niveau. In dit format wordt voor 2023 t/m 2025 uitgegaan van een vermindering van 1/3e en vanaf 2026 met 1/2e. De komende jaren moet dit gemonitord en eventueel bijgesteld worden.</p>
2.2. Openbare ruimte	
Vergroten verkeersveiligheid en verbeteren bereikbaarheid en leefbaarheid van de kernen.	<p><i>Het uitvoeren van verkeersonderzoeken in het kader van de bereikbaarheidsagenda, onderliggend wegennet, fiets en OV langs de A2 en Centrale As.</i></p> <p><i>Vorbereiden van kansrijke regiobrede projecten in de Bereikbaarheidsagenda Zuidoost Brabant. Eén van de projecten is het verder uitwerken van de doorfietsroute Weert – Eindhoven met bijbehorende ‘inprikkers’ vanuit de kernen.</i></p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	<p>Het uitvoeren van de 'Flankerende maatregelen' Heeze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiden reconstructie Leenderweg. Het opstarten is afhankelijk van de variantenstudie Randweg - Poortmannen. - Voorbereiden herinrichting Geldropseweg (binnen de kom) <p><i>Het in gebruik nemen van sluipverkeer werende maatregelen langs de A2 en op basis van monitoring eventueel uitvoeren van aanvullende maatregelen (fase 1);</i></p> <p>Samen mee naar de A2: In 2022 is het bestemmingsplan voor de nieuwe ontsluitingsroute vastgesteld. Tegen dit bestemmingsplan is beroep ingesteld. De zittingsdatum wordt in 2023 verwacht.</p> <p>Het verharderen van de Kloosterlaan: het voorbereidend werk zoals omgevingsvergunningen, verwerving etc. voortzetten. Datum van uitvoering is gepland voor 2023 maar ook sterk afhankelijk van medewerking van derden.</p> <p><i>Indien nodig uitvoeren van het mobiliteitsplan buitenwegen. In samenwerking met Platform A2 bepalen welke worden uitgevoerd om sluipverkeer te weren.</i></p> <p><i>Het uitvoeren van preventieve mensgerichte maatregelen (vergroten kennis, beïnvloeding houding, intentie en gedrag verkeersdeelnemers) in samenwerking met VVN Heeze-Leende. Het coördineren van Brabants Veiligheidslabel (BVL) op 7 basisscholen en verkeerseducatie op kinderdagverblijven.</i></p> <p>Verbreden en rechte trekken van fietspad Pastoor Thijssenlaan van brug Sterkselse Aa tot Biesputten.</p> <p>Aanleg invalideparkeerplaatsen en verkeersmaatregelen</p>
	<p>Voorbereiden mogelijk maken van een fietspad tussen Sterksel en Leende. Inventariseren bereidheid bij grondeigenaren om grond te verkopen.</p>
Verbeteren bereikbaarheid Brainportregio.	<p>Het pakket korte termijn maatregelen A2 Randweg Eindhoven uitvoeren in samenwerking met het Rijk, de provincie, het bedrijfsleven en de andere MRE gemeenten. Het pakket maatregelen richt zich op de vraagzijde van de mobiliteit (zoals mijden, spreiden en duurzaam rijden in de werkgeversbenadering) en maatregelen die zijn gericht op de aanbodzijde (zoals aanleg van fietsroutes, hubs en inframaatregelen voor verbeteren van de doorstroming).</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Op peil houden en daar waar nodig verhogen kwaliteit openbare ruimte.</p>	<p><i>Het uitvoeren onderhoud aan wegen, civiele kunstwerken en verlichting op basis van actuele plannen.</i></p> <p><i>Wegen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Op basis van het beheer- en beleidsplan en de inspectiegegevens de onderhoudsmaatregelen bepalen en uitvoeren.</i> - <i>Organiseren van het opstellen van de lijst van kleine ergernissen met belangengroepen en de maatregelen uitvoeren.</i> - <i>Uitvoeren verbreding en vervanging Somerenseweg vanaf komgrens tot aan Vlaamseweg.</i> - <i>Verder voorbereiden en uitvoeren reconstructie en vervangen riolering Ginderover en Somerenseweg binnen de kom.</i> <p><i>Civiele kunstwerken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Diverse onderhoudswerkzaamheden uitvoeren aan bruggen op basis van onderhoudsprogramma zoals opgenomen in het geactualiseerde beheer- en beleidsplan civiele kunstwerken 2023-2027.</i> <p><i>Verlichting:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Aan de hand van de inventarisatie gegevens (LiteWeb) vervangen en verduurzamen (LED) van armaturen en masten op basis van leeftijd.</i> <p>Het beleidsplan openbare verlichting wordt op dit moment geactualiseerd. In de afgelopen beleidsperiode is er geïnvesteerd in het wegwerken van de vervangingsachterstand van verouderde armaturen. De huidige staat van het areaal is evenwichtig en betrouwbaar. Verouderde armaturen worden vervangen door energiezuinige LED armaturen. De gemeente heeft haar verantwoordelijkheden die voortvloeien uit aanleg, beheer en onderhoud van elektrotechnische installaties nog niet schriftelijk vastgelegd zoals de Arboret dat voorschrijft. Om dit alsnog te regelen zijn naast de beschikbare middelen voor onderhoud en vervanging extra middelen nodig in 2023.</p> <p><i>Uitvoeren 'Uitwerkingsplan bomen'. Bomen met een verminderde conditie en/of verhoogd risico kappen en nieuwe terug planten volgens het beleidsdocument Uitwerkingsplan bomen.</i></p> <p>Voor administratieve werkzaamheden en klantcontacten is een uitbreiding van de huidige administratieve werkzaamheden noodzakelijk</p> <p>Gelet op de klimaatopgaven is de verwachting dat groen en daarmee groenonderhoud in de toekomst een steeds belangrijkere rol gaat spelen. Het ligt in de lijn der verwachting dat dit ook een grotere inzet zal vergen van de uitvoering van het groen in de openbare ruimte. Daarnaast zal de omvang van groenonderhoud toenemen door de Kloostervelden en de Bulders.</p>
<p>De plaagdruk van de eikenprocessierups beheersen om de overlast te beperken.</p>	<p>Jaarlijks zowel preventief als curatief bestrijden. De piek welke we gehad hebben in 2019 tot heden lijkt af te vlakken. Maatregelen om preventief overlast te voorkomen worden uitgevoerd.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Bevorderen biodiversiteit in het buitengebied</p>	<p>STIKA en Ervenplus hebben tot doel de biodiversiteit in het buitengebied te vergroten. Bij Natuur in de Wijk wordt de biodiversiteit binnen de bebouwde kom vergroot. In dit project worden nestkasten, bijenmengsel, hagen en bes dragende struiken beschikbaar gesteld aan bewoners, bedrijven en scholen, dat door hen in eigen beheer geplant/opgehangen moet worden. Genoemde projecten zorgen voor een impuls aan natuurontwikkeling. Voor de komende jaren willen we deze werkwijze doorzetten. Naast het verlengen van genoemde projecten willen we gaan kijken waar kansen liggen om het landschap te versterken.</p>
<p>Beschikbare bosterreinen laten bijdragen aan klimaatadaptatie, versterken biodiversiteit en versterking van het buitengebied</p>	<p>Het opstellen van een nieuw bosbeheerplan in 2023. De nul-situatie van de terreinen kan daardoor worden vastgelegd en worden onderzocht welke beheerdoelen zijn bereikt.</p> <p>In de Nota bossen en natuurterreinen worden nieuwe keuzes gemaakt die in zullen spelen op actuele situaties. In de nota neemt de gemeente op hoe zij haar natuur wil inzetten om klimaatverandering tegen te gaan (koolstofvastlegging en houtproductie ter vervanging van beton/staal).</p>
<p>2.3 Ruimtelijke ordening</p>	
<p>Zie projecten</p>	
<p>2.4 Milieu</p>	

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Bijdrage leveren aan de verduurzaming van de gemeente Heeze-Leende om zo een bijdrage te leveren aan het verkleinen van de gevolgen van klimaatverandering.</p>	<p>In het spoorboekje 'overzicht lopende projecten duurzaamheid' vindt u een uitgebreid overzicht van de activiteiten met uitleg wat in 2023 gaat gebeuren op gebied van Duurzaamheid. In het kort:</p> <p><i>Algemeen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actualisatie Duurzaamheidsbeleid - Actualisatie plan van aanpak Energietransitie - Doorontwikkeling en actueel houden Dashboard - Voeren Duurzaamheidscampagne Heeze- Leende duurzaam vooruit. <p>De Duurzaamheidscampagne Heeze-Leende vooruit! is in de Kadernota benoemd. De duurzaamheidscampagne heeft als doel om via communicatie een gedragsverandering te laten plaatsvinden. Het extra gevraagde geld is bedoeld voor extra communicatie.</p> <p><i>Thema Energietransitie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionale Energiestrategie: uitvoering via Samenwerkings- en Uitvoeringsprogramma (S&UP) door deelname aan diverse coalities (Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed, Groene Zone Isoleren, Groene zone zonnepanelen, Energiearmoede, Greendeal Zorg en Zorg Light, Groengas, beslisshulp grootschalige opwek zon) en bijdragen aan het opstellen van de voortgangsrapportage en RES 2.0. - Warmtetransitie: Opstellen wijkuitvoeringsplan voor woningen met hetzelfde bouwjaar (vanaf 1992) of met zelfde energielabel. - Klimaatcorridor A67: verdere ontwikkeling van de klimaatcorridor binnen de nieuwe RES coalitie - Regeling Reductie Energieverbruik: afronden van het traject. - Energiearmoede: zorgen dat beschikbare rijks gelden bij inwoners komen met een laag inkomen en hoge energierekening ter verlaging van het energieverbruik - Energieloket voortzetten. <p>Voor het RES proces stelt de gemeente alleen uren beschikbaar. De kosten worden gedekt door de rijks gelden voor de RES regio's. De uren passen binnen de begroting. M.b.t. sommige coalities kan bij deelname een bijdrage worden gevraagd vanuit de gemeente. Hierover vindt aparte besluitvorming plaats. Voor de uitvoering RREW en energiearmoede zijn rijks gelden beschikbaar.</p> <p>De kosten voor het opstellen van het wijkuitvoeringsprogramma (geraamd € 20.000) worden ten laste gelegd van de reserve Duurzaamheid.</p> <p><i>Klimaatadaptatie en Biodiversiteit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren motie 'meer groen in de wijken' door o.a. via operatie Steenbreek acties uit te voeren in combinatie met verdere uitvoering van de afkoppelsubsidie, aanleg van Tiny Forest en toekomstbomen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	<p><i>Mobiliteit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering geven aan uitrol van oplaadpalen voor het opladen van elektrische auto's op basis van voorgesteld plaatsingsplan (uitkomst aanbesteding Provincie Noord-Brabant). - Uitvoering geven aan de Laadvisie 2022. - Onderzoek doen naar potentie van deelmobiliteit op basis van het Mobiliteitsplan 2023-2040 binnen de gemeente Heeze-Leende. De kosten worden gedekt door de begrotingspost Milieubeheer onder algemene / overige uitgave of duurzaamheid.
	<p><i>Circulaire economie</i></p> <p>Het al jaren lopende scholenproject Zwerfafval blijven aanbieden aan de basisscholen.</p> <p>Verder gaan met het gestarte traject om van de Brabantsedag een schoon evenement te maken.</p>
<p>Met de transitie veehouderijen (onderdeel van het project "transitie landelijk gebied") willen we bereiken dat de veehouders een verantwoorde keuze maken voor de toekomst. Doorgaan, omvormen of stoppen.</p>	<p>Transitie van de veehouderij is een onderdeel van het project Transitie landelijk Gebied.</p>
<p>2.5 Afval</p>	
<p>Beperking restafval tot 5% van de totale afvalstroom (cf. regionale afspraken).</p>	<p><i>Het project meer GFT uit het restafval in combinatie met het project foodwise, het tegengaan van voedselverspilling, wordt doorgezet.</i></p>
<p>2.6 Water</p>	
<p>Doelmatig en efficiënt beheren van het rioolstelsel voor afvalwater en zorgen voor de inzameling en verwerking van hemelwater. Het beheren en onderhouden van de gemeentelijke sloten en beheer van het grondwater.</p>	<p>Het uitvoeren van het Programma Stedelijk Water (PSW) 2023-2028. Het PSW is afgestemd op de nieuwe wetgeving van de Omgevingswet en het Delta Plan Ruimtelijke Adaptatie.</p> <p>In het PSW zijn acties opgenomen ten aanzien van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afvalwater - Hemelwater - Grondwater
	<p>De werkzaamheden van het vervangingsproject Oostrikkerdijk lopen nog even door en worden in dit jaar afgerond.</p>
	<p>De aanleg van een gescheiden rioolstelsel op de Averbodeweg in Sterksel wordt uitgevoerd. In het project voor de herinrichting Ginderover-Somerenseweg wordt een gescheiden stelsel aangelegd.</p>
	<p><i>In de samenwerking Waterportaal Zuidoost Brabant wordt een gezamenlijk pakket maatregelen genomen onder de naam Kallisto. Hiermee gaan we voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het project is erop gericht om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren.</i></p>
<p>2.7 Economische zaken</p>	
<p>Een gezond en actief ondernemersklimaat dat bijdraagt aan de leefbaarheid en weerbaarheid van de gemeente en haar inwoners.</p>	<p><i>Het onderhouden van het structureel overleg met de ondernemersverenigingen.</i></p> <p><i>Samen met de ondernemersverenigingen uitvoering geven aan het uitvoeringsplan economische zaken. Aan het einde van het jaar vindt een tussentijdse evaluatie plaats richting college en gemeenteraad.</i></p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Het terugdringen van de leegstand door samen met pandeigenaren en ondernemers te zorgen voor behoud van en versterken van het ondernemersklimaat in de kernen, met als hogere doel het behouden en uitbreiden van de levendigheid in de centra. De centra van onze kernen zijn prettige en veilige leef- en verblijfsgebieden. Doel daarbij is om de detailhandel zoveel mogelijk in het kernwinkelgebied te concentreren. Zie hiervoor ook het project 'Centrumontwikkeling Heeze'.
2.8 Recreatie en toerisme	
Een sterke toeristisch recreatieve sector die aansluit bij het groene karakter van onze gemeente en daarmee bijdraagt aan een aantrekkelijk woon- en werkklimaat.	Voor De Grote Heide ligt de nadruk in 2023 op het verder ontwikkelen van de nieuwe positionering ('Vindingrijk van Nature') en het breder uitrollen van de nieuwe huisstijl. Daarnaast ligt de focus op de doorontwikkeling van de toegangspoorten, met name in relatie tot de 'Regiodeal' die eind 2023 afloopt. Lopende activiteiten zijn verder gebiedspromotie en het uitvoeren van projecten om het gebied aantrekkelijker te maken voor inwoners en bezoekers. Ook wordt ingezet op het versterken en faciliteren van het netwerk van ondernemers en VVV's in het gebied. <i>Het verder vormgeven van "Ruimte voor Meesterwerken" en Heeze-Leende als toeristisch recreatieve gemeente profileren in samenwerking met Recreatief Heeze-Leende.</i>
Controle belastingplichtigen toeristenbelasting.	De opdracht was in 2022 het bezoeken en controleren van het bestaande areaal, een areaalonderzoek en het bezoeken en controleren van deze locaties. In 2023 starten we met de feitelijke uitvoering. In 2024 wordt het project verder uitgerold en in 2025 afgewerkt. De controles bestaan uit: <ul style="list-style-type: none"> - het leggen van een verband tussen de administratieve administratie,boekingsregistratie, reserveringssysteem,verblijfsadministratie en aangifte middels een administratieve controle ter plaatse. - het verduidelijken van de heffing en uitvoering van de toeristenbelasting door de gemeente en de daarbij behorende administratieve verplichtingen van de belastingplichtigen.

Grote projecten

Invoering omgevingswet	
Wat willen we bereiken?	Een gemeente die omgevingswet-proof werkt
Wat doen we daarvoor?	De voorbereidingen van invoering van de Omgevingswet is door de trapsgewijze landelijke besluitvorming en het gemeentelijke personeelstekort allesbehalve vlekkeloos verlopen. Getracht is om datgeen te doen wat noodzakelijk is om ook na 1 januari 2023 aanvragen in behandeling te kunnen nemen. De andere zaken worden na 1 januari 2023 gefaseerd in gang gezet en/of doorontwikkeld. Het hierbij gaat om o.a. opstellen en vaststellen van Omgevingsplannen en het opzet van de omgevingstafel
Wat mag het kosten?	Voor de invoering is voor jaren 2022 tot en met 2024 incidenteel € 425.000 geraamd in een aflopende reeks van € 185.000 in 2022 tot € 80.000 in 2024.

Transitie Landelijk gebied	
Wat willen we bereiken?	De transitie van het landelijk gebied is een van de grootste maatschappelijke opgaven waar Nederland (en dus ook Heeze-Leende) voor staat. Als Heeze-Leende willen we inzetten op een integraal en lange termijn perspectief rondom verduurzamen voedselproductie, inpassen klimaatadaptatie, opwek duurzame energie, versterken van biodiversiteit en economische kracht in het landelijk gebied. Vanwege deze vele raakvlakken en vanuit een meer integrale benadering gaan we de transitie van het landelijk gebied onder andere koppelen aan ons duurzaamheidsbeleid. Uit gesprekken met gebruikers van het buitengebied willen we ophalen hoe zij hun toekomst zien en hoe wij hen bij de verwezenlijking daarvan kunnen helpen en hoe dit toekomstbeeld aan kan gaan sluiten bij het duurzaamheidsbeleid.
Wat doen we daarvoor?	Binnen Heeze-Leende is behoefte aan een gebiedsadviseur op beleidsmatig niveau die zich inzet voor de totstandkoming van gebiedsplannen en de daaropvolgende uitwerkingen. Daarnaast is er ook voor een periode van 3 jaar een behoefte aan een fulltime gebiedsondersteuner die die vertaalslag van beleid naar de praktijk kan maken en omgekeerd.
Wat mag het kosten?	Voor het uitvoeren van alle noodzakelijke stappen verwachten we structureel 1 Fte op beleidsmatig niveau, en voor een periode van 3 jaar een extra Fte op uitvoeringsniveau nodig te hebben.

De Bulders	
Wat willen we bereiken?	<i>Zowel De Bulders als de randweg voorzien in een grote behoefte. Met De Bulders wordt de volkshuisvestelijke taak van de gemeente ingevuld en nu de aanleg van de randweg gereed is kan een reductie op het doorgaande (vracht-) verkeer op de centrumwegen door Heeze bereikt worden. Binnen e Bulders zullen uiteindelijk 350 woningen gerealiseerd worden.</i>
Wat doen we daarvoor?	Het bestemmingsplan De Bulders is onherroepelijk. De woningen die gebouwd worden in De Bulders est zijn grotendeels klaar. Het bouwrijp DG 2 maken is zo goed als klaar en de ontwikkelaars gaan beginnen met de verkoop en bouw van de woningen in DG2. Er worden nog enkele vrije kavels uitgegeven. De witte vlekken binnen e Bulders, niet ontwikkelde grond, worden doorontwikkeld in 2023.
Wat mag het kosten?	<i>De verwerving, de aanleg van de randweg en het bouw- en woonrijp maken worden bekostigd uit de grondexploitatie van De Bulders.</i>

Centrumontwikkeling Heeze	
Wat willen we bereiken?	Een prettig woon- en verblijfsgebied in het centrum van Heeze.
Wat doen we daarvoor?	In 2023 wordt het uitvoeringsplan dat voortkomt uit de kansenkaart verder uitgevoerd. In 2023 wordt een plan gemaakt om de Kapelstraat en de Jan Deckersstraat (van het Strabrechtplein tot aan de rotonde op het Wilhelminaplein) te herinrichten tot prettig verblijfsgebied. We blijven de mogelijkheden voor parkeren in de zogenaamde tweede linie onderzoeken. We verkennen de mogelijkheden om een subsidieaanvraag te doen voor de regeling Impulsaanpak Winkelgebieden. Na vaststelling van een stedenbouwkundig plan voor het gebied rond het gemeentehuis en -plein wordt in 2023 gestart met het maken van ontwerpen voor de verschillende deelgebieden van het gebied.
Wat mag het kosten?	In 2023 is voor de uitvoering van het uitvoeringsplan € 30.000 beschikbaar. Voor de herinrichting van de Kapelstraat wordt in de begroting 2023-2026 met ingang van 2025 structureel € 43.000 opgenomen ter dekking van de kapitaalslasten.

Centrale As	
Wat willen we bereiken?	<i>Met een ontsluitingsweg om de kernen heen van de gemeente Heeze-Leende, wordt een significante reductie van verkeer door de kernen bereikt voor zowel Heeze, Leende als Sterksel.</i>
Wat doen we daarvoor?	<i>Met ProRail, Provincie en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wordt als onderdeel van het LVO-programma Aanpak Overwegen naar een integrale studie van het totale spoortracé onderzocht. Tracékeuze voor het gedeelte van de Randweg naar de Poortmannen. Met Kempenhaeghe en andere stakeholders rondom dit gebied de haalbaarheid onderzoeken voor een aangepast tracé van de Centrale As.</i>
Wat mag het kosten?	<i>De gemeenteraad heeft jaarlijks een werkkrediet van € 50.000 beschikbaar gesteld ten laste van de bestemmingsreserve 'totaaloplossing verkeersproblematiek'. Hieruit worden de (haalbaarheids-)onderzoeken & ondersteuning betaald in het kader van de totaaloplossing. Mocht dit niet toereikend zijn, dan wordt de gemeenteraad in een separaat voorstel om budget gevraagd. De totaalkosten van de Centrale As gaat de reikwijdte van de gemeente ver te boven. Medewerking en cofinanciering van rovincie en ijk zijn onontbeerlijk. Het is de wens van het college om de bestemmingsreserve 'totaaloplossing verkeersproblematiek' de komende jaren in omvang te laten toenemen.</i>

Ontwikkeling Hendse Driessen	
Wat willen we bereiken?	In 2019 heeft de gemeente een koopovereenkomst getekend voor de strategische aankoop van een perceel grond aan Hendse Driessen 1. De gemeente wenst een deel van de locatie aan te kopen om hierop op termijn te kunnen komen tot een ontwikkeling samenhangend met de ontwikkeling van woonwijk e Bulders en de door de gemeente gewenste wijziging van verkeersstromen door en rondom het dorp Heeze. Op basis van deze overeenkomst wordt begin 2023 de grond in eigendom overgedragen.
Wat doen we daarvoor?	Om te komen tot een goede ruimtelijke invulling van het perceel onderzoeken we op basis van de huidige economische en maatschappelijke situatie wat de meest geschikte bestemming(en) voor het perceel is (zijn) en bereiden we een bestemmingsplan/omgevingsplan voor.
Wat mag het kosten?	Voor de voorbereidingen voor de ontwikkeling van het perceel is € 60.000 beschikbaar.

Investerings (projecten)

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Jaar	Bedrag	Kapitaallasten			
			Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
2.2 Wegen, straten en pleinen	2023	3.894		123	123	37
2.2 Wegen, straten en pleinen	2024	5.251			217	216
2.2 Wegen, straten en pleinen	2025	879			27	27
2.1 Openbare verlichting	2023	80		3	3	3
2.1 Openbare verlichting	2024	80			3	3
2.1 Openbare verlichting	2025	80				3
2.6 Riolen en rioolgemalen	2025	201				
Totaal			0	126	373	289

Een totaaloverzicht van de te activeren investeringen treft u aan in de bijlage *Investeringsplanning 2023-2026*.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
2.1 Wonen en bouwen	3.763	2.409	1.716	1.736	1.678	1.681
2.2 Openbare ruimte	3.008	2.648	3.003	2.959	3.203	3.224
2.3 Ruimtelijke ordening	361	240	531	562	564	566
2.4 Milieu	991	971	762	781	802	804
2.5 Afval	1.323	1.427	1.465	1.486	1.506	1.530
2.6 Water	1.568	1.633	1.619	1.636	1.692	1.657
2.7 Economische zaken	783	267	226	216	222	223
2.8 Recreatie en toerisme	1.340	1.331	1.453	1.333	1.362	1.371
Totaal lasten	13.136	10.926	10.775	10.709	11.030	11.055
2.1 Wonen en bouwen	2.720	680	540	547	549	464
2.2 Openbare ruimte	219	135	66	67	68	69
2.3 Ruimtelijke ordening	142	41	41	41	42	43
2.4 Milieu	578	6	6	6	6	6
2.5 Afval	1.954	1.812	1.829	1.856	1.884	1.912
2.6 Water	2.101	2.247	2.330	2.313	2.390	2.425
2.7 Economische zaken	1.054	153	40	25	26	26
2.8 Recreatie en toerisme	391	229	228	230	234	237
Totaal baten	9.158	5.302	5.080	5.084	5.197	5.182
Saldo voor bestemming	3.978	5.624	5.695	5.624	5.834	5.873
2.0 Toevoegingen aan reserves	208	241	0	0	0	0
2.0 Onttrekkingen aan reserves	293	312	168	183	150	150
Saldo mutatie reserves	-85	-72	-168	-183	-150	-150
Saldo na bestemming programma 2	3.894	5.553	5.527	5.441	5.684	5.723

Bij saldo = - Voordeel en + Nadeel

Financiële impact

Het saldo na bestemming in Programma 2 Wonen, bedrijven en recreëren, daalt met € 26.000 ten opzichte van de actuele begroting 2022 tot € 5.527.000.

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste mutaties:

a. Flexibele schil VTH

Voor de uitvoering van het programma VTH omgevingsrecht is naast het inzetten van eigen mensen en middelen behoefte aan een flexibele schil waardoor het mogelijk is om in te spelen op de (externe) omstandigheden. De kosten hiervan bedragen structureel €125.000.

b. Bouwleges

De inkomsten uit bouwleges worden verlaagd met €167.000. Op 1 januari 2023 treedt (waarschijnlijk) de Omgevingswet in werking. Tegelijk hiermee gaat ook de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen stapsgewijs in. Hierdoor verandert de rol van de gemeente naar een minder toetsende en controlerende partij. Dit betekent dat de gemeente vanaf 2023 bij de eenvoudigere bouwwerken minder werkzaamheden heeft en dus minder kosten/leges kan doorberekenen aan de initiatiefnemers.

c. Beleidsplannen

Op dit moment is het noodzaak om een nieuw beheerplan voor Bos-en natuurterrein op te stellen. Hiermee kan de nul-situatie van de terreinen worden vastgelegd en worden onderzocht welke beheerdoelen zijn bereikt. In 2023 wordt deze nota opgesteld. Ook wordt het beleidsplan Openbare verlichting geactualiseerd. In totaal is hiervoor een bedrag gereserveerd van €45.000.

d. Korte termijn maatregelen A2

De bereikbaarheid in de Brainportregio staat al lange tijd onder druk. Vanuit verschillende (deel)opgaven is de afgelopen jaren onderzoek gedaan en naar oplossingen gezocht. Het pakket Korte termijn maatregelen A2 Randweg Eindhoven is gericht op het behouden van de doorstroming en daarmee de bereikbaarheid en leefbaarheid van de regio. De kosten voor deze aanpak worden verdeeld over het bedrijfsleven, het Rijk, de provincie en de regiogemeenten. Voor Heeze-Leende komt dit neer op een bedrag van € 167.000.

e. Bestaande kavels

In de begroting is voor de jaren 2020-2022 €128.000 opgenomen voor de verkoop zijnde bouwkaavel(s) in de Steenakker in Leende, vanaf 2023 komt deze post te vervallen.

f. Duurzaamheid

Om de doelen van het duurzaamheidsbeleid op het gebied van energie, klimaat, biodiversiteit, mobiliteit en circulaire economie te halen is gedragsverandering essentieel. Gedrag verandert door de juiste communicatie en marketing (het organiseren van activiteiten) toe te passen per doelgroep. De kosten hiervoor bedragen structureel €30.000.

g. Meer groen in de wijk

In 2023 is een incidenteel budget van €125.000 opgenomen voor de motie meer groen in de wijken.

Onlangs heeft de gemeenteraad de motie 'Meer groen in de wijken' aangenomen met als doel om wijken te vergroenen. Door vergroening van de wijken ontstaat er een betere leefomgeving (minder last van hittestress, droogte en wateroverlast. Door invulling te geven aan de motie wordt ook invulling gegeven aan het Groenstructuurplan en de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie en Biodiversiteit.

Programma 3: Samen leven en participeren

Opgaven

Samen met inwoners en organisaties ontwikkelen wij een duurzaam leefbare samenleving. Een sociale leefomgeving waarin we ontmoeting stimuleren en ondersteunen en waar iedereen naar vermogen mee kan doen en inwoners betrokken zijn bij elkaar. Daarbij benutten we de creativiteit en de krachten die er in de verschillende dorpskernen of wijken (samenkracht) zijn en sluiten we aan bij wat er speelt en nodig is. We pakken onze rol als verbinder en ondersteuner en nodigen inwoners uit om samen met ons te werken aan leefbare kernen. De rol van de gemeente is aanvullend op dat wat inwoners zelf kunnen. Daarbij denken we vanuit kansen en mogelijkheden.

We willen dat inwoners volwaardig kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Het ontwikkelen, behouden en versterken van de eigen regie staat daarbij altijd centraal. We willen naar een samenleving waar inwoners verantwoordelijk zijn voor de inrichting van hun leven en het heft in eigen handen nemen. Wanneer een inwoner niet zelf, of met hulp van zijn omgeving of netwerk en algemene voorzieningen kan meedoen, kan hij rekenen op passende ondersteuning en waardering.

Als het gaat om maatwerk en integraliteit, doen we wat nodig is. We werken aan een duurzame oplossing en sluiten altijd aan bij de mogelijkheden van de inwoner. Onze professionals geven samen met de inwoner vorm aan de ondersteuning, waarbij de inwoner de regie houdt.

Hoofddoelstellingen (ambities voor deze bestuursperiode)

- Bestendigen van sociale cohesie; aandacht voor eenzaamheid/versterking ontmoeting;
- Zorgdragen voor inclusiviteit; lokale inclusie agenda, versterken digitale vaardigheden ouderen;
- Positieve gezondheid; aandacht voor preventie, mentale weerbaarheid en gezonde levensstijl;
- Versterken verenigingsleven/uitbreiden van sportfaciliteiten;
- Aandacht voor financiële vraagstukken inwoners, mee kunnen doen; armoede kinderen/minimabeleid;
- Opstellen van een woon-zorg visie als kader voor toekomstige beleidskeuzes;
- Adequate onderwijshuisvesting en verduurzamen onderwijshuisvesting.

Producten

Het programma *Samenleven en participeren* omvat de volgende producten:

Product
3.1 Onderwijs
3.2 Jeugd
3.3 Maatschappelijke ondersteuning
3.4 Gezondheid
3.5 Participatie
3.6 Dorpshuizen
3.7 Sport
3.8 Cultuur

Achtergrond en ontwikkelingen

In 2020 is de beleidsnota sociaal domein 2020-2023 vastgesteld. Ook in 2023 is deze nota de leidraad voor de plannen die we uitwerken. Parallel daaraan start in 2023 de evaluatie van de huidige beleidsnota om voorbereidingen te treffen voor een geactualiseerde beleidsnota vanaf 2024.

In de huidige beleidsnota is benoemd dat de nota geen blauwdruk is maar een dynamisch document. Ontwikkelingen en veranderingen gaan tenslotte snel, blijven anticiperen op wat komen gaat is gewenst.

Deze beleidsnota heeft een benadering vanuit vier thema's:

- Betrokken bij elkaar;
- Iedereen kan meedoen;

- Een fijn en veilig thuis;
- Een gezonde samenleving.

De thema's zijn gekozen op basis van vraagstukken die spelen binnen Heeze-Leende. Het beleid is gericht op alle inwoners, waarbij we niet vanuit de kokers van de aparte wetten, maar integraal kijken naar de vraagstukken die spelen. In 2023 willen we met name nog meer het accent leggen op een integrale aanpak van het preventief beleid in lijn met het rijksbeleid en de huidige beleidsnota.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Algemeen (thema-overschrijdend)	
<p>We willen dat inwoners volwaardig kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Het ontwikkelen, behouden en versterken van de eigen regie staat daarbij centraal. Wanneer een inwoner niet zelf, of met hulp van zijn omgeving, sociaal netwerk en algemene voorzieningen kan meedoen, kan deze rekenen op ondersteuning op maat.</p>	<p>Beleidsplan Samen komen we verder loopt tot 2024, dat betekent dat in 2023 voorbereidingen worden getroffen voor het herijken van het beleid binnen het sociaal domein. Hierbij willen we ook de prestatie-indicatoren herijken om te komen tot indicatoren die bijdragen aan de realisatie van de gestelde doelen en effecten van het beleid inzichtelijk te maken.</p> <p>Het rijk onderzoekt of zij in 2023 een aantal specifieke uitkeringen (sport, gezondheid) kan bundelen in één specifieke uitkering om een meer integrale aanpak te creëren tussen de verschillende onderdelen in het gezondheidsbeleid, sport, bewegen en sociale basis. Overlappende doelstellingen vanuit deze beleidsterreinen kunnen hierdoor meer integraal en in samenhang opgepakt worden.</p>
<p>We vinden het belangrijk om goed te monitoren op de ontwikkelingen (o.a. uitgaven, instroom, uitstroom van cliënten, ontwikkelingen inzake aantallen cliënten en aantal beschikkingen) binnen het sociaal domein.</p>	<p><i>De gemeenteraad ontvangt 2 keer per jaar een rapportage met daarin opgenomen de ontwikkelingen omtrent o.a. de maatwerkvoorzieningen en de uitkeringen voor Wmo, Jeugd en de Participatiewet. Daarnaast ontvangt de raad jaarlijks het cliënt ervaringsonderzoek Wmo en jeugd.</i></p> <p>In 2023 willen we het cliënt-ervaringsonderzoek Jeugd en Wmo doorontwikkelen, waarbij ook een digitaliseringsslag wordt gemaakt middels het Burgerportaal om zodoende de kwaliteit van de ervaren dienstverlening door het sociaal team en de zorgaanbieders beter te kunnen monitoren.</p>
3.1 Onderwijs	
<p>Alle leerlingen – ook de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben – krijgen een zo passend mogelijke plek in het onderwijs, zo dicht mogelijk bij huis.</p>	<p>In 2023 borgen we het taalnetwerk rondom het thema Taal en Gezin en bouwen we het waar mogelijk verder uit. <i>Daarnaast starten we met bouwen van een netwerk rondom het thema Taal en Gezondheid. Beide netwerken hebben als doel het (beter) bereiken van laaggeletterden, hen ondersteunen bij hun taalvraag en het leiden naar een passend taalaanbod.</i> Via de arbeidsmakelaar leggen we contacten met bedrijven waarmee we inzetten op de werkgeversaanpak. Ook is er extra aandacht voor het bereiken van NT1-ers (Doelgroep volwassenen met Nederlands als moedertaal). <i>Daarnaast draait er minimaal één lokale groep gefaciliteerd door Taalkracht.</i></p>
	<p><i>In het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (wegwerken Corona-achterstanden) ontvangen gemeenten voor de periode augustus 2021 – juli 2025 financiële middelen vanuit het ijk die zij kunnen inzetten ten behoeve van voorschoolse educatie, het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs, als aanvulling op de middelen die scholen zelf ontvangen. De middelen worden ingezet</i></p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	binnen kaders die door het ministerie zijn vastgesteld en de bestedingsvisie die door het college is vastgesteld. In 2023 worden deze middelen ingezet voor de financiering van de sportconsulenten, extra inzet voor peuters met een VVE-indicatie en preventief jeugdbeleid.
	<i>In 2021 is het Integrale Huisvesting Plan Onderwijs, Opvang en Zorg (IHP) vastgesteld als onderdeel van het gemeentelijk accommodatiebeleid. In dit IHP is de ambitie geformuleerd om aan de slag te gaan met de verduurzamingsopgave van de onderwijsgebouwen. In 2023 wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld om te komen tot realisatie van de vastgestelde ambities.</i>
	Medio 2022 stelde de gemeenteraad een voorbereidingskrediet beschikbaar voor het aanpassen van de huisvesting van de Berkenschutse. In 2023 wordt het plan uitgewerkt, waarna eind 2023/begin 2024 naar verwachting de eerste schop de grond in kan.
Kinderopvangorganisaties en gastouders die kinderopvang in onze gemeente aanbieden voldoen aan de kwaliteitseisen (cf. Wet kinderopvang).	<i>De GGD voert inspecties uit bij alle kinderopvangorganisaties en minimaal 50% van de gastouders. De ophoging naar 50% is een wijziging in de Wet Kinderopvang en gaat in per 2023. In geval van overtredingen wordt gehandhaafd.</i>
Creëren van een rijke leeromgeving voor kinderen, waarin zij de kans krijgen om hun talenten te ontplooiën, sociale vaardigheden op te doen en plezier te hebben door het bieden van een samenhangend aanbod van onderwijs, sport en cultuur.	<i>Inzetten van een combinatiefunctionaris die zich richt op het bereiken van de doelgroep 12 tot 18 jaar door middel van het organiseren van activiteiten op het gebied van sport en cultuur.</i>
3.2 Jeugd	
Alle kinderen groeien in een kansrijk en veilig thuis op tot zelfstandige burgers die actief deelnemen aan de samenleving en zowel sociaal als economisch zelfredzaam zijn.	We zien een toename in het aantal (complexe) scheidingen binnen onze gemeenten. Landelijk onderzoek wijst uit dat steeds meer scheidingen escaleren tot een complexe scheiding (10-15%). We zetten als gemeente een scheidingsloket op waar professionals in nauwe samenwerking met het Sociaal Team zowel digitaal als via een spreekuur ouders vroegtijdig de weg wijzen en waar nodig ondersteunen. Hiermee willen we schade bij kinderen en andere betrokkenen voorkomen.
	Er gaat een sterke preventieve werking uit van sociale cohesie. Voor 10 gezinnen die het zwaar hebben (vraaggezin) gaan we werken met buurtgezinnen: stabiele gezinnen (steungezinnen) in de buurt die het vraaggezin in de buurt ondersteunen door hen sociale steun en praktische hulp bieden. We sluiten aan bij de landelijke organisatie Buurtgezinnen. Samen met een coördinator (voor een beperkt aantal uur per week) van Buurtgezinnen zetten we dit in onze gemeente op. We zorgen voor bekendheid en samenwerking met sociaal team, GGD, huisartsen en andere betrokken instanties zoals scholen en de kinderopvang. Vanuit hun signaleringsfunctie kan Buurtgezinnen worden ingeschakeld om formele hulpverlening te voorkomen en de zelfredzaamheid van de vraaggezinnen te versterken.
	Vanuit het streven naar een samenleving waar iedereen actief mee kan doen, willen we kinderen meer met de politiek verbinden. Jongerenwerk gaat samen met de kinderen op de basisscholen projectmatig aan de slag om,

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	<p>vanuit hun ideeën, samen met hen aan een project te werken ten aanzien van hun leefomgeving. Het pumptrack/skatepark in Leende, dat men samen met de kinderen gerealiseerd probeert te krijgen, valt hier ook onder.</p>
<p>Het aanbieden van toegankelijke en kwalitatief goede hulpverlening en ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen als steun vanuit de leefomgeving van de jeugdige niet voldoende is.</p>	<p>Afhankelijk van de evaluatie eind 2022 streven we ernaar de pilot praktijkondersteuner POH structureel te borgen binnen de reguliere werkzaamheden.</p>
	<p><i>Voor een aantal vormen van jeugdhulp werken de 21 gemeenten (wettelijk verplicht) samen. Dit gaat om beleid en inkoop van crisisinterventie en jeugdzorgPlus waarbij maatregelen zoals Civiel Trajectberaad of Voorwaardelijke machtiging ingezet worden om een jeugdzorgPlus plaatsing te voorkomen of te verkorten.</i></p> <p><i>Ook op het gebied van jeugdbescherming en jeugdreclassering werken we met 21 gemeenten samen. Voor de flinke problemen binnen de jeugdbescherming (personeelstekort, financiële problemen, cliëntenstop) werken we met de gecertificeerde Instellingen aan oplossingen op korte en lange termijn.</i></p> <p>De samenwerking van de 21 gemeenten is gebaseerd op een dienstverleningsovereenkomst en geldt t/m 2023. In 2023 worden voorbereidingen getroffen voor 2024 e.v.</p>
<p>Samenwerkingsovereenkomst Samen voor Jeugd (SvJ): inhoudelijke vernieuwing specialistische jeugdhulp.</p>	<p>Met de nieuwe governancestructuur binnen de regio SvJ werken we in 2023 aan de verdere implementatie van het Transformatieplan 2022-2025. Met de focus op preventie willen we in de regio de inzet van zware jeugdhulp voorkomen. De inzet van de regio ondersteunt, stimuleert en versterkt de focus op preventie. Bij de realisatie van een inkoop van gespecialiseerde jeugdhulp ten behoeve van een dekkend zorglandschap wil de regio deze aansluiting met preventie stimuleren, data gedreven werken is hiervan één van de speerpunten.</p>
<p>Versterken van de samenwerking binnen de regio (10 gemeenten) op het gebied van jeugdhulp.</p>	<p><i>Het rijk heeft in samenwerking met de VNG de Norm van Opdrachtgeverschap vastgesteld. Regionale- en bovenregionale samenwerking is noodzakelijk voor de inrichting en transformatie van het jeugdzorglandschap.</i></p> <p>Eén van de afspraken uit de Norm van Opdrachtgeverschap is het opstellen van een regiovisie. De regiovisie laat zien hoe er (binnen en buiten de regio) wordt samengewerkt, welke thema's de regio belangrijk vindt en welke ontwikkeling van het zorglandschap gewenst is. De regiovisie laat zien hoe Samen voor Jeugd denkt over of werkt aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het borgen van de beschikbaarheid en continuïteit van jeugdhulpfuncties en de gewenste ontwikkeling van het jeugdzorglandschap - De verbinding van de lokale toegang met de gecontracteerde jeugdhulp - Regionale samenwerking: niet-vrijblijvende governance - Bovenregionale samenwerking - Reduceren administratieve lasten - Zorgvuldigheidseisen inkoop - Reële tarieven <p>In de eerste helft 2023 wordt de regiovisie voor SvJ aan de 10 gemeenteraden voorgelegd.</p>
<p>We willen een zo gezond mogelijke jeugd.</p>	<p>In overleg met de GGD maatwerkproducten afnemen waarbij de keuze wordt afgestemd op gesignaleerde</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	problematiek, zoals opvoedingsondersteuning, groepsvoorlichting, contactmomenten op maat etc.
	<i>We bouwen de lokale coalitie Kansrijke Start in 2023 verder uit en borgen het netwerk van partners die betrokken zijn bij de eerste 1.000 dagen van een kind. Door goede samenwerking tussen de verschillende partners, krijgen alle kinderen in Heeze-Leende een goede start. We sluiten aan bij waar er behoefte aan is en werken samen rondom kwetsbare gezinnen. De samenwerkende partners zoeken in een vroeg stadium afstemming met elkaar, zodat de juiste ondersteuning wordt geboden.</i>
3.3. Maatschappelijke ondersteuning	
We willen dat inwoners zich prettig en veilig voelen in hun eigen woonomgeving, dat ze betrokken zijn bij hun leefomgeving en zich verantwoordelijk voelen voor elkaar en voor de buurt. De gemeente heeft vooral een ondersteunende en stimulerende rol bij de diverse (burger)initiatieven.	Lokale (burger-)initiatieven worden waar mogelijk en gewenst financieel ondersteund met een eenmalige of jaarlijkse subsidie. Voorbereidingen treffen voor het herijken van het toetsingskader subsidies.
	Continueren ambtelijk aanspreekpunt, met periodiek overleg voor de werkgroepen zorg en welzijn van de dorpsraden Sterksel en Leenderstrijp en de zorgcoöperatie Leende die zich o.a. richten op participatie en het voorkomen van eenzaamheid; we werken mee aan activiteiten gericht op informatie en ontmoeting.
	<i>We zijn als gemeente aangesloten bij de landelijke coalitie Een tegen Eenzaamheid. Een werkgroep, met een vertegenwoordiging uit alle kernen, heeft een lokaal plan van aanpak opgesteld gericht op verschillende doelgroepen. In 2023 staan activiteiten als huisbezoeken voor ouderen (80–85 jarigen) en trainingen voor vrijwilligers om eenzaamheid te signaleren. Daarnaast organiseert de werkgroep jaarlijks activiteiten in de week van de eenzaamheid. Tevens wil de werkgroep onderzoeken op welke manier in 2023 eenzaamheid onder jongeren gesignaleerd en voorkomen kan worden.</i>
	<i>Onafhankelijke clientondersteuners bieden inwoners ondersteuning bij het aanvragen van hulp. Hiervoor werken we met professionele en vrijwillige clientondersteuners. Vanaf 2023 borgen we de clientondersteuning structureel binnen de uitvoering van het Sociaal team. Daarnaast willen we in 2023 voor jongeren gaan werken met de JIM aanpak. JIM staat voor Jouw ingebrachte Mentor. Naast hulpverlening wordt een jongere gevraagd een eigen mentor te kiezen die zij vertrouwen en die hen kan ondersteunen.</i>
De ambitie is een samenleving waarin iedereen mee kan doen. We zetten in op het fysiek, sociaal en digitaal toegankelijk maken van de kernen.	In 2023 werken we aan: <ul style="list-style-type: none"> - Verder vertalen van de bouwstenennotitie in een lokale inclusie agenda en hieraan uitvoering geven. - De bewustwording van het thema inclusie. Zowel de fysieke kant (niet mee kunnen doen vanwege een beperking) als de niet-fysieke kant (antiracisme, respect naar elkaar). - <i>De werkgroep toegankelijkheid van de Adviesraad Sociaal Domein schouwt met enige regelmaat (openbare) gebouwen en de openbare ruimte. Signalen naar aanleiding hiervan worden besproken met betrokkenen, waaronder ondernemers maar ook de gemeente.</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>We willen dat mantelzorgers en vrijwilligers worden ondersteund en gewaardeerd.</p>	<p><i>We ondersteunen de vrijwilligers-(organisaties) en mantelzorgers vanuit de Vrijwilligerscentrale en het Steunpunt Mantelzorg van Cordaad. We doen dat door o.a. het geven van informatie en advies, het aanbieden van cursussen/training/scholing, het vinden van vrijwilligers en maatjes, respijtzorg en het bieden van emotionele en praktische ondersteuning.</i></p> <p><i>We waarderen mantelzorgers en vrijwilligers met een jaarlijkse blijk van waardering, bijvoorbeeld een keuze uit het Mantelzorg Verwen Menu of het Vrijwilligers Verwen Menu.</i></p>
<p>We willen bereiken dat mensen met een beperking kunnen (blijven) participeren in de samenleving en zelfstandig kunnen (blijven) wonen en functioneren in de eigen leefomgeving door het inzetten van eigen kracht, sociaal netwerk, algemene en voorliggende voorzieningen en individuele of maatwerkvoorzieningen.</p>	<p>In 2023 verwachten we te starten met het 3-jarig project waarin we samenwerken met de zorgverzekeraar CZ en VGZ. De start van het project is afhankelijk van besluitvorming. Doel is o.a. vergroten digitale vaardigheid, bevorderen vitaliteit (valpreventie) en stimuleren van samenredzaamheid (zorgen voor elkaar).</p> <p>Met de regio willen we in 3 jaar (2023-2026) 2.000 senioren bereiken. Ervaringen worden gemonitord vanuit het project. Hiermee geven we invulling aan het onderwerp valpreventie wat als opdracht voor gemeenten opgenomen is in het Regeerakkoord.</p>
<p>We willen bereiken dat zeer kwetsbare burgers kunnen participeren in de samenleving en we willen overlast voorkomen. Door onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid te verbinden en integraal te benaderen, willen we de kans op succesvolle en duurzame oplossingen voor inwoners vergroten.</p>	<p><i>In het kader van Beschermd Wonen en maatschappelijke opvang werken we samen met de centrumgemeente Eindhoven en 14 regiogemeenten.</i></p> <p><i>In februari 2022 is besloten om de doordecentralisatie (herverdeling middelen) per 1 januari 2024 in te voeren.</i></p> <p>Voor 2023 staat op de agenda:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opstellen mandaatregeling vanaf 1 januari 2024 beschermd wonen - Indien nodig aanpassing van de verordening Maatschappelijke ondersteuning en eventueel de beleidsregels, per 1 januari 2024 (in het kader van beschermd wonen).
	<p><i>We borgen het werken met de AVE-methodiek (Aanpak Voorkomen Escalatie). Dit houdt in dat we bij complexe casuïstiek kunnen opschalen van Sociaal Team naar casusoverleg op maat en indien nodig naar het Zorg- en Veiligheidshuis.</i></p>
	<p>We zien een toename van GGZ-problematiek. De toename van het aantal cliënten met GGZ-problematiek en complexiteit vragen om een uitbreiding van GGZ-expertise binnen het Sociaal team. Om te stimuleren dat inwoners met psychische problematiek zoveel mogelijk gebruik blijven maken van algemene (collectieve) voorzieningen willen we de laagdrempelige inloop voor mensen met langdurige psychische problematiek structureel borgen.</p>
<p>3.4 Gezondheid</p>	
<p>Inwoners zijn vitaal en gezond en hebben regie over hun eigen leven. Het aantal inwoners met overgewicht is verminderd; het aantal inwoners dat rookt en overmatig drinkt is gedaald; het aantal inwoners dat zich psychisch ongezond voelt en eenzaam is, is gedaald.</p>	<p><i>We voeren regie op het uitvoeren van taken op het gebied van de publieke gezondheid, waaronder de jeugdgezondheidszorg, door de GGD.</i></p>
	<p><i>We monitoren de uitvoering van acties en afspraken uit het Lokale preventieakkoord Vitaal Heeze-Leende. We richten ons daarbij op de thema's gezond gewicht, middelengebruik (roken, alcohol en drugs) en psychisch</i></p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	<p><i>welbevinden.</i> In 2023 sluiten we aan bij de landelijke aanpak 'Mentale gezondheid': van ons allemaal zoals de week van mentale weerbaarheid jongeren en jongvolwassenen.</p>
<p>3.5 Participatie</p>	
<p>Een inclusieve arbeidsmarkt: iedereen doet mee, naar eigen kracht en kunnen. Eenieder werkt (naar vermogen) en heeft de nodige middelen van bestaan. Zij zijn/worden financieel zelfredzaam binnen hun mogelijkheden. Kinderen kunnen op allerlei vlakken meedoen. Kwetsbare jongeren maken een passende (vervolg)stap naar onderwijs, dagbesteding of arbeid.</p>	<p><i>Wij bieden (financiële) ondersteuning aan inwoners die niet zelfstandig werk kunnen vinden. Door middel van re-integratieactiviteiten, passend werk (werkstage of vrijwilligerswerk), begeleiding op de werkplek, ondersteuning van onze arbeidsmakelaars of middels een loonkostensubsidie geven wij ieder een plaats op de arbeidsmarkt. Hiervoor werken wij samen met ondernemers, de regiogemeenten en GRWRE (Ergon).</i></p>
	<p><i>Ergon is onze partner in:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Het vinden van een passende werkplek voor inwoners met een indicatie beschut werk;</i> - <i>De uitvoering van de taakstelling Banenafspraken (met hulp van een loonkostensubsidie gaan inwoners met een arbeidsbeperking aan het werk). De actieve monitoring en begeleiding van jongeren die uitstromen vanuit het Voortgezet Speciaal-, Praktijk- en Entree onderwijs met hun vervolgstap naar onderwijs, dagbesteding of arbeid;.</i> - <i>Ondersteuning van inwoners met een bijstandsuitkering naar werk door groepsgewijze trainingen en werkervaringsplekken.</i>
	<p><i>Nieuwe Wet Inburgering</i> <i>De Wet heeft tot doel de inburgering en integratie van nieuwkomers in de Nederlandse maatschappij te versterken zodat zij snel en volwaardig mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. Waar gemeenten eerst weinig tot geen invloed hadden op de inburgering, hebben wij nu de regie. In 2023 bieden we een duaal traject aan waarbij leren en participeren gecombineerd wordt. De nieuwkomer wordt begeleid in samenwerking met al onze partners en periodiek monitoren we de voortgang.</i></p>
	<p><i>Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening</i> <i>Afgelopen jaar hebben we vroegsignalering en schuldhulpverlening aan ondernemers opgezet. Ook sloten we aan bij de Nederlandse Schuldhulproute, zodat inwoners ons via allerlei manieren en kanalen kunnen vinden.</i> <i>Er komt een armoedeplatform. Hierdoor weten organisaties en vrijwilligers elkaar goed te vinden en komen nieuwe gezamenlijke initiatieven van de grond. We richten ons op preventie door inzet van het Sociaal Raadsliedenwerk en mogelijke inzet van het instrument de Voorzieningenwijzer. Hierdoor weten onze inwoners waar ze recht op hebben en is het inkomen op peil. In 2023 ligt er een 'Beleidsplan armoedebeleid', met daarin onder andere de vertaling van landelijk beleid naar de lokale situatie.</i> <i>We zetten in 2023 de voorzieningenwijzer als instrument in. Dit is een online tool waarmee verschillende organisaties en vrijwilligers inwoners kunnen wijzen op de voorzieningen waar zij recht op hebben. Dit is op maat voor de persoonlijke situatie. Dit levert gemiddeld €500 aan inkomen op per huishouden en is daarmee een preventief</i></p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	instrument voor armoedebestrijding. De uitkomsten van de evaluatie van voedselverstrekking (voedselbank) in 2022 zijn leidend voor de voedselvoorziening die we bieden in 2023.
3.6 Dorpshuizen	
Het dorpshuis is dé centrale ontmoetingsplek voor inwoners. Het dorpshuis richt zich op het brede welzijn van de inwoners en is een sociaal maatschappelijke onderneming.	<p><i>In de "Toekomst van de dorpshuizen" is beschreven hoe zij zich toekomstbestendig kunnen ontwikkelen en een centrale functie in de lokale gemeenschap kunnen blijven innemen.</i></p> <p><i>Een doelmatig beheer en een goede ondersteuning van de faciliteiten maakt het nodig dat voor de gezamenlijke dorpshuizen de kernfuncties (zie accommodatiebeleid) worden geprofessionaliseerd. Om het beheer te vereenvoudigen start in 2023 in t' Perron een pilot van 3 jaar. Daarbij moet duidelijk worden of huurvergoedingen voor het gebruik in de dorpshuizen rechtstreeks beschikbaar kunnen worden gesteld aan het dorpshuis. Voor de (potentiële) gebruikers moet dat drempelverlagend werken en bij alle partijen de administratieve druk verlagen. De Schammert is zich verder aan het ontwikkelen als centrale locatie in de gemeenschap, waarbij ook duidelijk zal worden hoe de exploitatie zich ontwikkelt. In Sterksel is 2023 de verduurzaming van Valentijn aan de orde, gecombineerd met de doorontwikkeling van het dorpshuis binnen de gemeenschap.</i></p>
3.7 Sport	
Inwoners gaan (meer) sporten, hetgeen bijdraagt aan een gezonde leefstijl (met name gericht op sportparticipatie door jeugd, ouderen en mensen met een beperking).	<p><i>In het accommodatiebeleid Sport en Bewegen zijn de persoonlijke en maatschappelijke waarde vastgesteld. We blijven investeren in breedtesport die bijdraagt aan een gezonde samenleving met gezonde inwoners.</i></p> <p><i>We investeren in toekomstbestendige verenigingen en doen dit op basis van plannen. We stellen deze samen met de verenigingen op aan de hand van het daarvoor ontwikkelde toetsingskader.</i></p>
	Voor 2023 staat uitvoering van de eerste fase van masterplan Lambrek op de rol. Tegelijkertijd loopt de ontwikkeling van een plan voor de Grote en Kleine Speel in Leende, op initiatief van de clubs zelf.
	Naar verwachting zal medio 2023 gestart worden met de bouw van gymzaal Weibossen, maar dit afhankelijk van de beroepsprocedures.
3.8 Cultuur	
Op peil brengen en houden van ons cultuurhistorisch erfgoed en het onderdeel laten vormen van een aantrekkelijke gemeente waarin het voor iedereen aangenaam recreëren is.	Binnen Heeze-Leende is in 2022 gebleken dat de cultuurhistorische waarden die zich in de kernen bevinden meer aandacht verdienen dan ze nu krijgen. Het voorstel is om de benodigde capaciteit voor cultuurhistorie uit te breiden en een aanspreekpunt op het gebied van monumenten, cultureel erfgoed en archeologie in te richten.
De bibliotheek functioneert als podium en etalage van het dorp en is een levendige plek waar lezen, leren, informeren, maar ook kunst & cultuur en ontmoeting & debat centraal staan.	Het bibliotheekwerk is de afgelopen hard gegroeid, vestigingen in Sterksel en Leende zijn geopend en het dienstverleningspakket is flink uitgebreid. Om deze uitbreidingen duurzaam in stand te houden, is verhoging van het subsidiebedrag in 2023 en in de daaropvolgende jaren noodzakelijk.
We willen dat er muziekonderwijs beschikbaar is voor de fanfare-jeugd tot 18 jaar, zodat zij kwalitatief goed	<i>Voortzetting subsidiëring RICK (Regionaal Instituut voor Cultuur en Kunst) met een jaarlijkse subsidie voor het HaFa</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
opgeleid kunnen worden tot eventueel het D-niveau (het hoogste amateurniveau).	(Harmonie-Fanfare) muziekonderwijs, en eventueel verdere verbreding naar andere muziekinstrumenten in overleg met de fanfares.

Grote projecten

Huisvesting de Berkenschutse	
Wat willen we bereiken?	Adequate huisvesting voor de Berkenschutse, die voldoet aan de onderwijs- en duurzaamheidseisen van deze tijd.
Wat doen we daarvoor?	Medio 2022 stelde de gemeenteraad een voorbereidingskrediet beschikbaar voor het aanpassen van de huisvesting van de Berkenschutse; de kleine hybride variant. Deze variant bestaat uit een gedeeltelijke nieuwbouw, renovatie en upgrade van de huidige oudbouw van de Berkenschutse. In 2023 wordt deze aanpassing uitgewerkt tot een vergunnings- een aanbesteding gereed ontwerp. Nadat de werkzaamheden aanbesteed zijn, kan naar verwachting eind 2023/begin 2024 de eerste schop de grond in voor het nieuwbouwdeel. De renovatie- en upgradedeel volgen na afronding van het nieuwbouwdeel; naar verwachting in 2025.
Wat mag het kosten?	Ter dekking van het gemeentelijk deel (de Berkenschutse draagt zelf ook een deel van de kosten) van de investering in de huisvesting van de Berkenschutse zijn de kapitaalslasten voor de huisvesting van de Berkenschutse vanaf 2023 verhoogd van €288.000 in 2022 naar €499.000 in 2023.

Investerings (projecten)

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Jaar	Bedrag	Kapitaallasten			
			Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
3.1 Huisvesting primair onderwijs	2024	3.674			132	131
3.1 Huisvesting speciaal onderwijs	2023	5.839		210	210	210
3.7 Gymnastieklokalen Heeze	2023	1.520		71	70	69
3.7 Lambrek Heeze	2023	1.696		61	61	60
Totaal			0	342	473	470

Een totaaloverzicht van de te activeren investeringen treft u aan in de bijlage *Investeringsplanning 2023-2026*.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
3.1 Onderwijs	1.639	1.707	1.886	2.047	2.199	2.200
3.2 Jeugd	3.571	3.814	4.489	4.539	4.411	4.423
3.3 Maatschappelijke ondersteuning	3.740	3.972	4.086	4.115	4.186	4.283
3.4 Gezondheid	602	620	654	668	675	680
3.5 Participatie	4.457	3.804	4.132	4.180	4.092	4.101
3.6 Dorpshuizen	949	954	977	929	932	935
3.7 Sport	886	836	993	1.136	1.143	1.144
3.8 Cultuur	551	551	701	613	625	658
Totaal lasten	16.395	16.258	17.919	18.227	18.262	18.423
3.1 Onderwijs	350	342	349	352	357	336
3.2 Jeugd	57	0	0	0	0	0
3.3 Maatschappelijke ondersteuning	69	48	48	48	49	50
3.4 Gezondheid	10	0	0	0	0	0
3.5 Participatie	2.675	1.759	1.960	1.990	2.020	2.049
3.6 Dorpshuizen	103	108	110	111	113	116
3.7 Sport	258	116	113	128	130	133
3.8 Cultuur	3	5	5	5	5	5
Totaal baten	3.524	2.378	2.584	2.634	2.674	2.689
Saldo voor bestemming	12.872	13.880	15.334	15.592	15.588	15.735
3.0 Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
3.0 Onttrekkingen aan reserves	165	241	216	251	151	86
Saldo mutatie reserves	-165	-241	-216	-251	-151	-86
Saldo na bestemming programma 3	12.707	13.639	15.118	15.341	15.437	15.649

Bij saldo = - Voordeel en + Nadeel

Financiële impact

Het totale saldo na bestemming in Programma 3 Samen leven en participeren stijgt met € 1.479.000 ten opzichte van de actuele begroting 2022 tot € 15.118.000.

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste mutaties:

a. Onderzoek huisvesting Dirk Heziusschool

In 2021 is het gemeentelijk accommodatiebeleid vastgesteld. Hierin is onder andere besloten dat onderzocht gaat worden hoe de huisvesting van de Dirk Heziusschool geschikt gemaakt kan worden aan de onderwijs- en duurzaamheidseisen van de 21e eeuw. Het benodigde budget voor dit onderzoek bedraagt incidenteel €70.000.

b. Cultuur-historisch onderzoek centrum Heeze

In de begroting 2023 is incidenteel €100.000 opgenomen voor een onderzoek met als doel te komen tot een set stedenbouwkundige uitgangspunten voor nieuwe ontwikkelingen in het historische lint/centrum, waarmee inzichtelijk gemaakt wordt op welke wijze de historische & nieuwe structuren, bebouwingsmassa's etc. bij de toekomstige ontwikkelingen op passende wijze elkaar kunnen versterken. Hiermee zorgen we als gemeente voor structurele kwalitatieve uitgangspunten en visie naar de toekomst; ontwikkelingsgericht en benutten van kansen.

c. Inkoop en contractmanagement

De kosten voor inkoop en contractmanagement zijn de afgelopen jaren flink gestegen, waarbij de bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten sinds 2016 niet zijn aangepast. In 2021 is een inventarisatie gemaakt van de werkelijke kosten. De nieuwe kostenstructuur en de daarbij behorende financiële impact is tot stand gekomen door een intensieve samenwerking van de 10 gemeenten. Daarnaast gaat Heeze-Leende vanaf 2022 met de Multi werkwijze voor zeer kwetsbare jeugdigen en gezinnen werken. Dat betekent een uitbreiding van het inkoop en contractmanagement met betrekking tot de Multi-aanbieders. De kostenstijging bedraagt €52.000.

d. Bijstellen tarieven Jeugdhulp

Jaarlijkse indexering tarieven jeugdhulp, jeugdzorgPlus en PGB zorgen voor een toename in de kosten van €151.000.

e. Wmo hulp bij huishouden en hulpmiddelen

Jaarlijks worden de tarieven voor jeugdhulp geïndexeerd. Het advies is om in de begroting meerjarig rekening te houden met een indexatiepercentage van 3% voor de tarieven jeugdhulp Zorg in Natura en Persoonsgebonden Budget.

f. Praktijkondersteuner Jeugd GGZ huisartsen

Op 1 april 2021 zijn we gestart met de pilot POH GGZ jeugd bij de huisartsen met als doel om de specialistische verwijzingen en daarmee kosten te reduceren en om de kwaliteit van de jeugdhulp te verbeteren. Bij aanvang van de pilot gingen we uit van deelname door drie huisartspraktijken. De start verliep niet geheel soepel en er is een huisartsenpraktijk gestopt met de pilot. Kosten Pilot: €36.570.

g. Professionalisering dorpshuizen

Op 18 oktober 2021 heeft de raad het accommodatiebeleid vastgesteld en besloten om structureel € 95.000 beschikbaar te stellen voor inzet van extra professionele krachten om de besturen van de dorpshuizen in staat te stellen meer op afstand van de dagelijkse bedrijfsvoering te voeren.

h. Taakstelling subsidie

In 2020 heeft de gemeenteraad besloten tot een besparing op de uitgaven in Programma 3 van €332.000 gezien de stijgende kosten. Vanaf 2023 wordt voorgesteld de taakstelling €27.000 subsidie structureel terug te draaien, gezien het maatschappelijk belang van de organisaties die een toetsingskadersubsidie. In 2023 worden voorbereidingen getroffen voor het herijken van het toetsingskader.

i. Woonzorgvisie

Door de vergrijzing, vanwege een groeiende behoefte aan zorg en ondersteuning, een toenemende vraag naar geschikte woningen en behoefte aan nieuwe woonvormen, ontstaat een brede maatschappelijke opgave. Daar komt nog bij dat de minister van de zomer heeft aangegeven dat de gemeente per 1 januari 2024 verplicht is om een woonzorgvisie te hebben en is een dergelijke beleidsvisie in lijn met het raadsprogramma. Voor het opstellen van de beleidsvisie is €25.000 incidenteel opgenomen in 2023.

3. Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. We gaan in deze paragraaf in op de lokale heffingen en lichten het kwijtscheldingsbeleid toe. Met ingang van 2021 bieden we de belastingverordeningen gelijktijdig met de begroting aan bij de raad.

Er wordt bij de lokale heffingen onderscheid gemaakt tussen zuivere belastingen, heffingen en retributies:

- De zuivere belastingen behoren tot de algemene dekkingsmiddelen en dienen ter uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening, maar ook individuele vormen van dienstverlening zonder een duidelijke relatie tussen dienstverlening en belasting.
- De heffingen dienen ter dekking van de kosten ten behoeve van de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. Dat houdt in dat de burger ook moet betalen als hij de dienst niet wenst. Voorbeelden van heffingen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De opbrengst van de heffingen mag niet meer bedragen dan de kosten die de gemeente hiervoor maakt.
- De retributies zijn vergoedingen voor individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. Voorbeelden hiervan zijn de leges voor paspoort en rijbewijs.

De gemeenteraad heeft bij vaststelling begroting 2023 op 7 november 2022 het amendement “aanpassing voorstel OZB tarief” aangenomen. Dit amendement leidt tot aanpassing van deze begroting. Zie blz 6 voor de details.

Uitgangspunten (beleid)

De beleidsuitgangspunten met betrekking tot de lokale heffingen zijn:

- Indien mogelijk geen lastenverhoging voor inwoners en bedrijven.
- De begrote opbrengst onroerendezaakbelastingen wordt alleen met de inflatiecorrectie verhoogd.

Opbrengstenraming belastingen en heffingen

In het volgende overzicht zijn de ramingen van de belastingopbrengsten en heffingen voor 2023 weergegeven. De begroting 2022 is bijgewerkt met de berap hierdoor zijn de bedragen soms hoger dan voor de begroting 2023. We indexeren op de basisbegroting 2022 voor de begroting 2023.

Bedragen x € 1.000

Gemeentelijke belastingheffing	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Onroerendezaakbelastingen (OZB)	3.887	4.140	4.046
Afvalstoffenheffing	1.634	1.585	1.578
Rioolheffing	2.068	2.155	2.236
Leges	900	698	564
Lijkbezorgingsrechten	3	2	2
Toeristenbelasting	235	178	177
Totaal	8.726	8.758	8.602

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Onroerendezaakbelastingen worden geheven van eigenaren van onroerende woningen en niet-woningen en van gebruikers van onroerende niet-woningen. De eigenaar/gebruiker op 1 januari van enig jaar is belastingplichtig voor het gehele jaar. Grondslag is de waarde van de onroerende zaak die is vastgesteld met een WOZ-beschikking (WOZ: waardering onroerende zaken). Voor het belastingjaar 2023 geldt de waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2022.

Voor de waardeontwikkeling van onroerend goed verwachten we een gemiddelde waardestijging van woningen van 12% en houden we rekening met een waardestijging van 1,0% bij niet-woningen. Omdat de waarde van de woningen naar verwachting stijgt, betekent dit dat de tarieven van de onroerendezaakbelasting voor woningen naar beneden worden bijgesteld.

In de volgende tabel volgen de tarieven voor de verschillende categorieën. Het tarief wordt bepaald op basis van de totale te verwachten WOZ-waarde per categorie in relatie tot geraamde opbrengst per categorie. Aangezien de verwachte WOZ waarde ontwikkeling per categorie verschilt zien we dit ook terug in de procentuele mutaties.

Tarief	Rekentarief algemene uitkering *	Gemeentetarief 2023	Gemeentetarief 2022	Procentuele mutatie
Woningen eigenaren	0,1030%	0,0882%	0,1006%	-12,30%

Niet-woningen gebruikers	0,2127%	0,1629%	0,1641%	-0,72%
Niet-woningen eigenaren	0,2796%	0,1804%	0,1852%	-2,61%

*Meicirculaire gemeentefonds 2022.

De opbrengsten uit onroerendezaakbelastingen zijn als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting na wijziging 2022	Begroting 2023
Woningen eigenaren	2.595	2.865	2.818
Niet-woningen gebruikers	481	529	496
Niet-woningen eigenaren	711	747	732
Totaal	3.787	4.140	4.046

De opbrengsten zijn ten opzichte van de primitieve (basis)begroting 2022 toegenomen met de afgesproken indexering met 1,5%. De begroting 2022 is met het besluit van de BERAP 2022 incidenteel verhoogd omdat de WOZ-waarde meer was gestegen dan met het opstellen van de begroting 2022 rekening was gehouden. We hebben onze OZB niet verhoogd met het toegestane veel hogere inflatiepercentage maar met een minimaal indexatie percentage uit de kadernota.

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

De afvalstoffenheffing is een vergoeding voor de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval. De reinigingsrechten worden in rekening gebracht voor het ophalen en verwerken van bedrijfsafval dat naar aard, omvang en samenstelling gelijk is te stellen aan huishoudelijke afvalstoffen. Uitgangspunt bij de bepaling van de tarieven is een kostendekkendheid van 100%. De opbrengsten mogen op begrotingsbasis niet hoger zijn dan de kosten. Zoals uit de volgende opstelling blijkt wordt dit uitgangspunt met een begrote kostendekkendheid van 100% gehaald.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld 7.3 afval 100%	1.323	1.427	1.465
Inkomsten taakveld 7.3 afval (excl. heffingen)	320	226	266
Netto kosten taakveld	1.002	1.200	1.199
Aanvullend toe te rekenen kosten:			
Overhead	102	101	88
BTW exploitatie	262	284	291
Totale kosten	1.366	1.585	1.578
Opbrengst heffing	1.634	1.585	1.578
Dekking	120%	100%	100%

Per saldo blijven de kosten van de afvalinzameling en –verwerking nagenoeg gelijk.

Bij de berekening van de tarieven voor deze heffing is gekozen voor tariefdifferentiatie (diftar). Degene die meer afval laat ophalen, moet ook meer betalen. Het tarief is opgebouwd uit twee delen. Het eerste deel, het vastrecht, is voor iedereen gelijk. Het tweede deel is variabel. In de volgende tabel zijn de tarieven vermeld.

Tarief	Begroting 2022	Begroting 2023
Vastrecht per maand	€ 11,00	€ 11,00
Container van 40 liter restafval per lediging	€ 5,05	€ 5,05
Container van 140 liter restafval per lediging	€ 12,65	€ 12,65
Container van 240 liter restafval per lediging	€ 22,75	€ 22,75
Container van 25 liter gft-afval per lediging	€ 1,90	€ 1,90
Container van 140 liter gft-afval per lediging	€ 1,90	€ 1,90
Container van 240 liter gft-afval per lediging	€ 3,00	€ 3,00
Ondergronds	€ 1,90	€ 1,90

Rioolheffing

Eigenaren van eigendommen die direct of indirect zijn aangesloten op de gemeentelijke riolering dragen bij in de kosten daarvan. Hiermee betalen we de kosten van inzameling en het transport van afvalwater en hemelwater en de zuivering daarvan. Uitgangspunt bij de bepaling van de rioolheffing is een 100% kostendekkend tarief.

Kosten die direct of indirect te maken hebben met de riolering kunnen via de rioolheffing worden verhaald. De kosten bestaan uit kapitaallasten, de directe en indirecte exploitatiekosten zoals reiniging, inspecties en reparaties. Ook toekomstige uitgaven zoals vervangingen worden bij de bepaling van de te dekken kosten betrokken.

Het huidige Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (VGRP) heeft een looptijd van 2016 tot en met 2021. Er zijn meerdere ontwikkelingen in het vakgebied die aanvullend inhoud geven aan de volgende generatie VGRP's, zoals invoering van de Omgevingswet en de wet DPRA (Klimaatadaptatie). Omdat het nieuwe VGRP, dat na invoering van de Omgevingswet zijn verplichte status verliest en bijvoorbeeld Omgevingsplan Water zal heten, beter af te stemmen op de toekomst, is besloten om het bestaande plan nog twee jaar te verlengen tot en met 2023. De verwachting is dat de Omgevingswet per 1 januari 2023 wordt ingevoerd. In dit verlengde VGRP is een doorrekening van de kosten opgenomen. Hierbij is rekening gehouden met de ontwikkelingen zoals het aanleggen van een gescheiden stelsel bij renovatieprojecten, het verplicht afkoppelen van verhard oppervlak en overstort meters en voorzieningen die gemaakt moeten worden als gevolg van de steeds heviger regenvuilen. Uitgangspunt in het VGRP bij vervangingen is de kwaliteit en functie van het riool en niet de leeftijd. Verder worden nieuwere reparatie- en renovatietechnieken toegepast. Daardoor kunnen investeringen worden uitgesmeerd over toekomstige jaren en nemen de jaarlijkse investeringen af (dit speelt vooral vanaf 2021).

In de volgende tabel zijn de tarieven vermeld.

Tarief per jaar	Begroting 2022	Begroting 2023	Procentuele mutatie
Tarief bij een waterverbruik van minder dan 100 m3 per jaar	€ 245,28	€ 252,60	2,98%
Tarief bij een waterverbruik van 100 m3 tot 500 m3 per jaar *	€ 326,16	€ 336,00	3,00%

* Indien in een belastingtijdvak meer dan 500 m3 wordt afgevoerd, is boven het in de tabel genoemde verschuldigde bedrag bij een waterverbruik tot 500 m3 een recht verschuldigd van € 28,00 per maand van het belastingtijdvak, voor elke hoeveelheid van 500 m3 of gedeelte daarvan waarmee de hoeveelheid van 500 m3 wordt overschreden.

Zoals uit de volgende opstelling blijkt wordt op begrotingsbasis een kostendekkendheid van 100% gehaald.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid rioolheffing	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld 7.2 riolering 100%	1.535	1.633	1.619
Inkomsten taakveld 7.2. riolering (excl. heffingen)	33	78	78
Netto kosten taakveld	1.502	1.556	1.541
Aanvullend toe te rekenen kosten:			
Overhead	188	189	277
BTW exploitatie	70	154	149
BTW investeringen	88	256	269
Totale kosten	1.849	2.155	2.236
Opbrengst heffing	2.068	2.155	2.236
Dekking	112%	100%	100%

Leges

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor het leveren van een dienst worden leges geheven. De legestarieven zijn vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de legesverordening. De tarieventabel is in de volgende titels verdeeld:

- Algemene dienstverlening.
- Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning.
- Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn.

Per titel mogen de gezamenlijke baten uit de te heffen leges niet hoger zijn dan de geraamde lasten van alle onder de betreffende titel benoemde activiteiten.

Algemene dienstverlening (titel 1)

Bij aanvragen voor producten vallende onder deze titel moet worden gedacht aan huwelijken, rijbewijzen, uittreksels burgerlijke stand etc. De berekening van de kostendekkendheid van de tarieven is in het volgende overzicht opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid Algemene dienstverlening (leges titel 1)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld 0.2 burgerzaken (excl. Incidentele lasten)	439	477	364
Inkomsten taakveld 0.2 burgerzaken (excl. heffingen)			
Netto kosten taakveld	439	477	364
Aanvullend toe te rekenen kosten:			
Overhead	456	491	493
Totale kosten	895	968	857
Opbrengst heffingen taakveld burgerzaken	165	163	165
Dekking	18%	17%	19%

Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (titel 2)

Onder deze titel zijn de producten inzake de omgevingsvergunning opgenomen. De berekening van de kostendekkendheid van de tarieven is in het volgende overzicht opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (leges titel 2)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld 8.3 Wonen en Bouwen	1.181	1.649	1.669
Inkomsten taakveld 8.3 Wonen en Bouwen	41	71	66
Netto kosten taakveld	1.140	1.579	1.603
Aanvullend toe te rekenen kosten:			
Overhead	645	1.181	883
Totale kosten	1.785	2.759	2.486
Opbrengst heffingen taakveld 8.3 Wonen en Bouwen	567	479	342
Dekking	32%	17%	14%

Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn (titel 3)

Onder deze titel zijn onder meer de tarieven opgenomen voor aanvragen met betrekking tot horeca, organiseren evenementen of markten en kinderopvang.

Lijkbezorgingsrechten

Voor het begraven en/of het plaatsen van een urn of asbus op de algemene gemeentelijke begraafplaats worden lijkbezorgingsrechten geheven. De tarieven zijn vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de verordening lijkbezorgingsrechten.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	10	5	9
Inkomsten taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-3	-2	-2
Netto kosten taakveld	13	7	11
Aanvullend toe te rekenen kosten:			
Overhead	7	0	4
Totale kosten	20	7	16
Opbrengst taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	3	2	2
Dekking	15%	24%	11%

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengsten ten gunste komen aan de algemene middelen van de gemeente. De inkomsten uit deze belasting mag de gemeente dus naar eigen inzicht aanwenden. De toeristenbelasting wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachten tegen een vergoeding in welke vorm dan ook, van personen die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie van de gemeente Heeze-Leende zijn ingeschreven.

Het betreft dus niet alleen toeristen, maar ook personen die o.a. voor hun werk tijdelijk verblijven binnen de gemeente Heeze-Leende. Belastingplichtige is degene die gelegenheid tot verblijf biedt. Deze verhaalt de belasting op degene die verblijf houdt.

De tarieven in 2023 blijven gelijk aan die van 2022. Het tarief per persoon per overnachting is momenteel € 1,25 per overnachting. In afwijking hiervan geldt voor hotels en conferentiecentra een tarief van € 1,35 per overnachting, voor campings € 0,90 per overnachting en voor groepsaccommodaties € 0,75 per persoon per overnachting.

Overzicht lastendruk

De voorgestelde tarieven leiden tot de volgende belastingdruk. In deze berekening zijn alleen die belastingen betrokken die nagenoeg voor iedereen van toepassing zijn (onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing). De heffingen die een specifieke belastingplicht hebben zijn uitgesloten.

Lokale lastendruk	2023	2022	Mutatie	Procentuele mutatie
Afvalstoffenheffing	€ 208	€ 208	€ 0	0,0%
Rioolheffing (bij een waterverbruik van 100-500 m3)	€ 336	€ 326	€ 10	3,0%
Onroerendezaakbelasting eigenaar woning	€ 388	€ 395	-€ 7	-1,7%
Totaal lastendruk huishouden zonder eigen woning	€ 544	€ 534	€ 10	1,8%
Totaal lastendruk huishouden met eigen woning	€ 932	€ 929	€ 3	0,3%

1) Aan gegevens in deze tabel kunnen geen rechten worden ontleend.

Toegepaste uitgangspunten bij berekening lokale belastingdruk:

- Afvalstoffenheffingen is gebaseerd op gemiddeld 8,8 ledigingen van de Gft-container (140 liter) per jaar en 4,7 keer restafval (140 liter).
- De rioolheffing is op basis van een waterverbruik van 100 tot 500 m3 per jaar.
- Bij de berekening van de onroerendezaakbelasting 2023 met waardepeildatum 1 januari 2022 ten opzichte van belastingjaar 2022 met waardepeildatum 1 januari 2021 is uitgegaan van een taxatiewaardestijging woningen van 12% en een tarief van 0,0882%. De gemiddelde waarde van een woning in Heeze-Leende met waardepeildatum 1 januari 2022 wordt hier geraamd op € 440.000 (2021: € 393.000).
- De lastendruk van een 'gemiddeld huishouden' is in 2023 hoger dan in 2022. Dat wordt vooral veroorzaakt door de stijging van de rioolheffing.

Kwijtscheldingsbeleid

Inwoners met een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Bij de invordering van de overige gemeentelijke heffingen wordt geen kwijtschelding verleend.

De gemeente hanteert het uitgangspunt dat inwoners met een inkomen van 100% van de bijstandsnorm in aanmerking moeten kunnen komen voor kwijtschelding, tenzij sprake is van een vermogen dat hoger is dan het wettelijke normbedrag.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Het gaat hierbij om tegenvallers van enige omvang, tegenvallers die, als er geen weerstandsvermogen zou zijn, de continuïteit in de uitvoering van taken in gevaar kunnen brengen. In hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen hangt af van:

- De risico's die de gemeente loopt: deze bepalen het benodigde weerstandsvermogen;
- De middelen die de gemeente vrij kan maken om risico's op te vangen: deze bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit.

In deze paragraaf worden de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit in beeld gebracht en wordt het weerstandsvermogen van de gemeente bepaald.

Uitgangspunten (beleid)

De risico's worden door de gemeente ten behoeve van de begroting en de jaarrekening geïventariseerd en geactualiseerd. Ook bij de tussentijdse besluitvorming worden de risico's in beeld gebracht en, voor zover er risico's aanwezig zijn, worden deze benoemd en gekwantificeerd. Indien mogelijk worden beheersmaatregelen getroffen. Door al in een vroeg stadium na te denken over de mogelijke risico's van bepaald beleid zijn deze nog te voorkomen of kunnen eventueel ernstige gevolgen ervan worden beperkt. Risicomanagement is voor de gemeente geen doel op zich, maar is een hulpmiddel bij het bereiken van de gemeentelijke doelen.

De gemeente Heeze-Leende wil een structureel financieel gezonde organisatie zijn. Daarom wordt uitgegaan van een verantwoord financieel beleid als fundament voor een gezond weerstandsvermogen. In de uitvoering worden hierbij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Een in meerjarig perspectief sluitende begroting;
- Onderhoudsvoorzieningen van voldoende omvang;
- Beheerste ontwikkeling van lokale lasten (indien mogelijk geen lastenverhoging voor inwoners en bedrijven);
- De begroting heeft jaarlijks ruimte voor onvoorziene kosten (eenmalig en structureel);
- Een weerstandscapaciteit van voldoende omvang om de risico's op te kunnen vangen.

Risico's

Om de minimale omvang van het weerstandsvermogen te kunnen bepalen is het nodig om in beeld te brengen welke risico's de gemeente loopt. Voor het voorkomen of verminderen van de gevolgen van risico's worden veelal beheersmaatregelen getroffen of zijn middelen geraamd of gereserveerd. Bij de inventarisatie van risico's gaat het dan ook om risico's die resteren: risico's die niet zijn afgedekt in de exploitatie, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen en waarvoor we geen bestemmingsreserves hebben gevormd.

Ten behoeve van de begroting 2023 zijn de risico's geactualiseerd. Hierbij ligt de nadruk op de belangrijkste risico's. Voor elk risico is een inschatting gemaakt van de kans van optreden van het risico en het financiële gevolg als het risico zich daadwerkelijk zou voordoen. Dit resulteert in een risicobedrag.

Risico's met een geringe impact zijn niet afzonderlijk benoemd. Voor het opvangen van de kleinere risico's wordt, evenals in voorgaande jaren, een risicobedrag van €200.000 aangehouden. Risico's die opgevangen worden door bijvoorbeeld afgesloten verzekeringen, projectbudgetten, voorzieningen of bestemmingsreserves worden niet in deze paragraaf opgenomen.

Overzicht van geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's

Bedragen x € 1.000

Nr.	Risico	Risico-bedrag
1	Garantstelling De Bulders Woningbouw C.V.	1.600
2	Overige garantstellingen en verstrekte leningen	731
3	Rampenbestrijding bij grote rampen	50
4	Toename van Cyberbedreigingen	300
5	Ontbrekende risicoreserve GRSA2	127
	Totaal grootste risico's	2.808
6	Overige risico's	200
	Totaal risico's	3.008
	Correctie voor het tegelijkertijd optreden van risico's	90%
	Totaal op te vangen risico's	2.707

We gaan er vanuit dat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen. Om hiervoor te corrigeren wordt een percentage van 90% berekend over het totaal berekende risicobedrag. Dat brengt het totaal van de risico's op €2.707.000.

Toelichting op de geïnventariseerde risico's

1. Garantstellingen De Bulders woningbouw C.V.

De gemeente Heeze-Leende staat door middel van het verstrekken van een akte van borgtocht 100% garant voor de leningen die De Bulders Woningbouw C.V. heeft aangetrokken ten behoeve van de aankoop van de gronden van de gemeente. Hier tegenover heeft de gemeente hypothecaire zekerheid op de gronden ontvangen.

De gemeente Heeze-Leende brengt voor de garantstelling een marktconforme vergoeding van 0,55% in rekening bij De Bulders Woningbouw C.V. Over de aangesproken kredietfaciliteit inclusief aangegane leningen zal de financier rente bij De Bulders Woningbouw C.V. in rekening brengen. Om aan bovenstaande uitvoering te kunnen geven dient de directie van De Bulders Woningbouw C.V. deze rentenota's steeds terstond aan de gemeente Heeze-Leende beschikbaar te stellen.

De gemeente Heeze-Leende loopt het risico dat de garantstelling door de bank wordt ingeroepen bij de gemeente. Het gaat in totaal om een garantstelling van maximaal € 16 miljoen kredietfaciliteit. Er is een afnameplicht voor 108 woningen vastgelegd waarmee een redelijke mate van zekerheid van inkomsten is gegarandeerd. Daarnaast is op basis van de residuele benadering de waarde van de gronden bezien en deze ligt in lijn met de financieringsbehoefte. Hierdoor is sprake van een redelijke mate van zekerheid. Het is belangrijk de match te blijven monitoren tussen gronduitgifte en opbrengsten en de omvang/aflossing van de lening zodat het risico voor de gemeenten niet vergroot, maar verkleind in de komende jaren. De grondexploitatie is op dit moment behoorlijk positief. Het is belangrijk om de afzet te blijven monitoren maar vooralsnog is er een kleine kans dat de garantstelling daadwerkelijk ingeroepen zal worden. We achten een kans van 10% reëel, zodat het risico van het daadwerkelijk voordoen ligt op € 1,6 miljoen. Daarbij in de kans benadering rekening houdend met de zekerheden die zijn gesteld.

2. Overige garantstellingen en verstrekte leningen

De gemeente Heeze-Leende staat nog garant voor een viertal leningen van het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel waarvan de schuldrest eind 2022 nog € 450.000 bedroeg. Er worden al enige jaren geen nieuwe borgstellingen verstrekt. Er zijn aan deze borgstelling beperkte risico's verbonden, aangezien er een redelijk verschil bestaat tussen de werkelijke waarde van het onroerend goed en de aangegane borgstelling.

Onze gemeente heeft diverse garantstellingen afgegeven en leningen verstrekt om maatschappelijke doeleinden mogelijk te maken. Het risico bestaat dat deze garantstellingen worden aangesproken op het moment dat de organisatie of vereniging/stichting waarvoor de garantstelling is afgegeven niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Ook loopt onze gemeente het risico dat de door haar verstrekte leningen niet kunnen worden terugbetaald. De grootste leningen zijn aan Wocom en stichting HSLnet verstrekt.

Het risico bij de aan Wocom verstrekte leningen met een restschuld op eind 2022 van € 1,5 miljoen is minimaal omdat het door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) gewaarborgde leningen betreft. WSW neemt de betaalverplichtingen voor een lening over wanneer de corporatie (ondanks de voordelige financieringsvoorwaarden) de rente en aflossing op een door WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als WSW deze betaalverplichting niet uit de overige buffers in de zekerheidsstructuur kan voldoen, moeten rRjk en gemeenten bijspringen. WSW is nog nooit aangesproken op de borg en schat het risico van de gemeenten en het Rijk in als zeer

klein, of zelfs theoretisch. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) behartigt de belangen van de gemeenten richting WSW.

In het kader van de financiering van de aanleg van een glasvezelnetwerk in zowel de kernen als in het buitengebied zijn er een aantal leningen met een totaal van 7 miljoen verstrekt aan de Stichting HSLnet. De restschuld van deze leningen bedraagt eind 2022 nog €5,4 miljoen.

Het beheer en onderhoud en een deel van de exploitatie van het netwerk is ondergebracht bij Simac Techniek uit Veldhoven. Simac Techniek staat (nog gedurende een periode van 5 jaar) garant voor het aflossen van het lening deel van 4,8 miljoen tot een restschuld van €2,5 miljoen. Ook is de exploitatie van het glasvezelnetwerk behoudend van opzet en laat de komende 20 jaar voldoende ruimte voor aflossing van de lening en betaling van de rente. De exploitatie draait probleemloos en er zijn geen signalen dat dit op korte termijn wijzigt.

De omvang van het risico wordt berekend op 10% van de garantstelling/restschulden. Ultimo 2022 is de in totale omvang van garantstellingen en restschulden €7,3 miljoen. Het financieel risico komt neer op €0,7 miljoen.

3. *Rampenbestrijding bij grote rampen*

Een incident of ramp is moeilijk te voorspellen. Wat we wel weten is dat een heide- of bosbrand regelmatig voorkomt. In 2010 heeft er een grote heidebrand plaatsgevonden op de Strabrechtse Heide. Een deel van de kosten van de inzet van de brandweer wordt afgewenteld op de gemeente en is niet te verhalen. Deze kosten kunnen aanzienlijk zijn als zich zo'n ramp voordoet (kan oplopen tot €500.000). De kans hierop is echter gering (10%). We schatten dit risico daarom op €50.000.

4. *Toename van cyberbedreigingen*

Heeze-Leende conformeert zich aan de beveiligingsmaatregelen zoals genoemd in de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Via de auditverplichting ENSIA legt de gemeente hierover verantwoording af. De afgelopen periode laat een toename van incidenten en cyberbedreigingen zien. De gevolgen van het platleggen van infrastructuur en ICT kunnen erg groot zijn.

5. *Ontbreken risicoreserve GRSa2*

GRSA2 is onvoldoende in staat om onverwachte financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

6. *Overige risico's*

Naast bovengenoemde grote risico's heeft onze gemeente te maken met kleinere risico's, zoals illegaal dumpen van giftige afvalstoffen, wijzigingen in wetgeving met mogelijk financiële gevolgen, onvoorziene tegenvallers bij verbonden partijen en dergelijke. We zien dat projecten die in het verleden zijn vastgesteld soms voor meerdere jaren zijn doorgeschoven. Redenen van het uitstel zijn divers van aard. Veel projecten staan nu voor 2023 op de lijst. Of al deze projecten ook allemaal in 2023 van start gaan betekent dat we onze financiering/treasury tegen het licht zullen moeten houden. Met een stijgende rente kan dat mogelijk een budgettair effect hebben. Indien er op een later moment mutaties plaats vinden in de jaarschijven, is het gevolg dat de herberekening van de kapitaallasten een effect hebben op het totaal. We gaan dat nader onderzoeken en komen hier bij de bestuursrapportage op terug. Deze risico's hebben we niet afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd, maar hiervoor wordt een jaarlijks gelijkblijvend risicobedrag aangehouden van €200.000.

Een potentieel structureel financieel effect betreft de in deze begroting in de verschillende hoofdstukken en paragrafen genoemde uitkomsten van onderzoek naar inflatie, rentestijging en kapitaallasten.

Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te vangen. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de uitvoering van taken op het huidige niveau. Structurele weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. De weerstandscapaciteit van de gemeente Heeze-Leende is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Algemene reserve	3.560	2.591	3.594
Bestemmingsreserves (vrij besteedbaar)	1.400	4.805	5.800
Post onvoorzien	30	30	30
Rekeningresultaat voor bestemming/begrotingsruimte (positief saldo)	882	609	93
Stille reserves	0	0	0
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	5.872	8.035	9.517
Onbenutte belastingcapaciteit	2.065	1.439	2.730
Totaal structurele weerstandscapaciteit	2.065	1.439	2.730
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	7.938	9.474	12.247

Toelichting op de weerstandscapaciteit

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd voor het afdekken van financiële tegenvallers. Naar verwachting bedraagt de reserve eind 2023 € 3.594.000.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden door de raad gevormd en hebben een specifieke bestemming gekregen. Indien de raad nog vrij kan besluiten over de bestemming van de reserve, dan kan dit deel worden ingezet voor de beschikbare weerstandscapaciteit.

Een aantal bestemmingsreserves zijn specifiek bedoeld om de kapitaallasten van aangegane investeringen af te dekken. De investering loopt en daarmee zijn de middelen niet meer vrij inzetbaar en her te overwegen.

De ontwikkelingen op 'samen mee naar de A2' en 'Centrumplan Leende' zijn niet meer omkeerbaar. Deze geclaimde middelen nemen we daarom eveneens niet mee bij het bepalen van de her te overwegen en inzetbare middelen.

Post onvoorzien

De post onvoorzien is een buffer voor onvoorzien uitgaven in een jaar. In de exploitatie neemt onze gemeente hiervoor jaarlijks € 30.000 op.

Rekeningresultaat/begrotingsruimte

Het rekeningresultaat is vrij inzetbaar voor de raad. Als de begroting sluit met een positief saldo dan is sprake van begrotingsruimte. In onze begroting wordt deze begrotingsruimte verwerkt op de post begrotingsresultaat. Deze kan ingezet worden voor financiële tegenvallers.

Stille reserves

Als activa zijn gewaardeerd onder de opbrengstwaarde dan is sprake van een stille reserve. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit is het van belang dat de activa, waarin een stille reserve besloten ligt, direct verkoopbaar zijn. Bij verkoop van deze activa ontstaan winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Gedacht kan worden aan woonhuizen die verhuurd worden, reststroken en bossen. Niet direct verkoopbare activa blijven bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing. In onze gemeente is geen actueel overzicht beschikbaar van alle aanwezige stille reserves. Het afdekken van risico's door het inzetten van stille reserves brengt mogelijk ongewenste situaties met zich mee. We tellen deze daarom niet mee in de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

Als minimumbedrag voor een maatschappelijk aanvaardbare hoogte van de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt het zogenaamde redelijke peil gehanteerd.

De gemeente kan haar belastingcapaciteit verhogen om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt uitgegaan van de opbrengsten die gehaald zouden kunnen worden indien de

tarieven zouden worden gebaseerd op het in de Financiële verhoudingswet (artikel 12) genoemde redelijke peil. Het bedrag dat de gemeente minder ontvangt dan bij toepassing van het redelijk peil, wordt aangemerkt als de onbenutte belastingcapaciteit. Een vergelijking van de in deze begroting opgenomen belastingopbrengsten met de maximale inkomsten bij toepassing van het redelijk peil levert het volgende resultaat:

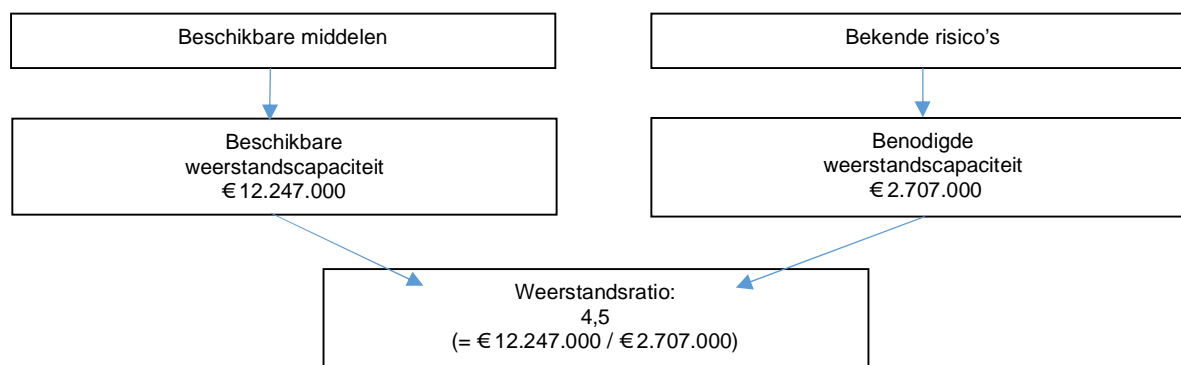
Bedragen x € 1.000

Belastingsoort	Inkomsten 2023	Maximale inkomsten	Onbenutte capaciteit
Onroerendezaakbelastingen	4.046	6.776	2.730
Afvalstoffenheffing	1.578	1.578	0
Rioolheffing	2.236	2.236	0
Totaal	7.859	10.590	2.730

* Het minimaal te hanteren tarief voor toelating tot artikel 12 bedraagt volgens de meicirculaire 2022 0,1729%.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen. Die ratio geeft de verhouding weer tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Door onze toezichthouder (de provincie Noord-Brabant) en het Rijk zijn geen normen met betrekking tot het weerstandsvermogen vastgesteld. Wij streven in het kader van een structureel financieel gezonde organisatie naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,5. Dit staat voor een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is en wil zeggen dat de weerstandscapaciteit 1,5 keer zo groot is dan de risico's. Hierbij wordt de normeringssystematiek voor weerstandsvermogen gehanteerd, dat ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de universiteit Twente. Zij hanteren de volgende waarderingstabel ratio weerstandsvermogen.

Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	$x > 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < X < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen van de gemeente Heeze-Leende is groter dan 2 en daar te kwalificeren als uitstekend.

Financiële kengetallen

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat op basis van nieuwe verantwoordingsregels vanaf de begroting 2017 vijf financiële kengetallen. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. Mede op basis van deze kengetallen dient de paragraaf een analyse te geven van de financiële positie van de gemeente. Er zijn geen landelijke normen voor de kengetallen omdat deze erg afhangen van de lokale situatie.

Kengetal	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Veilige zone	Onveilige zone	
1a	Netto schuldquote	48%	79%	87%	101%	96%	93%	< 130%	> 130%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	26%	60%	71%	87%	83%	81%	< 130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	30%	18%	19%	17%	17%	17%	> 20%	< 20%
3	Grondexploitatie	1%	0%	0%	0%	0%	0%	< 10%	> 10%
4	Structurele exploitatieruimte	-1%	2%	2%	3%	5%	1%	> 0%	< 0%
5	Belastingcapaciteit	114%	113%	113%	114%	115%	115%	< 100%	> 100%

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, is bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier is duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen zijn opgenomen.

Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren voor de netto schuldquote en daarboven de schuld af te bouwen.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitatie is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in

jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten die de belastingdruk vormen, wordt verstaan de onroerendezaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert ieder jaar deze lasten in de 'Atlas van de lokale lasten'.

Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven.

Beoordeling kengetallen

De indicatoren en normen zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen.

Van de bovenstaande indicatoren bevindt de indicator met betrekking tot de solvabiliteit zich buiten de 'veilige zone'. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Ook de indicator belastingdruk wijkt onvoordelig af ten opzichte van het landelijk gemiddelde met peiljaar 2021. Dit vindt met name de oorsprong in de rioolheffing. De overige indicatoren verhouden zich goed tot de normen.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Onze gemeente heeft veel openbare ruimte in beheer. In die openbare ruimte vindt een groot aantal activiteiten plaats. Voor al die activiteiten bestaat de openbare ruimte uit de volgende kapitaalgoederen:

- Infrastructuur (wegen, riolering, civieltechnische kunstwerken);
- Voorzieningen (openbaar groen, verlichting, sportfaciliteiten e.d.);
- Gebouwen.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleid ten aanzien van de verschillende kapitaalgoederen.

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen (openbare ruimte en gebouwen) komt in meerdere programma's van deze begroting terug. Het vormt financieel gezien een aanzienlijk deel van de begroting en is maatschappelijk gezien van groot belang. Voor het goed functioneren van de samenleving is het noodzakelijk dat de gemeente haar eigendommen (kapitaalgoederen) in goede staat onderhoudt. De kapitaalgoederen worden onderhouden op een basisniveau. In samenwerking met betrokken partijen wordt gestreefd naar een aantrekkelijke, duurzame en groene woonomgeving.

De kapitaalgoederen worden beheerd op basis van beheerplannen. In deze beheerplannen staat aangegeven wat de doelstellingen zijn en welke activiteiten door de gemeente worden verricht.

We hebben het voornemen om onze kapitaalgoederen en bijbehorende kapitaalslasten in 2023 tegen het licht te houden. Hierbij willen we met name onderzoeken of er voldoende middelen beschikbaar zijn voor toekomstige vervangingen van onze huidige kapitaalgoederen.

Wegen

Doelstelling van het wegbeheer is het beheren en onderhouden van de gemeentelijke wegen op het gewenste kwaliteitsniveau binnen de financiële kaders.

Binnen Heeze-Leende is ruim 1,3 miljoen m² aan verharde wegen in beheer. De gemeente wil deze wegen op het afgesproken kwaliteitsniveau. Hierbij is het uitgangspunt dat kapitaalvernietiging en onveilige situaties voorkomen dienen te worden.

Beleidskader

Beheer en beleidsplan wegen 2022-2026

Initiatiefvoorstel over klein onderhoud wegen, fietspaden en trottoirs (Kleine ergernissen).

Activiteiten 2023

Om de kwaliteit van het huidige wegennet te monitoren worden, conform het beheer- en beleidsplan wegen, elke twee jaar visuele wegininspecties uitgevoerd. De laatste keer was 2021 dus voor 2023 staat er weer een inspectie gepland. Het resultaat daarvan is samen met aanvullende (asfalt-) onderzoeken de basis van het onderhoudsprogramma. In gezamenlijkheid stellen belangengroepen een lijst met kleine ergernissen op.

Financiering en kosten

Het onderhoudsprogramma voor wegen en het oplossen van kleine ergernissen wordt uitgevoerd binnen de daarvoor gestelde financiële kaders. Voor het onderhoud van wegen is een voorziening 'onderhoud wegen' aanwezig. De jaarlijkse kosten voor gewoon onderhoud willen nogal eens fluctueren. Grote fluctuaties door jaren met hoge geplande kosten worden opgevangen door een gedeelte van de kosten te verdelen over de jaren vlak voor en/of vlak na dat planjaar. Kosten voor het actualiseren van het beleidsplan zijn opgenomen in het beschikbare onderhoudsbudget.

Rehabilitaties en reconstructies vallen binnen de noemer wegbeheer maar vallen buiten het groot onderhoudsprogramma wegen. Voor rehabilitatie, vernieuwen van verhardingen met hetzelfde materiaal en in dezelfde omvang, is er vanaf 2022 jaarlijks budget beschikbaar gesteld. Voor grotere, multidisciplinaire vervangingen/projecten en reconstructies dient apart budget beschikbaar te worden gesteld.

Civiele kunstwerken

De gemeente Heeze-Leende heeft 35 civiele kunstwerken in beheer. De gemeente heeft de wettelijke taak om de openbare ruimte in een veilige en bruikbare staat te houden. Civiele kunstwerken zijn belangrijke onderdelen van de openbare ruimte. Zij maken het mogelijk dat barrières zoals watergangen, treinsporen en drukke wegen veilig en eenvoudig gepasseerd kunnen worden. De gemeente wil het areaal van de infrastructurele kunstwerken in goede en veilige staat brengen en behouden.

Beleidskader

Beheer en beleidsplan civiele kunstwerken 2023-2027

Activiteiten 2023

In 2022 is het beheer- en beleidsplan civiele kunstwerken 2018-2022 geactualiseerd voor de volgende periode van 2023-2027. In het plan is de gewenste kwaliteit vastgelegd met de bijbehorende benodigde financiële middelen. Dit is de basis voor het uit te voeren onderhoud en vervangingen aan en van de bestaande civiele kunstwerken (bruggen). In 2023 zal er zoals ieder jaar onderhoud worden gepleegd aan diverse kunstwerken. Voor 2023 staan geen vervangingen op het programma.

Financiering en kosten

Het onderhoudsprogramma civiele kunstwerken wordt uitgevoerd binnen de daarvoor gestelde financiële kaders.

Openbare verlichting

In de gemeente staan ruim 4.500 lichtmasten met armaturen. De gemeente wil haar openbare verlichting op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze beheren en onderhouden. We verlichten alleen daar waar het moet zonder dat de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid in gevaar komt.

Beleidskader

Beleidsplan Openbaar verlichting 2022–2026

Activiteiten 2023

Het college stelt het uitvoeringsprogramma voor 2023 vast op basis van het geactualiseerde 'Beleidsplan Openbare verlichting'. De volgorde van werken wordt vooral bepaald door de leeftijd van de lichtmasten en armaturen. Daarnaast worden vervangingen van armaturen op termijn bepaald door uitfasering van verouderde lichtbronnen die na einde levensduur niet meer leverbaar zijn.

Financiering en kosten

Voor de openbare verlichting is geen reserve of voorziening aanwezig. De kosten worden geactiveerd.

Riolering

De kapitaalgoederen die onder riolering vallen hebben allen tot doel een bijdrage te leveren aan een doelmatige inzameling en transport van afvalwater dat geproduceerd is binnen de gemeente. Ook dient het riool zo min mogelijk overlast voor de omgeving te veroorzaken en ongewenste emissies naar oppervlaktewater, bodem en grondwater zoveel mogelijk voorkomen.

Beleidskader

Programma Stedelijk Water 2023-2028 is vastgesteld of wordt begin 2023 vastgesteld.
(voorheen vGRP)

Activiteiten 2023

In de planperiode van het VGRP is in 2020 gestart met het project Oostrikkerdijk in Leende. Het project bestaat uit het vervangen van de riolering en de reconstructie van de wegen. Regenwater wordt gescheiden afgevoerd naar een te realiseren buffer nabij de Groote Aa. Dit project wordt in 2023 afgerond.

aan de Averbodeweg in Sterksel wordt het gemengd riool vervangen door een gescheiden rioolstelsel. Een regenwaterriool wordt gerealiseerd met een aansluiting op het Sterksels Kanaal.

In de straten Ginderover-Somerenseweg in Heeze wordt het gemengd riool vervangen door een gescheiden rioolstelsel. Het regenwaterriool wordt aangesloten op een sloot in het buitengebied.

In de samenwerking Waterportaal Zuidoost Brabant een gezamenlijk pakket maatregelen nemen onder naam Kallisto. Hiermee gaan we voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Financiering en kosten

De werkzaamheden aan het rioleringsstelsel vinden budgetneutraal plaats. Dit houdt in dat de kosten van de riolering via een riooltarief aan de burgers in rekening worden gebracht. Deze berekening vindt in het Programma Stedelijk Water plaats.

Openbaar groen

Aan de hand van een beeldbestek wordt de gewenste kwaliteit van het groenonderhoud uitgevoerd. Gewerkt wordt aan het behouden, versterken en optimaliseren van de gemeentelijke boomstructuren.

Beleidskaders

Groenstructuurplan 2022

Bomenvisie 2017-2030

Uitwerkingsplan bomen 2019-2030

Activiteiten 2023

Ergonbedrijven en de eigen buitendienst onderhouden het openbaar groen aan de hand van een beeldbestek (waarin de gewenste kwaliteit is omschreven). Doorlopend dient het voorgenomen onderhoud te voldoen aan de gestelde kwaliteitsnormen. Steekproefsgewijs wordt hierop gecontroleerd en indien nodig wordt er ingegrepen en bijgesteld.

- Uitvoeren maatregelen snoeiwerkzaamheden bomen
- Uitvoeren maaiwerkzaamheden ten behoeve van onderhoud bermen
- Uitvoeren maatregelen op basis van het 'Uitwerkingsplan bomen'

Financiering en kosten

De kosten voor het groenonderhoud snoeiwerkzaamheden, onderhoud bermen en uitwerkingsplan bomen zijn opgenomen in reguliere budgetten van de begroting.

Bos en natuurterreinen

De 'Bos-nota' geeft uiting aan geïntegreerd bosbeheer, waarbij de functies natuur, recreatie en houtproductie moeten leiden tot een gevarieerder beeld. Geïntegreerd bosbeheer gaat zo veel mogelijk uit van natuurlijke processen, waarbij bijvoorbeeld grootschalige ingrepen zoals kaalkap en herplant worden vermeden.

Beleidskader

Bos-nota 2003-2013.

Aanbevelingen en functieaccenten Beheerperiode 2015-2025.

Activiteiten 2023

Aan de hand van het op te stellen werkplan worden de nodige beheer- en onderhoudsmaatregelen uitgevoerd. Het 'Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)' is toegekend. Daarnaast worden er herstelmaatregelen uitgevoerd in het Natura 2000-gebied 'Het Meerven' te Heeze.

Financiering en kosten

Een deel van de kosten van onderhoud van bos en natuurterreinen zijn opgenomen in de reguliere budgetten van de begroting. Verder is het streven van de gemeente er op gericht op een kostendekkend beheer op basis van de jaarlijkse SNL subsidie. Verder moet er gekeken worden om mogelijke inkomsten te genereren op basis van beheer gericht op natuurontwikkeling. De herstelmaatregelen worden betaald uit een beschikbaar gesteld provinciale PAS subsidie (Programma Aanpak Stikstof).

Speelsterreinen

In samenspraak met de buurtbewoners wil de gemeente veilige speelplekken creëren en behouden.

Beleidskader

'Nota Spelen in Heeze-Leende'

Activiteiten 2023

Naast het twee keer per jaar inspecteren en de daaruit voortvloeiend herstel- of vervangingswerkzaamheden wordt het herstellen van de ondergronden gecontinueerd. Daarbij gaat het om het reinigen en/of aanvullen van het zand. Renovatie en onderhoud van speelplekken wordt steeds vaker in overleg met omwonenden opgepakt. Het betrekken van burgers bij zaken die spelen in hun directe leefomgeving is een ontwikkeling die omarmd wordt.

Financiering en kosten

De onderhoudskosten van de speelplekken zijn opgenomen in de reguliere budgetten van de begroting.

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente bezit en beheert gemeentelijke gebouwen voor een aantal verschillende functies. Het gemeentehuis en de gemeentewerf zijn werklocaties. De Pompenmaker en de gymzalen zijn er voor bewegingsonderwijs en de breedtesport. De dorpshuizen faciliteren ontmoetingen in de breedste zin.

De gemeente wil deze gemeentelijke panden en objecten in de vastgestelde staat van onderhoud brengen en houden, binnen de financiële kaders.

Beleidskader

Meerjarige onderhoudsplannen en bijbehorende investeringschema.

Activiteiten 2023

In 2023 starten wij met de verduurzaming van drie gemeentelijke gebouwen. Deze gebouwen hebben de grootste impact op de reductie van CO₂. Het zijn: het gemeentehuis, de Pompenmaker en dorpshuis Valentijn. Deze werkzaamheden vallen samen met planmatige werkzaamheden, zodat er op gunstige en op natuurlijke momenten werkzaamheden plaats vinden. Daarnaast wordt aan diverse gebouwen planmatig, contract- en dagelijks onderhoud uitgevoerd om deze gebouwen op het gewenste kwaliteitsniveau te houden.

Financiën

Voor de financiering van het onderhoud is de 'voorziening gemeentelijke accommodaties' ingericht. Het doel van de voorziening is om de fluctuerende kosten door de jaren heen te egaliseren en een vaste storting in de begroting op te nemen. Voor dagelijks- en contractonderhoud zijn bedragen in de exploitatiebegroting opgenomen.

Paragraaf financiering

Algemeen

In deze paragraaf geven we inzicht in het financieringsbeleid. De belangrijkste taak van de treasuryfunctie is zorgen voor voldoende financiële middelen om de gemeentelijke taken naar behoren uit te kunnen oefenen. Daarbij worden de kosten zo laag mogelijk gehouden en risico's gemeden (beperkt). De treasuryfunctie is onderhevig aan de regelgeving zoals die is vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het treasurystatuut van de gemeente Heeze-Leende. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van de liquiditeiten van de gemeente op korte en lange termijn.

Rente- en financieringsbeleid

De rentetarieven waren historisch laag maar verwachting is dat ze komende tijd gaan stijgen. De ontwikkelingen rond het rentebeleid houden we scherp in de gaten omdat de hoogte van de rente bepaalt of we kortlopend of langlopend geld aantrekken indien het aantrekken van geld noodzakelijk is. Om renterisico's te beperken zijn de kasgeldlimiet en de renterisiconorm ingevoerd. In deze paragraaf gaan we nader in op deze normen.

Naast deze normen wordt er ook gekeken naar de omvang van de rentedruk van de schulden van de gemeente door dit uit te drukken in de netto schuldquote: de netto schuld als aandeel van de exploitatie. Conform BBV is een toelichting op deze netto schuldquote opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren betekent dat een gemeente haar overtollige middelen belegt in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Voor het betalingsverkeer blijven gemeenten aangewezen op het bankwezen. Daarom is schatkistbankieren beperkt tot schatkistbeleggen.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van renterisico's op de korte schuld dienen gemeenten te voldoen aan de kasgeldlimiet. Dit betekent dat de korte schuld voor gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mag bedragen. De korte schuld bestaat uit de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rente typische looptijd korter dan één jaar en de schuld in rekening-courant. De contante gelden in kas, tegoeden in rekening-courant en overige uitstaande gelden met een rente typische looptijd korter dan één jaar worden in mindering gebracht. Uitgaande van een begrotingstotaal (totaal lasten 2023 excl. dotaties aan reserves) van €38.827.000 bedraagt de kasgeldlimiet in 2023 €3.300.000.

Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De leningenportefeuille moet gelijkmatig over de jaren vervallen. De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In de volgende tabel wordt de prognose van het renterisico vergeleken met de renterisiconorm.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Renteherzieningen	-	-	-	-
Aflossingen	1.960	1.475	1.180	1.186
Renterisico	1.960	1.475	1.180	1.186
Begrotingstotaal (totaal lasten)	38.734	39.128	39.561	39.802
Percentage regeling	0,20	0,20	0,20	0,20
Renterisiconorm	7.747	7.826	7.912	7.960
Ruimte onder renterisiconorm	5.787	6.351	6.732	6.774
Overschrijding renterisiconorm	-	-	-	-

Het renterisico blijft ruim binnen de maximale renterisiconorm. We verwachten dat dit de komende jaren zo blijft.

Renteberekening

Rente is een onderdeel van de kostprijs van een product. Vandaar dat rentelasten toegerekend worden aan producten. Het rentebedrag dat wordt toegerekend aan een investering is de uitkomst van de som: boekwaarde x rekenrente. De hoofdregel is dat er geen rente tijdens vervaardiging van een actief wordt geactiveerd (dus geen opname in de kostprijs). Pas vanaf het moment van ingebruikname van een investering worden rentelasten toegerekend aan het product waarvoor het actief wordt gebruikt.

In het volgende overzicht geven wij inzicht in de rentelasten over 2022 en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden (exploitatie) wordt toegerekend.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023	
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		481
Externe rentebaten	-	137
Totaal door te berekenen externe rente		345
Rente toe te rekenen aan grondexploitaties	-	-10
Rente projectfinanciering toe te rekenen aan betreffende taakveld	-	261
Rentebaten van doorverstrekte leningen indien daar projectfinanciering voor is aangetrokken	+	135
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		229
Rente over eigen vermogen	+	0
Rente over voorzieningen	+	0
Aan taakvelden toe te rekenen rente (0,85%)		229
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag: 1,1%)	-	377
Renteresultaat op het taakveld treasury	-	148

We berekenen over de reserves en voorzieningen geen rente. Er is projectfinanciering aangetrokken voor:

- Leningen die zijn doorverstrekkt aan Wocom (woningbouw)
- Leningen die zijn doorverstrekkt aan Stichting HSLnet (glasvezelnetwerk)
- het Centrumplan Leende

EMU-saldo

Voor landen die deelnemen aan de Europese Monetaire Unie (EMU) gelden Europese begrotingsvoorschriften waaronder de zogenaamde EMU-normen. De EMU-normen stellen limieten aan de overheidsschuld van een land. De jaarlijkse groei van de netto overheidsschuld, ook wel het financieringstekort of EMU-saldo genaamd, mag in een jaar niet meer bedragen dan 3% van de omvang van de economie (bruto binnenlands product). Naar aanleiding van de schulden crisis heeft Nederland in Europees verband afgesproken de Europese normen in nationale wetgeving te verankeren. Met de Wet houdbare overheidsfinanciën (wet Hof) is daar gevolg aan gegeven.

Ook gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen vallen onder de Nederlandse overheid. De schulden van de gemeenten en de jaarlijkse groei van deze schulden tellen mee in de EMU-schuld en het EMU-saldo van de Nederlandse overheid. Daarom gaat de wet Hof ook over de ontwikkeling van de schulden van gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen. Het EMU-saldo (begrotingssaldo) is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de overheid (Rijksoverheid, sociale fondsen en de decentrale overheden) van een bepaald land in een bepaald jaar. Er kan een tekort of een overschot op de begroting zijn. Decentrale overheden moeten het EMU-saldo berekenen, zodat op macro niveau het EMU-saldo voor Nederland kan worden bepaald. Ons EMU-saldo voor de begroting 2023-2026 is in het volgende overzicht berekend.

Bedragen x € 1.000

		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Exploitatiesaldo vóór mutaties reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	294	-915	-1.746	-64
Mutatie (im-)materiële vaste activa	-	6.725	7.048	-1.083	-2.228
Mutatie voorzieningen	+	441	421	291	287
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	0	-116	0	0
Berekend EMU-saldo		-5.990	-7.426	-372	2.451

Het toegestane EMU-saldo voor de gemeente Heeze-Leende is door het Rijk voor 2023 ten tijde van het opstellen van de programmabegroting nog niet bekend. Het cijfer voor 2023 wordt pas gepubliceerd bij de Septembercirculaire.

Paragraaf bedrijfsvoering

Algemeen

In deze paragraaf geven we inzicht in de ontwikkelingen van de gemeentelijke organisatie. Veranderingen in het primaire proces vragen om aanpassingen in de bedrijfsvoering. We passen de bedrijfsvoering continu aan om onze dienstverlening beter te laten aansluiten op de wensen van onze inwoners.

Organisatieontwikkeling

Om voorbereid te zijn op de toekomst zijn een 3-tal strategische bouwstenen opgesteld. Deze zijn als volgt:

- Het raadsprogramma voor 2022-2026
- De bestuurlijke en ambtelijke visie 2030
- Omgevingsvisie 2040

De ambtelijke visie zal in 2023 worden opgesteld en daardoor aansluitend ook de missie en strategie om daar te komen. Dit zorgt ervoor dat het strategisch vermogen in de organisatie zal worden vergroot en ook gericht focus krijgt in de organisatie.

In 2023 is een formatie uitbreiding voor personeel opgenomen in deze begroting. Dat is een eerste doorkijk op basis van deze strategische bouwstenen. Daarbij hebben we een strategische personeelsplanning als instrument voor de komende bestuursperiode. Het uitwerken van de strategische personeelsplanning zal zorgen voor een nadere duiding van de formatie van de gemeente Heeze-Leende in meerjarenperspectief tot 2026. De formatie uitbreiding zoals deze nu is opgenomen in de begroting is een eerste doorkijk voor 2023 geweest.

De arbeidsmarkt is steeds krappere en dat zorgt ervoor dat we ook een arbeidsmarktstrategie gaan ontwikkelen. Dit ook als onderdeel om te komen tot de ambtelijke visie 2040. Het is namelijk steeds lastiger om bezetting te vinden op een aantal formatieplekken in de organisatie. Dat vergt daarom ook een andere wijze van denken en inzet van personeel. Dat maakt dat we een strategie voor de arbeidsmarkt willen ontwikkelen.

In de organisatie is aandacht voor het optimaliseren van processen en digitaliseren waar mogelijk. Daar is in 2022 een start mee gemaakt en zal de komende jaren continue de aandacht krijgen. Doel hiervan is om de dienstverlening continu te verbeteren.

Het communicatiever maken van de organisatie en het ontwikkelen van een visie op communicatie heeft ook de aandacht in 2023. Daar is een voorzet voor gemaakt en de strategische bouwstenen zijn de basis voor deze visie.

Personeel

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen van de salarissen en de inhuur van tijdelijke personeel (excl. vergoeding voor raadsleden). Tevens is aangegeven hoe de personeelslasten zijn verdeeld over de programma's.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Salarissen	5.829	6.367	7.622	7.895	8.178	8.290
Inhuur	1.141	349	403	407	412	412
Totaal	6.970	6.716	8.026	8.302	8.590	8.702
<i>Verdeling naar programma:</i>						
1 Dienstverlening en bestuur	2.321	2.312	2.350	2.428	2.509	2.509
2 Wonen, bedrijven en recreëren	2.938	3.010	3.794	3.924	4.060	4.063
3 Samen leven en participeren	1.711	1.393	1.882	1.950	2.021	2.131
Totaal	6.970	6.716	8.026	8.302	8.590	8.702

Formatie uitbreiding

Inleiding

Begin 2022 is inzichtelijk gemaakt welke opgaven en ontwikkelingen er zijn en komen voor gemeente Heeze-Leende. Dit is beschreven in de omgevingsverkenning, welke onderdeel is om te komen tot een strategie in de gemeente. Deze strategie heeft als resultaat een bestuurlijke en ambtelijke visie 2030. Momenteel zijn we daar nog over in gesprek en de verwachting is dat dit in 2023 inzichtelijk zal zijn, zoals ook hierboven benoemd.

In maart 2022 zijn verkiezingen geweest en zitten we in een nieuwe bestuursperiode. Dat betekent ook een raadsprogramma waar de bestuurlijke ambities zijn weergegeven. Aansluitend is eind 2022 een college uitvoeringsprogramma opgesteld.

De omgevingsverkenning en het raadsprogramma hebben een eerste doorkijk voor 2023 gegeven in hetgeen er komende bestuursperiode gevraagd zal gaan worden van de ambtelijke organisatie. Eerder is ook al aangegeven bij de kadernota dat dit ambtelijke formatie zal vragen. Dat moment bij de kadernota was nog te vroeg om de onderbouwing inzichtelijk te hebben. Dit mede vanwege het inzicht van het concept raadsprogramma. Zodoende is voor de begroting van 2023 een eerste doorkijk gemaakt om daarmee een uitbreiding te vragen in deze begroting. We hebben bij de toelichting voor de uitbreiding inzichtelijk gemaakt hoe de verbanden zijn gelegd met de omgevingsverkenning en het concept raadsprogramma. Tevens zijn deze terug te vinden bij de doelstellingen per programma.

Transitie landelijk gebied

De transitie van het landelijk gebied is een van de grootste maatschappelijke opgaven voor Nederland. Daarmee is het ook een belangrijke opgave in het ruimtelijk domein van de gemeente Heeze-Leende. Deze opgave is in de omgevingsverkenning onder punt 11 opgenomen. In het concept raadsprogramma is dit opgenomen als thema waar o.a. gevraagd wordt om een uitvoeringsprogramma te ontwikkelen voor het landelijk gebied.

Binnen Heeze-Leende is daardoor behoefte aan een gebiedsadviseur die zich inzet voor de totstandkoming van gebiedsplannen, de daaropvolgende uitwerkingen, en dan vooral op beleidsmatig terrein. Daarnaast is er ook een behoefte aan een gebiedsondersteuner, iemand die die vertaalslag van beleid naar de praktijk kan maken en omgekeerd.

- 1 Fte beleidsmedewerker transitie Landelijk Gebied
- 1 Fte gebiedsondersteuner transitie Landelijk Gebied

Voldoende en passende woningen

De regio Zuidoost Brabant kent een meer dan vitale economie. De werkgelegenheid groeit en de uitbreidingsmogelijkheden voor ondernemers lijken onbepaald. Toch moeten we als regio inspelen op een aantal van de aspecten die gepaard gaan met de 'schaalsprong'. Het zijn vraagstukken die samenhangen met huisvesting, bedrijfsterreinen, mobiliteit, klimaat en duurzaamheid. Dit alles in de regionale context van zowel Brainport, Stedelijk gebied als de A2-gemeenten. Deze is als ontwikkeling 5 opgenomen in de omgevingsverkenning. Daar is deze geduid als bestuurlijke complexiteit en netwerken, met name vanwege de MRE. Tevens is de opgave woningnood onder punt 11 opgenomen. In het raadsprogramma is er een thema voldoende en passende woningen opgenomen. Binnen Heeze-Leende is behoefte aan een adviseur die zich inzet voor het aanjagen van de woningbouw en de daaropvolgende uitwerkingen.

- 1 Fte Medewerker woningbouwontwikkeling

Bij een succesvolle aanpak van de thema's transitie landelijk gebied en wonen zal dit automatisch leiden tot een verhoging van de werklast bij de uitvoering. Het gaat dan om werkzaamheden als omgevingsplan-aanpassing, vrijstellingen, bouwvergunning, toezicht en handhaving etc. Deze druk zal meer diffuus ontstaan maar gemiddeld genomen ingeschat worden op 1 formatieplek.

- 1 Fte Medewerker Handhaving (facilitering bouwproces)

In het raadsprogramma wordt gevraagd om een actieve rol bij grondzaken. Op dit moment is er een halve formatieplek en wordt ingehuurd op het project reststroken. Ook bij de transitie landelijk gebied zal grondzaken een onderdeel. Zodoende de uitbreiding van de formatie grondzaken tot 1 Fte en de verkoop van reststroken hiervan onderdeel te maken.

- 0,5 Fte medewerker grondzaken

Levendige kernen

Binnen Heeze-Leende is bestuurlijk steeds meer aandacht voor cultuurhistorische waarden die zich in de kernen bevinden en behouden dienen te worden. De medewerker cultuurhistorie zal bij de gemeente hét aanspreekpunt op het gebied van monumenten, cultureel erfgoed en archeologie worden. Tot de werkzaamheden behoren het zichtbaar en beleefbaar maken van het behoud van de cultuurhistorische waarden van Heeze-Leende. In de omgevingsverkenning is dit niet expliciet opgenomen. Bij het raadsprogramma is dit opgenomen bij het thema levendige kernen.

- 0,5 Fte Medewerker cultuurhistorie

Projecten

Projecten heeft, in afwachting van het college uitvoeringsprogramma op dit moment voor 2023 geen structurele behoefte aan formatieve uitbreiding.

Klimaatverandering en energietransitie

Gelet op de klimaatopgaven is de verwachting dat groen in de toekomst een steeds belangrijkere rol gaat spelen. Het ligt in de lijn der verwachting dat dit ook een grotere inzet zal vergen van het team Buitendienst. Gedacht kan worden aan de ontwikkelingen komende periode bij Kloostervelden en De Bulders. Daardoor nemen de werkzaamheden voor het groenonderhoud toe en ontstaat de behoefte voor formatie-uitbreiding bij de buitendienst. In de omgevingsverkenning is dit opgenomen bij de eerste ontwikkeling. In het raadsprogramma is dit te vinden in de thema's klimaatverandering en energietransitie.

- 1 Fte Medewerker buitendienst

Mobiliteit

Binnen het team Openbare Ruimte zijn diverse disciplines ondergebracht. Denk hierbij aan groen, wegbeheer en onderhoud, riool en watertaken, grondzaken, gemeentelijke gebouwen, etc. Daar zien we ook dat er behoefte is om concreet werkzaamheden uit te voeren. In het raadsprogramma is dit opgenomen in het thema mobiliteit. Bij de omgevingsverkenning kan dit worden gevonden in de opgave veranderende mobiliteit en bereikbaarheid bij punt 9. Het team doet daarnaast ook de uitvoering en beheer van een aantal projecten die meerdere thema's en opgaven raken. Daarmee zien we dat binnen het Team Openbare Ruimte behoefte is aan administratieve ondersteuning om te zorgen dat de focus op het concreet maken kan komen te liggen.

- 0,5 Fte Medewerker Administratieve ondersteuning.

Bestendigen sociale cohesie

In het accommodatiebeleid is een onderdeel sport en beweging opgenomen. Tevens is in het raadsprogramma aandacht gevraagd voor sportparken. Op dit moment is er geen formatie voor sport anders dan de sportconsultanten. Er is daardoor behoefte aan een medewerker sport. Deze medewerker kan dan ook beleid maken voor de signalen die de combinatiefunctionarissen op dit moment hebben benoemd. Ook kan hier het accountmanagement van de bibliotheek worden ondergebracht. In de omgevingsverkenning is dit bij de opgave verenigingen, gezondheid en levendige kernen opgenomen bij punt 13.

- 0,5 Fte Medewerker sport

Jeugd

Er is door de komst van de 3D's veel aandacht voor de inkoop van de regionale jeugdzorg. Daarnaast is er lokaal beleid gewenst met aandacht op preventie en transformatie. Dit is in de afgelopen periode een krappe bezetting gebleken met een formatieplek. Daardoor is tijdelijk ingehuurd. In de omgevingsverkenning is weergegeven bij punt 17 dat er groeiende vraag is naar jeugdzorg en de complexiteit van vraagstukken. Er is ook behoefte aan het realiseren van het project kansrijke start en het versterken van de samenwerking met onderwijs en andere ketenpartners, zoals kinderopvang. Bij het raadsprogramma komt het terug bij het thema welzijn en gezondheid plus een aantal andere thema's vanuit jongerenwerk of betrekken van jongeren. Zodoende is uitbreiding van de huidige formatie nodig. Daarbij wordt ook de kwetsbaarheid verminderd.

- 0,7 Fte Beleidsmedewerker jeugd

Onderwijs en ontwikkeling

Gezien het toenemend aantal leerlingen die een beroep doen op de leerplichtambtenaar is de huidige formatie niet meer toereikend. De caseload is gestegen van 2018: 94 zaken naar 204 zaken in 2021. Daarbij is een toename in werkzaamheden door toenemende problematiek bij jongeren, zeker voor de leerlingen van de Berkenschutse, zodat zij ook de startkwalificatie kunnen krijgen. Ook zorgen de wachtlijsten bij aanbieders voor meer beroep op de leerplichtambtenaar. Dit is bij de omgevingsverkenning opgenomen als opgave onderwijs voor iedereen bij punt 20. In het raadsprogramma komt dit terug bij het thema onderwijs en ontwikkeling en is dit dus een knelpunt in de huidige situatie.

- 0,2 Fte Medewerker leerplichtambtenaar

Welzijn en gezondheid

De Wmo neemt toe in omvang en complexiteit. Deze complexiteit is vooral te vinden in de toenemende vergrijzing in combinatie met het langer zelfstandig thuis blijven wonen en het ingewikkelde zorglandschap. Er is een toename van het aantal complexe casussen. Waar het steeds meer noodzakelijk is om met tweeën op huisbezoek te gaan of het gesprek te voeren vanwege veiligheidsaspecten of omdat meerdere disciplines gewenst zijn om een goed beeld te vormen om een cliënt passende zorg te bieden danwel de eigen kracht te versterken door inzet van het netwerk. In omgevingsverkenning is dit o.a. terug te vinden bij de omvang en complexiteit die toeneemt bij de Wmo bij punt 18. In het raadsprogramma is het thema Welzijn en Gezondheid de verbinding met deze formatie.

- 0,5 Fte Beleidsmedewerker Wmo

- 0,8 Fte Medewerker sociaal team (voorliggend veld)

Dienstverlening

Er is continue aandacht voor de dienstverlening die we vanuit de gemeente verlenen. Vooral de digitale ontwikkeling van onze dienstverlening vraagt de komende jaren de nodige aandacht, zoals aangegeven in de omgevingsverkenning onder punt 2.. Er is op dit moment 20 uur formatie hiervoor beschikbaar. De werkzaamheden van de medewerker dienstverlening bestaan uit het verbeteren en vereenvoudigen van de klantprocessen en het ontwikkelen en realiseren van de digitale toegankelijkheid voor alle doelgroepen, in het bijzonder voor inwoners met een beperking. Daarnaast willen we breed in de organisatie continue aandacht hebben voor optimalisatie van processen. Dit laatste kan vanuit organisatieontwikkeling projectmatig worden ingezet vanuit het bestaande budget organisatieontwikkeling. Om het continue te borgen is een uitbreiding van 4 uur formatie gewenst. Daarmee kan naast het projectmatige, wat een tijdelijk karakter zal hebben om een impuls te geven aan procesoptimalisatie, structureel aandacht hiervoor zijn.

- 0,1 Fte medewerker dienstverlening

Concern Control

Doet de gemeente de goede dingen op de goede manier? De concerncontroller houdt in de gaten of het gemeentelijk beleid wettelijke normen en kaders volgt en op een rechtmatige manier met publieke gelden en middelen omgaat. Zijn er risico's. De concerncontroller ziet ze, beschrijft ze en adviseert erover. Bij het continu borgen is een uitbreiding benodigd.

- 0,2 Fte concern controller

Financieel beeld

Er wordt een uitbreiding van de formatie gevraagd van €734.000. Dit betreft een ruime 9 Fte formatie in de functies zoals hierboven weergegeven.

Doelen van de bedrijfsvoering GRS A2

De doelen zoals deze zijn benoemd bij de programma's in de begroting vragen ook het nodige van de bedrijfsvoering. Daarnaast is informatieveiligheid een belangrijk thema wat steeds meer aandacht behoef.

In onderstaande overzicht geven we inzicht wat we als GRSA2 in 2023 concreet willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen in 2023?
Financiën en belastingen	
Voldoen aan wettelijke vereisten SOR	Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gaat een nieuwe uniforme wettelijke registratie (Samenhangende Objecten Registratie - SOR) ontwikkelen met basisgegevens over objecten die in het terrein zichtbaar zijn (bijvoorbeeld spoorlijnen, wegen, water, gebouwen, etc.). Om dit mogelijk te kunnen maken dienen de huidige wettelijke (geo) basisregistraties (waaronder BGT, BAG en WOZ) anders georganiseerd te worden.
Informatievoorziening	
Informatiebeveiliging	Het op orde houden van de beveiliging van de toegang tot ons netwerk en de data is en vraagt ook in 2023 continue aandacht. Criminele organisaties/personen ontwikkelen ook voortdurend en blijven proberen om binnen te dringen. De risico's nemen toe en daarmee de noodzakelijke investering ook.
E-depot	Volgens de wet moeten gemeentelijke organisaties hun informatie beheren en overdragen. Een duurzame opslag en toegankelijkheid, ook in de toekomst, van digitale informatie is nodig. Het e-Depot maakt dit mogelijk en is een combinatie van hardware, software, mensen en afspraken om digitale collecties duurzaam en betrouwbaar te beheren en beschikbaar te stellen aan het publiek.

I&A Visie

Om alle ontwikkelingen op gebied van automatisering en informatisering te blijven volgen is in 2019 samen met de A2 gemeenten de I&A visie 2020-2023 ontwikkeld. Deze visie draagt bij aan het verwezenlijken van de doelstelling voor het digitaliseren en harmoniseren van de dienstverlening en bedrijfsvoering. De drie hoofdthema's in de visie zijn:

- Digitale dienstverlening
- de data gedreven gemeente

- ambtenaar 3.0

De uitvoering van de visie draagt bij aan het realiseren van de ambities en aan de noodzakelijke ontwikkelingen van de I&A-organisatie voor de gewenste ondersteuning van de gemeenten. Daarnaast draagt een gedeelde informatievisie bij aan een goede samenwerking binnen de gemeenten op het gebied van informatievoorziening. Het doel is zoveel mogelijk voor minder méér kosten te gaan en mogelijke financiële besparingen te realiseren door vergaande samenwerking en harmonisatie. Dit laatste kan de GRSA2 alleen realiseren door een gezamenlijke inspanning met de gemeenten.

Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Dit is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur. De Woo heeft tot doel om overheden en semioverheden transparanter te maken. De wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijk maken van overheidsinformatie en moet ervoor zorgen dat deze informatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Ten eerste verplicht de wet overheidsorganisaties documenten in de verschillende categorieën (zoals wet- en regelgeving, raadsstukken, convenanten en beschikkingen) actief openbaar te maken. Ten tweede verplicht de Woo gemeenten om de informatiehuishouding op orde te brengen en te houden.

Het afgelopen jaar zijn er al verschillende acties uitgevoerd om de Woo binnen de organisatie in te voeren. Zo zijn medewerkers via intranet geïnformeerd, zijn standaardbrieven aangepast en is er informatie over de Woo op de gemeentelijke website geplaatst. Ook zijn de verplichte Woo-contactpersonen aangewezen en is het ambitieniveau bepaald.

Paragraaf verbonden partijen

Algemeen

De gemeente Heeze-Leende heeft bestuurlijke en financiële belangen in een aantal verbonden partijen, die beleid ontwikkelen en of beleid uitvoeren voor de gemeente. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft.

Een verbonden partij is één van de drie mogelijkheden waarmee de gemeente haar taken uitvoert (of laat uitvoeren) om haar doelstellingen te realiseren: door een eigen dienst, door een commerciële partij of door een verbonden partij. Een verbonden partij kan onder andere zijn een deelneming in een vennootschap, een gemeenschappelijke regeling, een stichting, een vereniging of een PPS (Publieke Private Samenwerking).

Totaal financiële bijdragen aan verbonden partijen

De totale bijdrage aan de verbonden partijen is bijna €9 miljoen en daarmee circa 23% van de begrote lasten. In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de bedragen zoals ze zijn opgenomen in de begroting 2023-2026 van de verbonden partijen.

Bedragen * € 1.000

Verbonden partij	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Samenwerkingsverband A2 gemeenten	4.780	4.123	4.451	4.401	4.401	4.377
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	241	230	236	236	236	236
Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	396	363	499	499	499	499
Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink	870	723	882	865	894	930
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)	513	532	567	578	590	602
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	878	894	935	935	922	922
Ergon – Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven	1.056	1.222	1.302	1.321	1.363	1.394
Totaal	8.734	8.087	8.872	8.835	8.904	8.959

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerkingsverband A2 gemeenten					
<i>Visie/doel</i>	Doelstelling van de samenwerking is het verbeteren van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid, het borgen van de continuïteit en vermindering van de kosten.				
<i>Taken</i>	De Samenwerking A2 gemeenten behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemers op de gebieden van werk en inkomen en bedrijfsvoering.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het college is lid van het bestuur.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze-Leende				
<i>Financieel belang</i>	22,5%				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026	
	€ 4.451	€ 4.401	€ 4.401	€ 4.377	
<i>Ontwikkelingen</i>	De volgende ontwikkelingen binnen de GRSA2 spelen in 2023 om de gemeenten kwalitatief te kunnen ondersteunen bij hun dienstverlening, te weten: <ul style="list-style-type: none"> - Samenhangende Objectregistratie (SOR) - E-Depot - Fijnstructuur incl. Basis op orde. 				
<i>Risico's</i>	Jaarlijks wordt een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld. Op basis daarvan bedraagt het risico voor de gemeente Heeze-Leende € 127.000.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.500	€ 5.500

Metropoolregio Eindhoven (MRE)					
<i>Visie/doel</i>	Doel is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economisch profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. Het verbeteren van de leef-, verblijf- en werkomstandigheden van onze inwoners, bezoekers en bedrijven draagt bij aan de brede welvaart van onze samenleving in stad of dorp en voor de regio als samenhangend geheel. Daarbinnen staat duurzaamheid en inclusiviteit centraal. Hoe succesvoller we in onze opdracht zijn, des te beter het is voor onze gemeenten, onze regio, ons land en de wereld daaromheen.				
<i>Taken</i>	De gemeenten in de Regio Eindhoven zetten zich op bepaalde terreinen van economie, energietransitie, transitie landelijk gebied en mobiliteit gezamenlijk in voor hun inwoners.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De vertegenwoordiging in de diverse werkgroepen in het nieuwe MRE-model is geregeld vanuit de A2 samenwerking.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	2 % Het MRE rekent met een inwonerbijdrage voor Metropoolregio Eindhoven en het Regionaal Historisch Centrum (RHCe).				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026	
	€ 236	€ 236	€ 236	€ 236	
<i>Ontwikkelingen</i>	MRE sluit aan bij de Brainportagenda. Door economische groei kan brede welvaartsontwikkeling op een duurzame wijze geconsolideerd en uitgebouwd worden. Samen worden opgaven voor de lange termijn in het belang van de 21 samenwerkende gemeenten én de regio als een geheel verkend en geagendeerd. MRE heeft een reeks urgente opgaven om de economische en maatschappelijke doelen en ambities expliciet te ondersteunen. Hierbij wordt gefocust op de thema's Economie, Transitie landelijk gebied, Energietransitie, Mobiliteit, Samenwerking en regionale strategie en Landgoed Gulbergen.				
<i>Risico's</i>	Als uitwerking van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen (AB 4 juli 2018) zijn de risico's bij de begroting opnieuw in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Geconcludeerd kan worden dat de benodigde weerstandscapaciteit aanwezig is om de risico's af te dekken. Specifiek benoemde risico's zijn Landgoed Gulbergen (afstemming met Provincie Noord Brabant inzake inhoud van het nazorgplan en de financiële vertaling hiervan naar het doelvermogen), coronavirus COVID-19 en fiscale positie Gulbergen.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023 (geprognoseerd)</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 0	€ 13.309	€ 12.327	€ 14.169	€ 14.315

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)					
Visie/doel	De ODZOB werkt samen met andere organisaties die werkzaam zijn op het gebied van de fysieke leefomgeving. Samen met hen en de deelnemers aan de GR verbeteren we de kwaliteit van de fysieke leefomgeving; veiliger, gezonder en minder overlast. Dit alles onder het motto: "Samen meer waarde".				
Taken	Om dit doel te bereiken voert de ODZOB VTH-taken uit voor de deelnemers. Ook activiteiten die verwant zijn aan deze VTH-taken (specialismen) voert de omgevingsdienst uit indien provincie of gemeenten daarom verzoeken. De ODZOB opereert daarbij als strategische partner en verlengstuk van de deelnemers. Als uitvoeringsorganisatie staat de ODZOB voor de uitvoering van de door de deelnemers verstrekte opdrachten in de vorm van basistaken, verzoektaken en het collectief programma op het gebied van de fysieke leefomgeving.				
Deelnemende partijen	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant.				
Bestuurlijk belang	Het openbaar lichaam heeft een algemeen bestuur (AB). Gedeputeerde Staten en de colleges wijzen uit hun midden ieder één lid van het AB aan. Het dagelijks bestuur bestaat uit minimaal drie en maximaal zes leden, onder wie de voorzitter en wordt door en uit het AB gekozen. Een wethouder van Heeze-Leende is op dit moment lid van het dagelijks bestuur.				
Vestigingsplaats	Eindhoven				
Financieel belang	1,6 %				
Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	
	€ 499	€ 499	€ 499	€ 499	
Ontwikkelingen	In het Concernplan ODZOB 2019-2022 zijn 7 uitdagingen en ontwikkelingen voor de komende jaren geschetst die leidend zijn voor de inzet van de ODZOB, waaronder de invoering van de Omgevingswet en het VTH-domein. Maatschappelijke ontwikkelingen vragen in steeds grotere mate om optimale dienstverlening en transparantie. De risico's zijn groot, terwijl het handelen van overheidsorganisaties onder een vergrootglas ligt. Gelet op de toenemende complexiteit van het werk wordt het steeds belangrijker om de uitvoering professioneel georganiseerd te hebben. Het verder uitbouwen van specialistische kennis en expertise is cruciaal om deze opgaven aan te kunnen. Het vraagt bovendien om actieve samenwerking met de deelnemers en andere partijen.				
Risico's	<p>In de gemeenschappelijke regeling is ten aanzien van een negatief resultaat het volgende bepaald: 'Het AB kan besluiten de blijkens de jaarrekening behaalde negatieve resultaten geheel of ten dele:</p> <p>a. Af te boeken van reserves, voor zover aanwezig;</p> <p>b. Ten laste te brengen van de deelnemers naar rato van ieders afdeling (=omzet) in het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft.'</p> <p>Dit betekent dat elke deelnemer naar proportie van zijn omzet deelneemt in bovengenoemde risico's. In beginsel hoeft de ODZOB niet zelf te beschikken over een buffer om financiële risico's op te vangen. Er kan immers een beroep gedaan worden op de deelnemers. Dit is evenwel vanuit praktisch oogpunt niet gewenst. Een negatief exploitatieresultaat zou steeds bij de deelnemers tot begrotingsoverschrijding dan wel begrotingswijziging met alle vertraging en verstoring van dien leiden.</p> <p>Om adequaat en effectief te kunnen reageren op de financiële risico's zal de ODZOB moeten beschikken over een financiële buffer die dienst doet als een 'egaliseringsreserve'. Hierdoor is de ODZOB in staat om risico's (binnen de door de deelnemers vooraf gestelde kaders) zelf op te vangen zonder dat dit leidt tot verstoring bij de deelnemers.</p> <p>Daarom is gekozen voor het instellen van een algemene reserve.</p> <p>Op basis van een risico-inventarisatie bij ODZOB is het risico bepaald op € 1,8 mln dat wordt afgedekt door de algemene reserve die eind 2020 € 1,7 bedraagt.</p>				
Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Resultaat 2023	Eigen vermogen per 31-12-2021	Eigen vermogen per 31-12-2022	Vreemd vermogen per 31-12-2021	Vreemd vermogen per 31-12-2022
	€ 0	€ 3.266	€ 1.319	€ 5.150	€ 7.095

* Begroting 2023 is ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink	
Visie/doel	Duurzame publiek-private co-creatie leidt tot het realiseren van hogere concrete ambitieuze maatschappelijke en circulaire doelen. Sinds de vaststelling van het in 2018 vastgestelde Strategisch Meerjarenplan 2018-2022 (SMP) zijn meerdere projecten in uitvoering genomen waarvan de resultaten weer aanleiding geven tot verdere verdieping en besluitvorming (o.a. projecten van Maatschappelijke Meerwaarde als inzake de organisatorische doorontwikkeling van Blink). In 2022 zal een nieuw Strategisch Meerjarenplan worden opgesteld met de missie en visie van Blink voor de periode van 2022-2026.
Taken	Blink is belast met taken op het terrein van de inzameling, sortering, vermarkting en (eind-)verwerking van (grondstoffen in) grof en fijn huishoudelijk afval, gladheidsbestrijding en reiniging van de openbare

Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink					
	ruimte die bij wet aan de gemeenten zijn opgedragen, dan wel voortvloeien uit de aan de gemeenten op grond van de Gemeentewet toevertrouwde zorg voor de eigen huishouding op het terrein van het milieu, zoals benoemd in de Wet milieubeheer.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Helmond, Deurne, Nuenen, Gemert-Bakel, Someren Asten, Laarbeek en Heeze-Leende en de private partij Suez.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente. De leden worden door de raden van de deelnemende gemeenten uit hun midden, de voorzitter van de raad inbegrepen, op aanbeveling van burgemeester en wethouders aangewezen.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Helmond				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026	
	€ 882	€ 865	€ 894	€ 930	
<i>Ontwikkelingen</i>	Blink wordt naast uitvoerder meer en meer kennisplatform, initiator en verbinder, projectgenerator en communicator om daarmee de doelstellingen van de gemeenten naar een meer circulaire economie mede vorm te geven.				
<i>Risico's</i>	Blink beschikt zelf niet over een eigen vermogen om niet begrote en onvoorziene kosten te dekken. De opzet van Blink als gemeenschappelijke regeling, is dat risico's opgevangen worden door de deelnemende gemeenten in de jaarlijkse reguliere exploitatie en niet door Blink zelf.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 0	Niet van toepassing, risico's worden opgevangen door deelnemende gemeenten.		€ 5.055	€ 5.055

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)					
<i>Visie/doel</i>	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).				
<i>Taken</i>	De dienstverlening van de GGD betreft gezondheid, preventie en snelle interventie. Taken die hieronder vallen zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Infectieziektebestrijding (incl. TBC bestrijding, SOA-bestrijding, reizigerszorg en hygiënezorg) - Medische milieukunde - Toezichhoudende taken (o.a. kinderopvang, WMO) - Jeugdgezondheidszorg 0–18 jaar - Onderzoek en beleidsadvisering - Gezondheidsbevordering - Ambulancezorg 				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	In het dagelijks en algemeen bestuur van de GGD zijn de deelnemende gemeenten vertegenwoordigd. Het algemeen bestuur stelt de hoofdlijnen van het GGD beleid vast alsmede de begroting en de jaarrekening. Het dagelijks bestuur ziet toe op de dagelijkse gang van zaken, bereidt samen met de directeur de AB-vergaderingen voor en draagt zorg voor het uitvoeren van de besluiten van het algemeen bestuur. Zowel het DB als het AB vergadert ca 5 keer per jaar.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Website</i>	www.ggdbzo.nl				
<i>Financieel belang</i>	2 % De bijdrage aan de GGD bestaat uit een reguliere bijdrage op basis van een tarief per inwoner en een marktconforme tarieven voor de plustaken.				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026	
	€ 567	€ 578	€ 590	€ 602	
<i>Ontwikkelingen</i>	De ontwikkelingen waarmee de GGD te maken heeft zijn beschreven in de kadernota en het meerjarenbeleidsplan van de GGD. De belangrijkste ontwikkelingen zijn: <ul style="list-style-type: none"> - bestrijden van de gezondheidskundige effecten van de Coronacrisis, - het borgen van publieke gezondheid in de omgevingswet en -plannen van de gemeenten, - het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen, - optimaal inzetten van Jeugdgezondheidszorg als collectieve basisvoorziening in de jeugdzorgketen en in het sociale domein, - ondersteunen van onze gemeenten bij de lokale preventie akkoorden, - uitvoeren van de meerjaren agenda m.b.t. monitoring en onderzoek, - het doorontwikkelen van het Meldpunt Wvvgz waar burgers en professionals hun zorgen kunnen melden over personen die verward of onbegrepen gedrag tonen, 				

	- tekorten op de arbeidsmarkt van verpleegkundigen en artsen, - implementatie van het Lean gedachtegoed (continu verbeteren) binnen de GGD, - uitvoeren van de bestuursopdracht die aan de GGD is gegeven. (NB: verdere ontwikkelingen a.g.v. de coronacrisis waren ten tijde van het opstellen van de begroting 2023 nog niet bekend, en effecten voor 2023 zijn ook nu nog niet in te schatten; deze ontwikkelingen zullen afzonderlijk aan bestuur en gemeenten worden gerapporteerd)				
<i>Risico's</i>	Jaarlijks wordt een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld. Op basis daarvan bedraagt het risico voor de gemeente Heeze-Leende € 44.509.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023 (geprognosticeerd)</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 0	€ 3.755	n.n.b.	€ 12.523	n.n.b.

* Begroting 2023 is ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)					
<i>Visie/doel</i>	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin brandweer, GHOR (bureau Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en RAV (Regionale Ambulancevoorziening) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is de bindende partij voor alle partners in het omvangrijke speelveld van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Met als missie: zorg voor veiligheid. VRBZO werkt aan een veilige leefomgeving voor mensen die in Zuidoost-Brabant wonen of verblijven. En als het noodzakelijk is, biedt de veiligheidsregio professionele hulp.				
<i>Taken</i>	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost is verantwoordelijk voor: <ul style="list-style-type: none"> - het instellen en in stand houden van een brandweerorganisatie; - het instellen en in stand houden van een GHOR-organisatie; - het organiseren van de gemeenschappelijke meldkamer; - het adviseren over het voorkomen van branden, rampen en crises; - het opstellen van een risicoprofiel: een overzicht van de rampen en crises die een reële bedreiging zijn voor onze regio; - het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing; - het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel, zoals brandweerwagens. 				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	2 %				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2026</i>	
	€ 935	€ 935	€ 922	€ 922	
<i>Ontwikkelingen</i>	In 2021 is de Visie 2025 als integraal onderdeel van de begroting 2022 vastgesteld. Hierin zijn de volgende ontwikkelthema's gedefinieerd en nader uitgewerkt: Samen voor veilig, Werken aan een weerbare samenleving en Toekomstbestendige organisatie.				
<i>Risico's</i>	De algemene reserve van VRBZO is bestemd voor het opvangen van financiële risico's en van schommelingen in de exploitatiesfeer. Op basis van het risicoprofiel van VRBZO is de omvang van het weerstandsvermogen bepaald op € 2.000.000. Indien de algemene reserve door onttrekkingen in enig jaar onder dit vastgestelde bedrag uitkomt, zal bij vaststelling van de jaarrekening van het betreffende jaar een besluit moeten worden genomen voor aanvulling van de algemene reserve. Daarbij kan in overweging worden genomen de omvang van de algemene reserve aan te passen aan het dan geldende risicoprofiel. Is aanvulling dan nog noodzakelijk dan kan dit uit een eventueel batig exploitatiesaldo van het lopende en/of komende jaar of door een extra bijdrage van de deelnemende gemeenten. Het is aan het algemeen bestuur van VRBZO om daar een besluit over te nemen. Op 31 december 2020 bedroeg de algemene reserve € 2.000.000.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023 (geprognosticeerd)</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2021</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2021</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>
	€ 0	€ 2.145	€ 2.145	€ 41.763	€ 37.578

* Begroting 2023 is ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

Ergon – Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE)					
<i>Visie/doel</i>	Ergonbedrijven is het uitvoeringsorgaan van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE). We zien het als onze missie om 80% van de werkzoekenden die bij Ergon starten, binnen zes maanden aan betaald werk te helpen. We stimuleren mensen om het uiterste uit zichzelf te halen. Door inzicht te geven in de eigen mogelijkheden. Door te groeien in werk- en vakvaardigheden. Door te helpen passend werk te vinden. En als mensen aan het werk zijn, begeleiden we ze op inhoudelijk en sociaal vlak. Samen met onze partners helpen we mensen naar aan en in werk.				
<i>Taken</i>	Onder de participatiewet voert de GRWRE de WSW, de loonkostensubsidie en beschut werken uit. Daarnaast voert de GRWRE andere vormen van gesubsidieerde arbeid en (onderdelen van) re-integratie-trajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt uit.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De gemeente Geldrop-Mierlo maakt op basis van een aanwijzingsbesluit op inkoopbasis gebruik van de GRWRE, voor een gedeeltelijke uitvoering van de WSW.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het college is met de wethouder Werk & Inkomen en de wethouder jeugd en WMO vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	De middelen die de gemeente Heeze-Leende van het rijk ontvangt voor de uitvoering van WSW-taken worden doorbetaald naar Ergon. Hiernaast wordt een jaarlijkse vergoeding betaald voor de begeleiding van inwoners die werken met een loonkostensubsidie. Ook draagt de gemeente Heeze-Leende bij aan de kosten van het Participatiebedrijf.				
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026	
	€1.302	€1.321	€1.363	€1.394	
<i>Ontwikkelingen</i>	De begroting is de uitwerking van de Strategische koers Ergon 2022-2026 die door het algemeen bestuur is opgesteld. In 2022 zijn hierin de eerste stappen gezet. De omzet is toegenomen en beter verspreid en er is kritisch gekeken naar de kosten. Daarnaast is er een start gemaakt met Een weg naar Werk. Optimalisering van de verbinding tussen Ergon en het participatiebedrijf.				
<i>Risico's</i>	De algemene reserve van Ergon bedraagt vóór resultaatbestemming per 31 december 2021 €10,8 miljoen. Deze reserve dient als weerstandsvermogen om risico's financieel op te vangen. Op basis van de risicoanalyse door de directie van Ergon is dit weerstandsvermogen van € 10 miljoen passend. De kans bestaat dat in 2023 gekozen wordt voor een her-evaluatie van het reservebeleid aangezien dit in 2018 voor het laatst uitgevoerd is.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2021</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022*</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2021</i>	<i>Vreemd vermogen* per 31-12-2022</i>
	€0	€12.600	n.n.b.	€12.800	n.n.b.

* Begroting 2023 is ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

Vennootschappen en coöperaties

Heeze De Bulders B.V.					
<i>Visie/doel</i>	De activiteiten omvatten het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van en adviseren aan, evenals het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke vorm dan ook.				
<i>Taken</i>	Via Heeze De Bulders B.V. heeft de gemeente Heeze-Leende een 50% belang genomen in De Bulders Woningbouw B.V. Heeze. De Bulders B.V. heeft hiervoor €9.000, zijnde 50% van het geplaatst aandelenkapitaal gestort. Daarnaast heeft Heeze De Bulders B.V. een belang van 50% in De Bulders Woningbouw C.V. en wel voor 49,5% direct en de resterende 0,5% via haar belang in De Bulders Woningbouw B.V. Zij treedt op als één van de twee stille vennoten. Heeze De Bulders B.V. brengt op afroep van De Bulders Woningbouw C.V. 50% van het commanditair kapitaal in.				
<i>Deelnemende partij</i>	Gemeente Heeze-Leende				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Heeze-Leende is enig aandeelhouder.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze				
<i>Financieel belang</i>	100%				
<i>Ontwikkelingen</i>	We onderzoeken wat de beste structuur is voor aansturing van het Bulders woningbouwproject. Het opheffen van de Bulders BV is een optie die we onderzoeken. We komen hier in aparte besluitvorming op terug				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

De Bulders Woningbouw B.V.					
Visie/doel	De vennootschap heeft als doel het als beherend vennoot deelnemen in en het besturen van De Bulders Woningbouw C.V.				
Taken	Het voorzien in de financieringsbehoefte van De Bulders Woningbouw C.V., het beheren van en beschikken over alle soorten goederen en het stellen van zekerheden. Het sluiten van overeenkomsten en zich voor De Bulders Woningbouw C.V. verbinden.				
Deelnemende partijen	Gemeente Heeze en Heeze de Bulders B.V.				
Bestuurlijk belang	De wethouder vertegenwoordigt de gemeente Heeze-Leende als aandeelhouder in De Bulders Woningbouw B.V.				
Vestigingsplaats	Heeze				
Financieel belang	50% via Heeze De Bulders B.V. en 50% rechtstreeks. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 90.000. Hiervan is € 18.000 geplaatst. Dit is door de aandeelhouders volgestort (ieder € 9.000).				
Ontwikkelingen	-				
Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Resultaat 2021	Eigen vermogen per 31-12-2020	Eigen vermogen per 31-12-2021	Vreemd vermogen per 31-12-2020	Vreemd vermogen per 31-12-2021
	€14	€119	€133	€35	€227

* Begroting 2023 is ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

De Bulders Woningbouw C.V.					
Visie/doel en taken	De Bulders Woningbouw C.V. heeft ten doel de integrale voorbereiding, ontwikkeling en het (doen) realiseren van de aanleg van de Randweg, en de realisatie van woningbouw in drie fasen gelegen in plangebied 'De Bulders'.				
Deelnemende partijen	De Bulders Woningbouw B.V. als enig beherend vennoot. De gemeente en Heeze De Bulders B.V. als commanditaire vennoten.				
Bestuurlijk belang	De C.V. wordt bestuurd door De Bulders Woningbouw B.V. In de raad van vennoten wordt deelgenomen door de burgemeester van de gemeente Heeze-Leende.				
Vestigingsplaats	Heeze				
Financieel belang	50% via Heeze De Bulders B.V. (49,5% direct en 0,5% via De Bulders Woningbouw B.V.) en 50% rechtstreeks. In De Bulders Woningbouw C.V. wordt deelgenomen door De Bulders Woningbouw B.V. voor € 20.000 en Heeze De Bulders B.V. en de gemeente Heeze Leende, ieder voor € 1.000.000. De commanditaire vennoten maken genoemde bedragen naar behoefte van de C.V. op eerste afroep over. Per 31 december 2017 is door twee initiërende partijen € 1.000.000 overgemaakt.				
Ontwikkelingen	-				
Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Resultaat 2021	Eigen vermogen per 31-12-2020	Eigen vermogen per 31-12-2021	Vreemd vermogen per 31-12-2020	Vreemd vermogen per 31-12-2021
	€25/-	€1.900	€1.875	€12.334	€11.680

* Begroting 2023 is ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten					
Visie/doel en taken	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De deelneming kan dan ook als een duurzame belegging worden beschouwd.				
Deelnemende partijen	De publieke sector in Nederland, zoals gemeenten, provincies en de Staat der Nederlanden.				
Bestuurlijk belang	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is de wethouder Financiën.				
Vestigingsplaats	Den Haag				
Financieel belang	De gemeente heeft 10.020 aandelen à € 2,50 BNG in haar bezit die voor de verkrijgingsprijs van € 22.734 onder financiële vaste activa staan gewaardeerd. Hiermee bezit de gemeente Heeze-Leende 0,01799% van de stemmen en bedraagt het aandeel in het vermogen en het dividend tevens 0,01799%.				
Financiële informatie (bedragen x € miljoen)	Resultaat 2021	Eigen vermogen per 31-12-2020	Eigen vermogen per 31-12-2021*	Vreemd vermogen per 31-12-2020	Vreemd vermogen per 31-12-2021*
	€ 236	€ 5.097	€ 5.062	€ 155.262	€ 143.995

* Jaarcijfers 2022 en begroting 2023 zijn ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

Brabant Water N.V.					
Visie/doel en taken	Brabant Water N.V. is het waterleidingbedrijf voor vrijwel geheel Noord-Brabant. De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.				
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.				
Bestuurlijk belang	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is de wethouder Financiën.				
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch				
Financieel belang	De gemeente heeft in haar bezit 14.074 aandelen tegen de nominale waarde van € 0,10 per aandeel. Hiermee bezit de gemeente Heeze-Leende 0,50% van de stemmen en bedraagt het aandeel in het vermogen en het dividend tevens 0,50%. Dit bezit staat op de balans onder financiële vaste activa opgenomen tegen de verkrijgingsprijs van € 1.407.				
Financiële informatie (bedragen x € miljoen)	Resultaat 2023*	Eigen vermogen per 31-12-2021	Eigen vermogen per 31-12-2022*	Vreemd vermogen per 31-12-2021	Vreemd vermogen per 31-12-2022*
	n.n.b.	€685	n.n.b.	€534	n.n.b.

* Jaarcijfers 2022 zijn ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

Stichtingen en verenigingen

Stichting Bureau Inkoop & Aanbestedingen Zuidoost Brabant	
Visie/doel en taken	Het streven binnen de inkooptrajecten naar maximale waarde voor de gemeente of publieke organisatie door het toepassen van maatschappelijk verantwoord inkopen binnen de inkooptrajecten. Dit bestaat uit het toepassen van Social return en Duurzaamheidscriteria en de toegang voor (regionaal) MKB tot overheidsopdrachten. Het streven binnen de gemeenten en haar gelieerde organisaties naar efficiency binnen de inkoopprocessen.
Deelnemende partijen	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Gemert-Bakel, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de stichting bestaat uit een tweetal leden per deelnemende gemeente. Uit de leden van het algemeen bestuur is een dagelijks bestuur samengesteld. Dit bestaat uit een voorzitter, een secretaris, een penningmeester en twee leden. De stichting kent een algemeen directeur.
Vestigingsplaats	Oirschot
Financieel belang	De entreegelden die als goodwill zijn betaald door gemeenten die later zijn aangesloten, worden tot het eigen vermogen van de stichting gerekend. Deze worden niet eerder dan bij liquidatie van de stichting aan de gemeenten terugbetaald. Het entreegeld voor de gemeente Heeze-Leende bedroeg € 10.833.

Stichting HSLnet	
Visie/doel en taken	Aanleg en in stand houden van een glasvezelnetwerk als nutsvoorziening voor de kernen en het buitengebied van Heeze-Leende.
Deelnemende partijen	Het juridische eigendom van het open glasvezelnetwerk is in handen van de Stichting HSLnet en het economische eigendom is in handen van Coöperatie HSLnet u.a., die is opgericht specifiek voor het beheer en de exploitatie van het netwerk.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft volledige zeggenschap in de Stichting en 1 van de 3 bestuursleden is (statutair) een wethouder van de gemeente Heeze-Leende.
Vestigingsplaats	Heeze-Leende
Financieel belang	In het kader van de financiering van de aanleg van een glasvezelnetwerk is in 2016 een lening van € 5,2 miljoen verstrekt aan de Stichting HSLnet. De lening bedraagt eind 2023 nog € 3.445.000.

Natuurgrenspark De Grootte Heide		
Visie/doel	De BGTS (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking) maakt de aanwezige natuur en recreatiemogelijkheden tot economische factoren van betekenis. De organisatie schept werkgelegenheid voor de regio, omdat de natuur van de Grootte Heide kan functioneren als spin-off voor verblijfsaccommodaties, horeca en verdienmodellen voor toerisme.	
Taken		
Deelnemende partijen	De gemeenten Heeze-Leende, Pelt (B), Hamont-Achel (B), Cranendonck, Valkenswaard, Eindhoven.	
Bestuurlijk belang	Het college is met wethouder Kees Marchal vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en Natuurgrenspark De Grootte Heide.	
Vestigingsplaats	Valkenswaard	
Financieel belang	14,4 %	
Bijdrage gemeente Heeze Leende (bedragen x € 1.000)	2021	2022
	€ 44.400	€ 44.400

Natuurgrenspark De Grootte Heide					
<i>Ontwikkelingen</i>					
<i>Risico's</i>	Het niet-gedekte financiële risico voor gemeente Valkenswaard bedraagt € 4.400 (op basis van 10% bijdrage 2019, definitieve cijfers 2020 n.n.b.).				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023*</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022*</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023*</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022*</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023*</i>
	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

* Jaarcijfers 2022 en begroting 2023 zijn ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet gepubliceerd

Paragraaf grondbeleid

Algemeen

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de in programma 2 *Wonen, bedrijven en recreëren* opgenomen onderwerpen huisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, infrastructuur, recreatie en natuur.

In deze paragraaf nemen wij u mee in de uitgangspunten met betrekking tot het grondbeleid. We laten zien welke grondexploitaties lopen en geven inzicht in de risico's die we lopen.

Uitgangspunten/parameters voor bouwgrondexploitaties in eigen beheer

Door het tijdig opstellen en actualiseren van de grondexploitaties in eigen beheer worden kosten opbrengsten in relatie met elkaar gebracht en ontstaat inzicht in de mogelijke financiële risico's. De grondexploitaties worden tweemaal per jaar geactualiseerd.

De volgende uitgangspunten/parameters zijn gehanteerd bij de actualisatie van de grondexploitaties:

Parameter rente	1,1 % over de boekwaarde per 1 januari
Parameter kostenstijging	3%
Parameter opbrengstenstijging	0%
Percentage voorbereiding en toezicht/algemene kosten	15%
Looptijd van grondexploitaties	maximaal 10 jaar

Alleen het rentepercentage is gewijzigd van 1,5% naar 1,1% ten opzichte van de uitgangspunten zoals genoemd in de jaarrekening 2021.

Dit rentepercentage wordt, indien geen sprake is van projectfinanciering, conform BBV gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding van het vreemd vermogen ten opzichte van het totale vermogen. Dit resulteert in een rentepercentage van 1,1%.

Voor de korte termijn (2022) wordt een kostenstijging van 3 tot 5 % verwacht en voor de middellange termijn een stijging van 2 tot 4% en voor de lange termijn een stijging van 2%. Dit is gebaseerd op het rapport 'Outlook grondexploitaties 2022'. Omdat de meeste kosten op middellange termijn gemaakt worden, is het percentage van 3% van vorig jaar niet aangepast.

Alle nog te verkopen gronden zijn verkocht of er is al een koopovereenkomst gesloten. De nieuwe grondprijzen hebben daarom geen gevolg meer voor de grondexploitaties. Daarom wordt bij de lopende exploitaties een opbrengstenstijging van 0% aangehouden.

Bij de kosten voor voorbereiding en toezicht en de algemene kosten gaan we uit van een gemiddeld jaarlijks percentage van 15%.

De parameters worden bij de volgende actualisatie, die plaats zal vinden ten behoeve van de jaarrekening 2022, beoordeeld en indien nodig geactualiseerd.

Grondprijzen

Op grond van de in 2012 vastgestelde 'nota grondbeleid' stelt het college de grondprijzen jaarlijks vast nadat de gemeenteraad hierover is geïnformeerd in de begroting en bedenkingen kenbaar heeft kunnen maken. Hierbij wordt uitgegaan van de marktwaardebenadering en kan zowel gebruik worden gemaakt van de residuele methode* als de comparatieve methode.

* Bij deze methode wordt een directe relatie gelegd tussen de marktwaarde, de bouwkosten en de grondwaarde van een onroerende zaak. Door de marktwaarde te verminderen met de bouw- en bijkomende kosten, resteert de waarde van de grond.

Voor het jaar 2022 zijn de volgende grondprijzen vastgesteld:

Omschrijving	Prijs per m2 in 2022 (exclusief btw)
Eventuele nieuwe projecten/kavels	Taxatieprijs met bandbreedte tussen € 325 tot € 475 per m2
Kavels Steenakker, Leende	Laatste kavel bij inschrijving verkopen met ondergrens van € 328/m2
Kavels Domein, Sterksel	€ 309
Kavels t.b.v. sociale huurwoningen	€ 275
Bedrijfsgrond	€ 170
Bedrijfswoning eerste 500 m2 van de totale kavel	€ 333

Omdat de beschikbare grond uit de grondexploitaties inmiddels allemaal is verkocht, is vaststelling van nieuwe grondprijzen voor de huidige grondexploitaties niet meer van belang. Wel bestaat er altijd de mogelijkheid dat er zich in de komende tijd nieuwe projecten/kavels aandienen waardoor het praktisch is voor 2023 grondprijzen vast te stellen.

Voor het begrotingsjaar 2023 wordt daarom voorgesteld om de bandbreedte voor nieuwe projecten/kavels te handhaven vanwege de gestegen bouwkosten. Ook wordt voorgesteld om de grondprijs voor sociale huurwoningen te handhaven omdat de woningcorporaties zijn gebonden aan maximale huurprijzen en omdat de bouwkosten zijn gestegen. Voorgesteld wordt om de grondprijzen voor bedrijfskavels te indexeren met 2% tot € 174 per m2.

Omschrijving	Prijs per m2 in 2023 (exclusief BTW)
Eventuele nieuwe projecten/kavels	Taxatieprijs met bandbreedte tussen € 325 tot € 475 per m2
Kavels t.b.v. sociale huurwoningen	€ 275
Kavels t.b.v. sociale koopwoningen	taxatieprijs
Bedrijfsgrond	€ 174

Bougrondexploitaties in eigen beheer

De laatste actualisatie in juli 2022 leidt tot de volgende prognose van het resultaat per einde van de exploitaties:

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Boekwaarde per 1 januari 2022 vóór winstneming	Verwacht resultaat * (juli 2022)	Verwacht resultaat vorige actualisatie * (jaarrekening 2021)	Verskil verwacht resultaat	Tussentijdse winstneming tot en met 2021 **	Jaar van afsluiting
De Poortmannen, Heeze	836 V	1.269 V	1.272 V	3 N	1.150	2023
De Breedvennen, Leende	65 V	301 V	300 V	1 V	200	2023
Domein, Sterksel	212 V	19 V	19 V	-	13	2023
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	419 V	68 V	59 V	9 V	20	2023
Gymzaal Marijkeplein, Leende	69 V	2 V	2 V	-	-	2022

* Betreft het verwachte totale resultaat inclusief tussentijdse winstnemingen.

** Betreft de tussentijdse winstnemingen.

De actualisatie van de exploitaties in juli 2022 leidt tot een beperkte bijstelling van de verwachte resultaten ten gevolge van onder andere de rentetoe rekening en toerekening van andere kosten.

Grondexploitatie op basis van samenwerking

De Bulders, Heeze

Deze wijk wordt ontwikkeld in samenwerking met de BNG GO. In deze samenwerking zijn de kwalitatieve en kwantitatieve uitgangspunten, waaronder de wijk ontwikkeld gaat worden, vastgelegd in een contract. Dit contract is medio 2012 door beide partijen ondertekend. Er worden zo'n 350 woningen gerealiseerd.

De gronden van de gemeente en de nog door de gemeente te verwerven gronden worden inclusief vergoeding voor rentebijbeschrijving en bijkomende kosten naar rato van afzet van de gronden (grondverkoop aan ontwikkelaars, bouwers, particulieren) ingebracht in De Bulders Woningbouw CV. De in de grondbank opgenomen gronden zijn in 2019 ingebracht in De Bulders Woningbouw CV. Er dient nog met twee grondeigenaren tot overeenstemming te worden gekomen over het beëindigen van het gebruik van hun verkochte percelen. Deze gronden zullen eveneens worden ingebracht in De Bulders Woningbouw CV.

Het door de gemeente ingebracht kapitaal in de BV/CV bedraagt per 31 december 2019 € 1 miljoen.

Woningbouwprojecten niet in eigen beheer

Naast een actieve grondexploitatie kan de gemeente in voorkomende gevallen kiezen voor een faciliterend grondbeleid, waarbij sprake kan zijn van kostenverhaal. Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente het particulieren mogelijk maakt grond te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan het desbetreffende exploitatiegebied kunnen op de particuliere exploitant worden verhaald. De gemeente koopt dus zelf geen grond aan; ze beperkt zich tot de wettelijke publieke taak. Deze taak bestaat vooral uit inspraakprocedures en het vaststellen van het bestemmingsplan. Daarnaast wordt het eigendom en beheer van de eventuele openbare ruimte vaak door de gemeente overgenomen.

De gemeente kent nog één woningbouwproject welke niet in eigen beheer wordt ontwikkeld. Dit betreft Kloostervelden in Sterksel. Hierbij is sprake van een langer lopende gebiedsontwikkeling waarbij geldt dat we op basis van de anterieure overeenkomst een afkoopsom voor de totale kosten (exclusief leges) hebben ontvangen. Dit project bevindt zich in een afrondende fase.

Risico's grondexploitatie

In het verleden was de gemeente voor het voeren van een goed grondbeleid verplicht om een genormeerde reserve grondexploitatie te vormen. Inmiddels is deze verplichting vervallen. Het is daarom van belang om te bezien met welke risico's we rekening dienen te houden bij het bepalen van het noodzakelijk weerstandsvermogen van de gemeente (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing). De resultaten van de grondexploitaties vormen door het vervallen van de verevening via de reserve grondexploitaties onderdeel van het resultaat van de gemeente Heeze-Leende.

Risico's bij grondexploitaties in eigen beheer

De risico's zijn per grondexploitatie bezien. Binnen de grondexploitaties kan sprake zijn van marktontwikkelingen (vertraging van de afzet als gevolg van gewijzigde woon- en werkbehoeften en conjunctuurontwikkelingen) en specifieke projectrisico's (bestemmingsplan, milieu, flora en fauna, archeologie).

De calculaties van de verwachte eindwaarde van de grondexploitaties zijn met enige voorzichtigheid berekend, maar toch blijven risico's altijd bestaan. Voor de grondexploitaties zijn daarom de risico's bezien en vertaald in een worst case scenario waarin rekening is gehouden met het voordoen van deze risico's. Onderstaand overzicht toont aan dat er bij geen enkele grondexploitatie sprake is van een nadelig resultaat. Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen is het daarom niet nodig om hiervoor iets op te nemen als risico (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Verwacht resultaat Juli 2022	Verwacht resultaat worst case juli 2022
De Poortmannen, Heeze	1.269 V	1.254 V
De Breedvennen, Leende	301 V	258 V
Domein, Sterksel	19 V	15 V
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	68 V	50 V
Gymzaal Marijkeplein, Leende	2 V	0 V

De Breedvennen, Leende

De grond is inmiddels verkocht. Wel moet er in het kader van de gewijzigde wetgeving omtrent stikstof waarschijnlijk een vergunning aangevraagd worden op grond van de Wet Natuurbescherming in verband met de nabijheid van een Natura 2000 gebied. Dit zal kosten met zich meebrengen. Hiervoor zijn in deze grondexploitatie nog geen kosten opgenomen omdat er op dit moment nog geen enkele indicatie is over de hoogte van dit bedrag. Bij de volgende actualisering zal hier waarschijnlijk meer zicht op zijn en zal hiervoor een raming worden opgenomen. Dit is een hoog risico.

De Poortmannen, Heeze

De grond is inmiddels verkocht. De risico's zijn daarom klein.

Domein, Sterksel

De grond is inmiddels verkocht. De risico's zijn daarom klein.

Centrumplan/Schoolstraat, Leende

De grond is inmiddels verkocht. De mogelijkheid bestaat dat er door uitvoering van dit plan, verzoeken tot planschade worden ingediend. Vanwege dit risico is er in het base case scenario al rekening mee gehouden waardoor de risico's klein zijn.

Gymzaal Marijkeplein, Leende

De grond is inmiddels verkocht. Er bestaat nog het risico dat er verzoeken tot planschade worden ingediend. Ook hiermee is in het base case scenario al rekening mee gehouden. De risico's zijn daarom klein.

Risico's bij grondexploitaties op basis van samenwerking

De Bulders

De Bulders BV/CV is als aparte entiteit verantwoordelijk voor haar eigen risico's. Daarom heeft zij binnen haar eigen grondexploitatie een risicobuffer opgenomen.

Met de levering van de gronden van de gemeente aan de Bulders is een ander risico voor de gemeente ontstaan. De Bulders heeft vreemd vermogen aan moeten trekken voor het kunnen aankopen van de gronden en het starten met bouwrijp maken van de gronden. De gemeente staat 100% garant voor deze lening. Dit risico is benoemd en verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Winstneming

Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het uiteraard noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. In de nadere uitleg door de commissie BBV is de wijze waarop de tussentijds te nemen winst moet worden berekend, vastgelegd. Voor het bepalen van de tussentijdse winst is aansluiting gezocht bij een algemeen aanvaardbare methodiek, waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van gemeentelijke grondexploitaties. De doelstelling van het gemeentelijk grondbeleid is immers niet primair gericht op het behalen van financieel rendement, maar op het bereiken van het gewenste voorzieningenniveau voor inwoners en bedrijven. De percentage of completion (Poc) methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten, verkeert. Daarnaast is deze methode eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd voor alle positieve grondexploitaties die door de gemeente worden uitgevoerd.

Bij toepassing van de Poc-methode wordt voor wat betreft de berekeningsmethodiek en de planinhoudelijke uitgangspunten niet afgeweken van de grondexploitatie of herziening zoals deze tot en met het verslagjaar door het college en/of de raad zijn vastgesteld. De tussentijdse winst wordt berekend naar de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. Indien nog geen gronden zijn verkocht is er dus nog geen sprake van gerealiseerde winst. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. Bij de berekening van de tussentijdse winst volgens Poc-methode worden de volgende formules gehanteerd:

$$\begin{aligned} \% \text{ kostenrealisatie} \times \% \text{ opbrengstrealisatie} &= \% \text{ Poc} \\ \% \text{ Poc} \times \text{verwachte winst} &= \text{tussentijdse winstneming} \end{aligned}$$

Op de verwachte winst worden de project specifieke risico's becijferd en in mindering gebracht. Bij de gemeente Heeze-Leende hanteren we daarom bij de berekening van de tussentijdse winstneming het verwachte resultaat volgens het worst case scenario.

Vanwege de eenduidigheid en eenvoud worden geen uitzonderingen gemaakt voor het toepassen van de Poc-methode. Dit betekent dat de Poc-methode moet worden gehanteerd voor het bepalen van de tussentijdse winstneming.

Op basis van deze methode bedraagt de winstname bij de grondexploitaties tot nu toe:

De Poortmannen:	€ 1.149.626
De Breedvennen:	€ 199.938
Domein:	€ 12.713
Centrumplan:	€ 19.523
Gymzaal Marijkeplein:	€ 318

Tot en met 2017 werd er pas winst genomen bij de afronding van een project. Het voorzichtigheidsbeginsel werd toegepast. Het tussentijds winstnemen leidt tot een toename van het resultaat vóór bestemming maar betekent ook dat het risico met betrekking tot de grondexploitaties toeneemt. Immers worden winsten al genomen voordat het project helemaal is afgerond en de werkelijke winst definitief is. Om deze risico's te beperken, is door de raad bij het vaststellen van de begroting 2019 bepaald de tussentijdse winstneming te storten in een nieuw te vormen reserve grondexploitaties. De toename van de risico's als gevolg van tussentijdse winstneming worden dan gedekt door deze reserve en het resultaat na bestemming wordt niet beïnvloed door de tussentijdse winstnemingen.

Bij raadsbesluit d.d. 27 juni 2016 is besloten om *gerealiseerde* winsten op bouwgrondexploitaties toe te voegen aan de reserves bovenwijkse voorzieningen en totaaloplossing verkeersproblematiek. Bij tussentijdse winstneming is nog geen sprake is van daadwerkelijk gerealiseerde winsten en bestaat daarom het risico dat de werkelijke winsten, ondanks het feit dat een algemeen aanvaarde en zelfs voorgeschreven methodiek wordt gehanteerd bij de berekening van de tussentijdse winstneming, lager zullen zijn. Daarom wordt voorgesteld de tussentijdse winsten in een reserve grondexploitaties te storten en na afronding van een project en bepaling van de gerealiseerde winst deze gerealiseerde winsten conform het besluit van 27 juni 2016 toe te voegen aan de reserves bovenwijkse voorzieningen en totaaloplossing verkeersproblematiek.

4. Financiële begroting

Recapitulatie baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1 Dienstverlening en bestuur	9.889	10.250	10.040	10.193	10.268	10.324
2 Wonen, bedrijven en recreëren	13.136	10.926	10.775	10.709	11.030	11.055
3 Samen leven en participeren	16.395	16.258	17.919	18.227	18.262	18.423
Totaal lasten	39.421	37.434	38.734	39.128	39.561	39.802
1 Dienstverlening en bestuur	27.619	29.824	30.775	32.324	33.437	31.995
2 Wonen, bedrijven en recreëren	9.158	5.302	5.080	5.084	5.197	5.182
3 Samen leven en participeren	3.524	2.378	2.584	2.634	2.674	2.689
Totaal baten	40.301	37.504	38.440	40.043	41.307	39.865
Saldo van baten en lasten	880	69	-294	915	1.746	64
Toevoegingen aan reserves	788	297	65	65	65	65
Onttrekkingen aan reserves	789	836	452	495	388	303
Saldo mutatie reserves	-2	-540	-387	-430	-323	-238
Saldo na bestemming (resultaat)	-882	-609	-93	-1.345	-2.069	-302

Bij saldo = - Voordeel en + Nadeel

Uitgangspunten

In de kaderbrief 2023 zijn de (technische) uitgangspunten opgenomen voor de berekening van de begrotingsposten in de programmabegroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Rekenrente	1,10%	1,10%	1,10%	1,10%
Loonstijging	3,60%	3,60%	3,60%	3,60%
Prijsstijging materiële niet duurzame goederen en diensten	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Prijsstijging professionele instellingen	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Prijsstijging overige kostencategorieën	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Prijsstijging overige subsidies en bijdragen	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Huurlasten nieuwbouwscholen (contractbasis)	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%

Een toelichting op de ramingen van de belastingopbrengsten is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen en in de paragraaf financiering is de berekening van de renteomslag (rekenrente) opgenomen. We hebben de begroting geïndexeerd zoals voorgelegd in de kadernota 2023. We weten dat deze indexatie voor sommige budgetten (bijv energie) mogelijk niet voldoende is. We weten ook dat er budgetten zijn waar het budget na indexatie wel voldoende is. We houden de vinger aan de pols en we komen hierop terug als daar aanleiding toe is. We zien ook dat de rente op krediet oploopt en daarmee samenhangend dat we mogelijk in de toekomst oplopende kapitaallasten moeten zien te dekken.

Overzicht incidentele baten en lasten

Op grond van het BBV dient een overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen te worden in de begroting. Baten en lasten voortkomend uit éénmalige activiteiten en projecten, afwikkelingsverschillen, onvoorziene inkomsten en uitgaven alsmede (eenmalige) toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidentele baten en lasten beschouwd. Daarnaast worden lasten en baten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen als incidenteel aangemerkt. We hebben het voornemen om in 2023 nader onderzoek te doen naar de omvang van de incidentele en structurele baten en lasten. Waarbij we in beeld willen krijgen of er een goede balans is tussen de incidentele lasten en of die ook werkelijk incidenteel zijn, en de baten en of die werkelijk structureel zijn.

De in de begroting en meerjarenraming opgenomen belangrijkste incidentele baten en lasten (groter dan € 10.000) treft u in het volgende overzicht aan.

Bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
2 Wonen, bedrijven en creëren	Invoeren omgevingswet	160	80		
	MRE bijdrage maatregelen randweg A2	167			
	Opstellen nota bos en natuurterrein	25			
	Actualisatie beleidsplan Openbare verlichting	20			
	Motie meer groen in de wijk	125			
3 Samen leven en participeren	Huisvestingsonderzoek Dirk Heziusschool	70			
	Woonzorgvisie	25			
	Cultuur-historisch onderzoek centrum Heeze	100			
	Kwartiermaker MFA De Schammert	50			
	Aanpak eenzaamheid	10	10	10	
	NPO middelen inzetten voor sportconsulent	27	27	27	
Totaal incidentele lasten		779	117	37	0
3 Samen leven en participeren	NPO middelen inzetten voor sportconsulent	27	27	27	
Totaal incidentele baten		27	27	27	0
Saldo incidentele baten en lasten		752	90	10	0

Bij saldo = - Voordeel en + Nadeel

Toelichting incidentele baten en lasten

Invoering omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld en naar verwachting wordt op 1 januari 2023 de nieuwe wet van kracht. Hiermee worden 26 wetten gebundeld in één overkoepelende wet voor de fysieke leefomgeving. Om de mogelijkheden en verplichtingen als gevolg van deze wet goed te kunnen toepassen, is een plan van aanpak geschreven en bijbehorende kostenraming voor de invoeringsperiode die over meerder jaren loopt.

MRE bijdrage maatregelen randweg A2

De incidentele last betreft de bijdrage aan de MRE en is toe te schrijven aan een extra bijdrage voor maatregelen op korte termijn voor verbetering van de randweg A2. Hiermee is in 2023 incidenteel een bedrag gemoeid van €167.000.

Opstellen nota bos en natuurterrein

Op dit moment is het noodzaak om een nieuw beheerplan voor Bos-en natuurterrein op te stellen. Hiermee kan de nul situatie van de terreinen worden vastgelegd en worden onderzocht welke beheerdoelen zijn bereikt. In 2023 wordt deze nota opgesteld hiervoor is een bedrag gereserveerd van €25.000.

Actualisatie beleidsplan Openbare verlichting

Het beleidsplan dient geactualiseerd te worden in 2023 en de inschatting van kosten die hiervoor gemaakt worden bedraagt €20.000.

Motie meer groen in de wijk

In 2023 is een incidenteel budget van €125.000 opgenomen voor de motie meer groen in de wijk.

Huisvestingsonderzoek Dirk Heziusschool

Uit een onderzoek naar de onderwijshuisvesting in Heeze-Leende blijkt dat de huisvesting van de Dirk Heziusschool functioneel niet optimaal aansluit bij de vormen van het hedendaagse onderwijs. Om in beeld te krijgen welke

aanpassingen noodzakelijk zijn om tot passende huisvesting te komen, wat de kosten hiervan zijn en wie hiervoor verantwoordelijk is (schoolbestuur of gemeente), is een onderzoek gewenst. Voor het uitvoeren van het onderzoek is incidenteel €70.000 gereserveerd in 2023.

Woonzorgvisie

Voor het opstellen van beleid is incidenteel €25.000 gereserveerd in 2023.

Cultuur-historisch onderzoek centrum Heeze

In de begroting 2023 is incidenteel €100.000 opgenomen voor een onderzoek.

Kwartiermaker MFA De Schammert

In 2023 is €50.000 gereserveerd voor een kwartiermaker, in 2021 was dit €10.000.

Aanpak eenzaamheid

De breed samengestelde Werkgroep Eenzaamheid Heeze-Leende maakt jaarlijks een werkplan waarin activiteiten worden opgenomen. Hiervoor wordt voor 2023 t/m 2025 een jaarlijks budget gevraagd van €10.000 zodat een blijvende aanpak van eenzaamheid kan worden geborgd.

NPO middelen inzetten voor sportconsulenten (lasten- en batenkant)

Per saldo een budgettaire neutrale wijziging, in de jaren 2023-2025 wordt €27.000 van Nationaal Plan Onderwijs ingezet voor een sportconsulent.

Het begrotingssaldo geeft na eliminatie van deze incidentele baten en lasten het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Saldo begroting en meerjarenraming exclusief mutatie reserves	294	-915	-1.746	-64
Saldo mutatie reserves	-387	-430	-323	-238
Begrotingssaldo na bestemming	-93	-1.345	-2.069	-302
Eliminatie saldo incidentele baten en lasten	-752	-90	-10	
Saldo begroting en meerjarenraming exclusief incidentele baten en lasten	-845	-1.435	-2.079	-302

Bij saldo = - Voordeel en + Nadeel

Als in het betreffende begrotingsjaar structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Incidentele lasten mogen gedekt worden door zowel structurele als door incidentele baten. Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat over blijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten).

Het begrotingssaldo blijft na eliminatie van de incidentele baten en lasten in het jaar 2023 structureel positief. Er is sprake van een structureel sluitende begroting.

Overzicht structurele mutaties reserves

Op grond van het BBV dient een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves opgenomen te worden in de begroting. Dit betreft mutaties waarbij jaarlijkse een bepaald bedrag ten gunste of ten laste van de exploitaties komt. Deze mutaties worden niet als incidenteel aangemerkt. De in de begroting en meerjarenraming opgenomen structurele mutaties in de reserves treft u in het volgende overzicht aan.

Bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1	Dienstverlening en bestuur Klein materieel Openbare Werken	65	65	65	65
Totaal structurele stortingen in reserves		65	65	65	65
1	Dienstverlening en bestuur Klein materieel Openbare Werken	68	61	87	68
2	Wonen, bedrijven en creëren				
	Kapitaallasten bruggen Oude Dijk/Strijperdijk	10	10	10	10
	Kapitaallasten fietspad Plaetse-Boschlaan	6	6	6	6
	Kap.lasten herinrichting Spoorlaan-Schoolstraat	5	5	5	5
	Kap.lasten openbaar groen Spoorlaan-Schoolstraat	2	2	2	2
	Kapitaallasten Strijperpad	1	1	1	1
	Kapitaallasten Bovenwijkse voorzieningen	38	38	38	38
	Centrumplan Leende	87	72	72	56
	Totaaloplossing verkeersproblematiek	75	75	75	75
	Afvalkosten	15	15	15	15
3	Samen leven en participeren				
	Gemeentelijke monumenten	8	8	8	8
	Kapitaallasten klimaatinstallatie Pompenmaker	18	18	18	18
	Kapitaallasten hekwerk Groote Speel Leende	2	2	2	2
	Kapitaallasten klemsysteem hockey Heeze	1	1	1	1
Totaal structurele onttrekkingen aan reserves		334	312	338	303
Saldo structurele mutaties reserves		269	247	273	238

Een overzicht van alle mutaties in de reserves treft u aan in het overzicht reserves en voorzieningen.

Overzicht en toelichting reserves

Bedragen x € 1.000

omschrijving	1-1-2023	dotaties 2023	onttrekkingen 2023	31-12-2023	dotaties 2024	onttrekkingen 2024	31-12-2024	dotaties 2025	onttrekkingen 2025	31-12-2025	dotaties 2026	onttrekkingen 2026	31-12-2026
Algemene reserve	3.594	-	-	3.594	3.594	-	3.594	3.594	-	3.594	-	-	3.594
Mobiliteitsplan builenwegen (fietspaden)	116			116	116		116	116		116			116
Totaaloplossing verkeersproblematiek/Samen naar de A2	3.495		75	3.420	3.345		75	3.270	75	3.270		75	3.195
Streekontwikkeling / landschapsprojecten	70		18	52	34		18	34	8	34		8	34
Gemeentelijke monumenten	119		8	112	104		8	96	8	96		8	89
Nieuwbouw / renovatie onderwijs	93		93	93	93		93	93		93		93	93
Centrumplan Leende	923		87	835	763		72	691	72	691		57	634
Dorpshuis Heeze	125			125	125			125		125			125
HSLnet buffer	87			87	87			87		87			87
Klein materieel Openbare Werken	409	65	68	406	410	65	61	389	65	389	65	68	386
Onderhoud sportvelden	30			30	30			30		30			30
Kwaliteitsimpuls personeel	143			143	143			143		143			143
Geranstelling De Bulders	225			225	225			225		225			225
De Poormannen tussentijdse winstemming	1.150			1.150	1.150			1.150		1.150			1.150
De Breedennen tussentijdse winstemming	200			200	200			200		200			200
Domein Sterksel Averbodeweg tussentijdse winstemming	13		13	13	13			13		13			13
CP Schoolstraat Leende tussentijdse winstemming	20		20	20	20			20		20			20
BUG	312		100	212	62		150	12	50	12			12
Volkshuisvesting	30			30	15		15	15		15			15
Avalkosten	252		15	237	222		15	207	15	207		15	192
Bibliotheek rijks subsidie	103			103	103			103		103			103
Corona compensatie	432			432	432			432		432			432
Organisatie ontwikkeling	250			250	250			250		250			250
Totaal bestemmingsreserves	8.997	65	371	8.291	7.942	65	414	7.701	307	7.701	65	222	7.543
Kapitaallasten boerenwijkse voorzieningen	891		38	853	815		38	777	38	777		38	739
Kapitaallasten klemsysteem hockey Heeze	13		1	12	11		1	10	1	10		1	9
Kapitaallasten vervangen bruggen Oude Dijk/Strijperdijk	110		10	100	91		10	81	10	81		10	71
Kapitaallasten herinrichting Spoorlaan-Schoolstraat	219		5	215	210		5	206	5	206		5	201
Verharding en verlichting langzaam verkeer Kloostervelden	100			100	100			100		100			100
Kapitaallasten openbaar groen Spoorlaan-Schoolstraat	26		2	25	23		2	22	2	22		2	20
Kapitaallasten Strijperpad	29		1	29	28		1	27	1	27		1	27
Kapitaallasten fietspad Plaese-Boschlaan	73		6	67	62		6	56	6	56		6	51
Kapitaallasten hekwerk Grote Speel Leende	26		2	24	22		2	20	2	20		2	18
Kapitaallasten klimaatinsallatie Pompenmaker	219		18	201	183		18	165	18	165		18	147
Totaal dekingsreserves	1.708	-	81	1.626	1.545	-	81	1.464	81	1.464	-	81	1.383
Totaal reserves	13.996	65	452	13.511	13.082	65	495	12.759	388	12.759	65	303	12.520

Nadere toelichting op de reserves

Algemene reserve	
Doel	De algemene reserve dient als buffer van rekeningtekorten en als algemeen weerstandsvermogen.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Reserve mobiliteitsplan buitenwegen (fietspaden)	
Doel	Doel van deze reserve is om fietsroutes aan te pakken en het instellen 60 km/uur gebieden op de buitenwegen van Leende en Leenderstrip.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Reserve totaaloplossing verkeersproblematiek	
Doel	Oplossen verkeersproblematiek in de kernen.
Toelichting mutaties 2023-2026	Er wordt jaarlijks € 75.000 voor verkeersonderzoeken e.d. aan deze reserve onttrokken.
Reserve streekontwikkeling/Landschapsprojecten	
Doel	Bekostiging van plannen in het buitengebied.
Toelichting mutaties 2023-2026	In 2020 is vanuit de reserve streekontwikkeling een aparte reserve Landschapsprojecten gevormd waaruit 3 jaren (2020, 2021 en 2022) € 20.000 wordt onttrokken. Verder wordt er tot 2024 € 18.000 onttrokken voor Natuurgrenspark.
Reserve gemeentelijke monumenten	
Doel	Voorheen was het een voorziening, maar omdat er geen meerjarig onderhoudsplan aan ten grondslag ligt dient het een reserve te zijn.
Toelichting mutaties 2023-2026	Jaarlijks worden de toegekende bijdragen in het kader van onderhoud aan particuliere monumenten aan deze reserve onttrokken.
Reserve nieuwbouw/renovatie onderwijs	
Doel	In 2014 is de voorziening onderhoud schoolgebouwen vrijgefallen. Als onderdeel van de bestemming van het rekeningresultaat 2014 is vervolgens besloten tot het oprichten van deze reserve. De gemeente Heeze-Leende blijft wettelijk nog verantwoordelijk voor een aantal zaken in het primair onderwijs, (nieuw)bouw en verzekeringen.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Reserve centrumplan Leende	
Doel	Deze reserve is in 2006 gevormd om samen met Wooninc., Wocom en Wonen Weert de herontwikkeling centrum Leende en bouw schoolwoningen te realiseren. Per 1 juli 2015 is de nieuwe Woningwet in werking getreden waarin geregeld is dat corporaties terug moeten keren naar hun kerntaak: het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen. De samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente en woningcorporaties is ontbonden. Op 3 juli 2017 heeft de gemeenteraad besloten om gronden in het centrum aan te kopen en om zelf te investeren in de nieuwe multi functionele accommodatie. Een te betalen bedrag aan schadeloosstelling en het exploitatieresultaat incl. lasten van de investering zuiveren we de eerste jaren aan vanuit de reserve.
Toelichting mutaties 2023-2026	De onttrekkingen bedragen: 2023: € 87.000, 2024 en 2025 € 72.000 en 2026 € 57.000
Reserve dorpshuis Heeze	
Doel	Op 1 december 2006 is d'n Toversnest te Heeze aan Stichting Wooninc. verkocht voor een bedrag van € 5.300.900. Uit de verkoopprijs onder aftrek van gemaakte verkoop- en overige kosten en minus inhaalafschrijvingen in verband met desinvestering is deze reserve gevormd. De raad heeft immers besloten om op basis van inschrijving d'n Toversnest te verkopen om hiermee middelen te genereren voor de realisatie van een nieuw dorpshuis te Heeze.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Reserve HSLnet buffer	
Doel	HSLnet heeft leningsfaciliteiten aangetrokken met garantstelling door de gemeente Heeze-Leende. Bij raadsbesluit 11 april 2011 is besloten de premie-inkomsten garantstelling te bestemmen voor verglazing van het buitengebied. Als nadere uitwerking komen de premie-inkomsten pas vrij voor aanleg buitengebied op het moment dat de risicobuffer van voldoende niveau is. Met de risicobuffer moet twee jaar aflossing van de gegarandeerde leningen opgevangen kunnen worden. Op grond hiervan zou er een risicobuffer van € 475.000 moeten worden opgebouwd, vooraleer bedragen beschikbaar worden gesteld. De tot nu toe gefactureerde premies zijn aan de reserve toegevoegd. In december 2016 is besloten tot revitalisering van het HSLnet. Dit heeft geleid tot een herfinanciering. In de besluitvorming is de reserve HSL niet voor een ander doel bestemd. Deze reserve blijft daarmee tot op heden beschikbaar voor de verglazing van het buitengebied.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Reserve klein materieel openbare werken	
Doel	Via de exploitatiebegroting wordt jaarlijks op basis van het vervangingsschema een bedrag aan deze reserve toegevoegd. Volgens de verordening worden activa van minder dan € 10.000 niet geactiveerd. Uitgaven betreffende de vervanging van materieel van openbare werken beneden dit bedrag worden gedekt uit deze reserve.
Toelichting mutaties 2023-2026	De stortingen en onttrekkingen worden volgens het vervangingsschema uitgevoerd. In 2023 tot en met 2026 wordt €65.000 gestort.

Reserve onderhoud sportvelden	
Doel	Op 26 januari 2018 heeft de raad besloten om de privatisering van de buitensportvelden te verlengen. Derhalve dient deze reserve in stand te worden houden voor de eventuele gevolgen van herijking en om nieuwe wensen te kunnen faciliteren.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Reserve kwaliteitsimpuls personeel	
Doel	Reserve gevormd voor organisatieontwikkeling en daarmee begeleiden en ontwikkelen van personeel en voor het oplossen van eventuele fricties.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Reserve garantstelling De Bulders	
Doel	De reserve is gevormd naar aanleiding van de garantstelling door de gemeente voor de leningen die De Bulders woningbouw C.V. heeft aangetrokken ten behoeve van de aankoop van de gronden van de gemeente. De gemeente Heeze-Leende brengt voor de garantstelling een marktconforme vergoeding van 0,55% in rekening bij De Bulders Woningbouw C.V. De in rekening gebracht premie wordt gestort in de reserve garantstelling De Bulders.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Reserve De Poortmannen, tussentijdse winstneming	
Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie De Poortmannen worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Reserve De Breedvennen, tussentijdse winstneming	
Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie De Breedvennen worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Reserve Domein Sterksel Averbodeweg tussentijdse winstneming	
Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie Domein Sterksel Averbodeweg worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Reserve CP Schoolstraat Leende tussentijdse winstneming	
Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie CP Schoolstraat Leende worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Reserve BUIG	
Doel	Om toekomstige tegenvallers te dekken
Toelichting mutaties 2023-2026	In 2023, 2024 en 2025 wordt respectievelijk € 100.000, € 150.000 en € 50.000 onttrokken
Reserve Volkshuisvesting	
Doel	Opbrengst speculatiebeding
Toelichting mutaties 2023-2026	In 2024 wordt er € 15.000 aan deze reserve onttrokken ten behoeve van een woningbehoefte onderzoek.
Reserve Afvalkosten	
Doel	Om toekomstige tegenvallers te dekken. Is vanuit de jaarrekening 2021 gevormd.
Toelichting mutaties 2023-2026	In 2023 tot en met 2026 wordt er jaarlijks € 15.000 uit deze reserve onttrokken.
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	
Doel	De reserve is bedoeld voor het realiseren van bovenwijkse voorzieningen. Dit zijn voorzieningen die een zodanig karakter hebben dat meerdere wijken hiervan nut hebben.
Toelichting mutaties 2023-2026	Met ingang van 2021 wordt de afschrijving van flankerende maatregelen gedurende 50 jaar uit de reserve onttrokken. Jaarlijks wordt er € 38.000 onttrokken
Reserve Bibliotheek rijkssubsidie	
Doel	Opvangen jaarlijks exploitatie kosten.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Reserve Corona compensatie	
Doel	Het doel van deze reserve is om toekomstige lasten met betrekking tot Corona te dekken
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Reserve Verharding en verlichting langzaam verkeer Kloostervelden	
Doel	Verharding en verlichting langzaam verkeer route Kloostervelden via de Ten Brakeweg.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Reserve Organisatie ontwikkeling en bedrijfsvoering	
Doel	De gemeentelijke organisatie en bedrijfsvoering is in ontwikkeling. Vacatures zijn moeilijk in te vullen en externe inhuur/werving kost meer tijd en geld.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Dekkingsreserves	
Doel	Deze reserves zijn ingesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Toelichting mutaties 2023-2026	De jaarlijkse afschrijvingen worden uit deze reserves onttrokken.

Overzicht en toelichting voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	1-1-2023	dotaties 2023	onttrekkingen 2023	31-12-2023	dotaties 2024	onttrekkingen 2024	31-12-2024	dotaties 2025	onttrekkingen 2025	31-12-2025	dotaties 2026	onttrekkingen 2026	31-12-2026
Ridering	2.325	498	498	2.325	668	668	2.325	816	816	2.325	770	770	2.325
Onderhoud w egen	310	763	631	442	762	637	567	762	643	686	762	643	805
Onderhoud bruggen	48	44	59	33	45	44	34	45	44	35	45	44	36
Gemeentelijke accommodaties	1.148	206	29	1.325	207	54	1.478	207	184	1.501	207	184	1.524
Dorpshuis de Scharmert	40	47		87	42		129	47		176	43		219
Renovatie hockeyvelden	71	47		118	47		165	48		213	48		261
Molen St. Viktor	42	8	11	39	8	11	36	8	11	33	8	11	30
Pensioen w ethouders	1.324	56		1.380	56		1.436	56		1.492	56		1.548
Totaal voorzieningen	5.309	1.669	1.228	5.749	1.835	1.414	6.170	1.989	1.698	6.462	1.939	1.652	6.749

Nadere toelichting op de voorzieningen

Voorziening riolering	
Doel	In de raadsvergadering van 7-9-2015 is het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) vastgesteld. In dit plan wordt de invulling voor de zorgtaken rondom afval-, hemel- en grondwater genoemd. Deze voorziening dient ter egalisatie van de kosten van onderhoud e.d. m.b.t. riolering.
Toelichting mutaties 2023-2026	De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het vGRP. In 2023 wordt er een nieuw vGRP opgesteld.
Voorziening onderhoud wegen	
Doel	De voorziening dient om de kosten van onderhoud wegen te egaliseren. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in het Beheer en beleidsplan wegen 2022-2027.
Toelichting mutaties 2023-2026	Dotaties en onttrekkingen volgens beheer en beleidsplan wegen.
Voorziening onderhoud bruggen	
Doel	De voorziening dient om de kosten van onderhoud bruggen te egaliseren. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in het Beheer en beleidsplan civiele kunstwerken 2018-2022.
Toelichting mutaties 2023-2026	Dotaties en onttrekkingen volgens beheer en beleidsplan civiele kunstwerken 2018-2022.
Voorziening Gemeentelijke accommodaties	
Doel	Het betreft hier een voorziening voor groot onderhoud aan de gemeentelijke accommodaties en gebouwen. Via de exploitatiebegroting vinden ten lasten van de betreffende accommodaties/gebouwen jaarlijks stortingen in de voorziening plaats. De uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening gebracht. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in de Meerjarige onderhoudsplannen en bijbehorende investeringsprogramma's.
Toelichting mutaties 2023-2026	Dotaties en onttrekkingen volgens meerjarig onderhoudsplannen gebouwen en accommodaties.
Voorziening Dorpshuis de Schammert	
Doel	Het betreft hier een voorziening voor groot onderhoud aan MFA Leende. Via de exploitatiebegroting vinden ten laste van dit gebouw jaarlijks stortingen in de voorziening plaats. De uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening gebracht.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Voorziening renovatie hockeyvelden	
Doel	De gemeente Heeze-Leende is verantwoordelijk voor onderhoud en renovatie van de hockeyvelden. Hiervoor worden met ingang van 2010 bedragen in deze voorziening gestort.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.
Voorziening molen St. Viktor	
Doel	In 2007 gevormd voor onderhoud aan de molen Sint Victor.
Toelichting mutaties 2023-2026	Dotaties en onttrekkingen volgens onderhoudsplan.
Voorziening pensioen wethouders	
Doel	Voor de pensioenopbouw van bestuurders is de laatste jaren een verzekering afgesloten. Voor de bestuurders waarvoor geen (volledige) verzekering kan worden afgesloten is deze voorziening gevormd.
Toelichting mutaties 2023-2026	Geen mutaties.

Geprognosticeerde balans

In de meerjarige balansprognose zijn de volgende ontwikkelingen verwerkt:

- Afschrijvingen op activa;
- Mutaties op activa vanwege nieuwe investeringen;
- Mutaties op reserves en voorzieningen;
- Mutaties verband houdend met de grondexploitatie;
- Aflossing op vaste geldleningen;
- Saldi jaarrekening 2021 en de begroting 2022-2026.

Bedragen x € 1.000

Activa	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<i>Vaste activa</i>						
Immateriële vaste activa	45	65	43	42	41	40
Materiële vaste activa	31.275	45.963	52.709	59.758	58.676	56.449
Financiële vaste activa	9.232	8.557	8.227	7.738	7.243	6.742
Totaal vaste activa	40.552	54.584	60.980	67.538	65.960	63.231
<i>Vlottende activa</i>						
Voorraden	-218	116	116	0	0	0
Uitzettingen (met een rentetypische looptijd korter dan één jaar)	7.143	8.647	7.143	7.143	7.143	7.143
Liquide middelen	105	82	82	82	82	82
Overlopende activa	1.990	2.133	2.133	2.133	2.133	2.133
Totaal vlottende activa	9.020	10.978	9.475	9.358	9.358	9.358
Totaal activa	49.572	65.563	70.454	76.897	75.319	72.590
<i>Passiva</i>						
<i>Vaste passiva</i>						
Eigen vermogen	14.892	11.940	13.511	13.082	12.759	12.520
Voorzieningen	5.954	4.739	5.749	6.170	6.462	6.749
Vaste schulden (met een rentetypische looptijd langer dan één jaar)	22.465	20.455	18.494	17.019	15.839	14.653
Totaal vaste passiva	43.311	37.134	37.755	36.272	35.060	33.922
<i>Vlottende passiva</i>						
Vlottende schulden (met een rentetypische looptijd korter dan één jaar)	5.033	25.706	29.976	37.902	37.536	35.945
Overlopende passiva	1.228	2.723	2.723	2.723	2.723	2.723
Totaal vlottende passiva	6.261	28.429	32.699	40.625	40.259	38.668
Totaal passiva	49.572	65.563	70.454	76.897	75.319	72.590

Bijlagen

Investeringsplanning 2023-2026

Bedragen x € 1.000

Thema	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	afschrijvings termijn in jaren	rente- percentage
	Bedrijfsgebouwen						
1.1/1.6	Raadszaal-Gemeentehuis (70100100-01/70440105) *	125	53			5/110/15	1,10%
1.3	Politiepost (71020000)	2.298				15	1,10%
3.1	Huisvesting Berkenschutse (74020200)	5.839				40	1,10%
3.1	Huisvesting Dirk Heziusschool (74020000) *		3.674			40	1,10%
3.7	Lambrek visie: multifunctioneel clubgebouw (75230101) *	1.696				40	1,10%
3.7	Gymzaal Heeze gebouw en installaties (75220100+01)	1.520				40/15	1,10%
	Vervoermiddelen						
1.6	Renault Zoë (70465112)		25			10	1,10%
1.6	Renault Twingo (2x) (70465113)		24			10	1,10%
1.6	Zoutstrooier (2x) (70465114)		50			10	1,10%
	Grond-, weg- en waterbouwkundige werken						
2.2	Herinrichting Oudemolen (72100121) *			479		50	1,10%
2.2	Reconstructie Leenderweg (72100122) *	584				50	1,10%
2.2	Herinrichting Geldropseweg (72100123) *	50	866			50	1,10%
2.2	Kapelstraat-Jan Deckerstraat (72100124) *		150			50	1,10%
2.2	Verharden Kloosterlaan (72100136)	1.150				50	1,10%
2.2	Voetpad Valkenswaardseweg (72100137) *		45			50	1,10%
2.2	Centrumontwikkeling Heeze (72100153) *		1.400			50	1,10%
2.2	Kwaliteit fietspad Strabrechtse Heide verbeteren (72100154)	150				50	1,10%
2.2	Reconstructie Ginderover en Somerenseweg (72100152) *	1.560				50	1,10%
2.2	Investeringsbudget wegen (72010008)	400	400	400		50	1,10%
2.2	Verbreiding fietspad Pastoor Thijsenlaan (72010009)**		90			50	1,10%
2.2	Fietspad Leende-Sterkel (72010010) *		2.300			50	1,10%
2.2	Vervanging masten (72110114)	46	46	46		50	1,10%
2.2	Vervanging armaturen (72110115)	34	34	34		25	1,10%
2.6	Riolering (7200114)			201		n.v.t.	1,10%
Totaal	Totaal	15.452	9.157	1.160	0		

* Besluitvorming in de raad moet nog plaatsvinden

We hebben het voornemen om in 2023 de geplande investeringen en bijbehorende financiering nader te onderzoeken. Kunnen we de voorgenomen investeringen in de tijd ook goed realiseren, zijn er voldoende mensen en materiaal? Er is door uitstel mogelijk extra rentelast te verwachten door de stijgende rente van het moment. We willen met het onderzoek ook de financieringsbehoefte beter in beeld krijgen

**De gemeenteraad heeft bij besluit op begroting 2023 op 7 november 2022 het amendement "Investering Verbreiding fietspad Pastoor Thijsenlaan vervroegen naar 2023 " aangenomen. Dit amendement leidt voor de begroting tot de volgende aanpassing: De investering "verbreiding fietspad Pastoor Thijsenlaan" 90k, niet in 2024 maar in 2023 op te nemen in de investeringsplanning 2023-2026 van de begroting 2023.

Beleidsindicatoren

Vanaf het begrotingsjaar 2017 lichten gemeenten de effecten van beleid toe door een vaste set beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en de jaarrekening. De meeste van deze indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl, onder het dashboard "Besluit Begroting en Verantwoording". Dit geldt niet voor de beleidsindicatoren op het gebied van bedrijfsvoering. Hiervoor is geen landelijke bron beschikbaar. Deze indicatoren zijn gebaseerd op eigen gemeentelijke informatie. In deze bijlage worden de beleidsindicatoren gepresenteerd.

Omschrijving beleidsindicator	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting		
		2021	2022	2023	
Formatie	aantal fte per 1.000 inwoners	4,6	4,7	5,35	
Bezetting	aantal fte per 1.000 inwoners	4,3	4,3	4,31	
Apparaatskosten	per inwoner	539	531	589	
Externe inhuur	% van de totale loonsom	17%	6%	5%	
Overhead	% van totale lasten	15%	17%	16%	
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 inwoners 12 -18 jaar	8	10	6	8 (2021)
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,3	0,3	n.n.b.	2,3 (2019)
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,2	2,2	n.n.b.	4,6 (2020)
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,9	1,8	n.n.b.	2,3 (2019)
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,2	3,3	n.n.b.	6,2 (2020)
Functiemenging*	%	49%	n.n.b.	n.n.b.	53,2% (2019)
Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	169,5	n.n.b.	n.n.b.	151,6 (2019)
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,96 (2020-2021)	3	2	2,7 (2020)
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	7,46 (2020-2021)	4	6	26 (2019)
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,31% (2020-2021)	1,30%	1,30%	1,9% (2020-2021)
Niet-sporters	%	42,00%	n.n.b.	n.n.b.	49,30%
Banen	Per 1.000 inwoners 15-64 jaar	---	620	535	767 (2021)
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	-	-	-	1% (2017)
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2% (2019)	2%	2%	Onbekend
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking	68,9% (2019)	67%	71%	68,9% (Q2-2021)
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Sinds 2018 geen nieuwe cijfers	1%	1%	Onbekend
Personen met een bijstandsuitkering	Per 1.000 inwoners 15 jaar en ouder	7,9 (Q1-2021)	14	16	15-30 (Q1-2021)
Lopende re-integratievoorzieningen	Per 1.000 inwoners 15-74 jaar	5,0 (Q2 2020)	6,5	7	13 (2020)
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	8,10%	7,70%	7,90%	10,4% (2021)
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,50%	0,30%	0,30%	1,2% (2021)
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	-	-	-	0,3% (2021)
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	241	251	263	
Hulp bij huishouden	Aantal per 10.000 inwoners	78	74	75	
Ondersteuning thuis (individueel)	Aantal per 10.000 inwoners	50	46	41	
Verblijf en dagopvang	Aantal per 10.000 inwoners	193	177	157	
Hulpmiddelen en diensten					

* De functiemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Omschrijving beleidsindicator	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting		
		2021	2022	2023	
Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner	61,9	62	n.n.b.	172 (2018)
Hernieuwbare elektriciteit	%	10,00%	15%	n.n.b.	18,5% (2018)
Gemiddelde WOZ waarde	x € 1.000	361 (2020)	381 (2021)	n.n.b.	290 (2021)
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	10,6	10	n.n.b.	9,2 (2019)
Demografische druk	%	80,70%	81,70%	n.n.b.	70,3% (2022)
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	848	918	n.n.b.	733 (2021)
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	1.000	1077	n.n.b.	810 (2021)

Specificatie baten en lasten per taakveld 2023-2026

Met de herziening van de BBV zijn er nieuwe taakvelden ingesteld om gemeenten onderling beter te kunnen vergelijken. De programma-indeling is daarvoor minder goed geschikt omdat iedere gemeente vrij is in de keuze en benaming van programma's. Daarom maakt een uniform overzicht van lasten en baten per taakveld onderdeel uit van de gemeentelijke begroting.

Bedragen x € 1.000

Taakveld BBV	Lasten 2023	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Baten 2023	Baten 2024	Baten 2025	Baten 2026	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
0 - Bestuur en ondersteuning	8.582	8.555	8.637	8.691	31.075	32.515	33.517	31.986	-22.493	-23.960	-24.879	-23.295
0.1 Bestuur	1.533	1.595	1.635	1.633	0	0	0	0	1.533	1.595	1.635	1.633
0.10 Mutaties reserves	65	65	65	65	452	495	388	303	-387	-430	-323	-238
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	624	643	664	665	165	167	170	172	459	476	494	493
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	49	50	50	50	1	1	1	1	47	48	49	49
0.4 Overhead	6.166	6.259	6.374	6.447	39	31	31	32	6.127	6.228	6.343	6.416
0.5 Treasury	-73	-290	-397	-417	96	91	86	75	-169	-381	-483	-492
0.61 OZB woningen	27	28	28	28	2.818	2.860	2.944	2.988	-2.791	-2.832	-2.916	-2.959
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	1.228	1.246	1.265	1.283	-1.228	-1.246	-1.265	-1.283
0.64 Belastingen overig	6	6	7	7	11	11	11	11	-4	-4	-4	-4
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	107	120	133	133	26.265	27.613	28.621	27.120	-26.158	-27.493	-28.488	-26.987
0.8 Overige baten en lasten	30	31	32	32	0	0	0	0	30	31	32	32
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	47	47	47	47	0	0	0	0	47	47	47	47
1 - Veiligheid	1.562	1.743	1.739	1.741	152	304	308	312	1.411	1.439	1.432	1.430
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.116	1.116	1.103	1.103	141	141	143	144	975	975	960	959
1.2 Openbare orde en veiligheid	447	627	636	638	11	163	165	168	436	464	471	471
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	3.003	2.959	3.203	3.224	66	67	68	69	2.937	2.893	3.135	3.156
2.1 Verkeer en vervoer	2.901	2.856	3.098	3.118	66	67	68	69	2.835	2.789	3.031	3.049
2.4 Economische havens en waterwegen	86	87	89	90	0	0	0	0	86	87	89	90
2.5 Openbaar vervoer	16	16	16	16	0	0	0	0	16	16	16	16
3 - Economie	428	420	427	428	247	235	238	242	181	186	189	186
3.1 Economische ontwikkeling	74	76	79	79	0	0	0	0	74	76	79	79
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	15	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	89	91	93	94	24	24	24	24	65	67	69	69
3.4 Economische promotie	251	253	255	255	208	211	214	217	43	43	41	38
4 - Onderwijs	1.825	1.985	2.136	2.136	345	348	353	332	1.480	1.637	1.782	1.803
4.2 Onderwijshuisvesting	975	1.189	1.323	1.318	119	118	120	122	856	1.071	1.203	1.196
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	850	796	813	818	226	230	234	211	624	566	579	607
5 - Sport, cultuur en recreatie	2.896	2.828	2.875	2.917	138	153	155	158	2.759	2.675	2.720	2.759
5.1 Sportbeleid en activering	23	23	23	23	-14	1	1	1	37	22	22	22
5.2 Sportaccommodaties	970	1.113	1.120	1.121	127	127	129	132	844	986	991	990
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	200	205	211	238	0	0	0	0	200	205	211	238
5.4 Musea	75	75	76	76	0	0	0	0	75	75	76	76
5.5 Cultureel erfgoed	129	30	30	29	5	5	5	5	124	24	25	24
5.6 Media	296	302	309	315	0	0	0	0	296	302	309	315
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.203	1.079	1.107	1.115	20	19	20	20	1.183	1.060	1.087	1.096
6 - Sociaal Domein	13.745	13.825	13.684	13.806	2.122	2.153	2.185	2.218	11.624	11.672	11.499	11.588
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.158	2.107	2.132	2.140	114	115	117	120	2.044	1.991	2.015	2.021
6.2 Wijkteams	1.528	1.572	1.611	1.627	0	0	0	0	1.528	1.572	1.611	1.627
6.3 Inkomensregelingen	2.818	2.869	2.772	2.776	1.960	1.990	2.020	2.049	858	878	752	727
6.4 Begeleide participatie	917	912	915	918	0	0	0	0	917	912	915	918
6.5 Arbeidsparticipatie	281	281	286	287	0	0	0	0	281	281	286	287
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	485	492	502	520	3	3	3	3	483	489	499	518
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.596	2.626	2.667	2.742	45	45	46	47	2.551	2.581	2.621	2.695
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.777	2.778	2.610	2.603	0	0	0	0	2.777	2.778	2.610	2.603
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	184	188	190	193	0	0	0	0	184	188	190	193
7 - Volksgezondheid en milieu	4.510	4.581	4.683	4.678	4.166	4.176	4.281	4.345	343	404	402	332
7.1 Volksgezondheid	654	668	675	680	0	0	0	0	654	668	675	680
7.2 Riolering	1.619	1.636	1.692	1.657	2.330	2.313	2.390	2.425	-711	-677	-697	-769
7.3 Afval	1.465	1.486	1.506	1.530	1.829	1.856	1.884	1.912	-364	-370	-377	-382
7.4 Milieubeheer	762	781	802	804	6	6	6	6	756	775	796	799
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	9	10	7	7	2	2	2	2	8	8	5	5
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.247	2.298	2.243	2.246	581	588	591	507	1.665	1.710	1.652	1.740
8.1 Ruimtelijke ordening	549	580	583	584	41	41	42	43	507	539	541	541
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	29	99	105	105	133	140	142	142	-104	-41	-38	-38
8.3 Wonen en bouwen	1.669	1.618	1.555	1.558	407	407	406	322	1.262	1.212	1.149	1.236
Totaal	38.799	39.193	39.626	39.867	38.892	40.538	41.695	40.169	-93	-1.345	-2.069	-302

Portefeuilleverdeling college

Paul Verhoeven	
Functie	Burgemeester
Portefeuille	Openbare orde Veiligheid Algemene plaatselijke verordeningen Burgerzaken Project Berkenschutse P&O VTH Communicatie Facilitaire zaken Brabantsedag
Jan de Bruijn	
Functie	Wethouder
Portefeuille	Onderwijs Kunst en Cultuur Bibliotheek Erfgoed/ Monumenten Dorpsraden/ Dorpshuizen Sport en Sportbeleid Woonzorg/ vergrijzing (majeur project) Economische zaken Recreatie Toerisme Subsidies Werk en Inkomen
Maaïke van Breugel-Smolers	
Functie	Wethouder
Portefeuille	WMO/ jeugdzorg Milieu Transitie landelijk gebied Energietransitie Duurzaamheid Water (programma landelijk) Afval Volksgezondheid Water HSLnet Welzijn
Robert Groenewoud	
Functie	Wethouder
	Financiën/ Belastingen Ruimtelijke ontwikkeling Openbare Ruimte Wonen/ Volkshuisvesting Verkeer Water (programma stedelijk) Informatisering & automatisering Grondzaken Gemeentelijk vastgoed